

222 c/21
DE VERIS ANNIS

D. N.

JESU CHRISTI

NATALI et EMORTUALI

DISSERTATIONES

DUÆ CHRONOLOGICÆ,

In quibus tribus celebratissimis vaticiniis
Jacobi Patriarchæ *Gen.* xliv. 10. *Esaia*
vii. 16. et Angeli apud *Danielem*
ix. 24. nova lux affunditur.

In usum exterorum tam Judæorum quam Christi-
anorum Latine redditæ, emendatæ, et auctæ.

A NICOLAO MANN,
Magistro Hospitalis SUTTONIANI fundati in
Carthusiâ LONDINENSIS.

L O N D I N I :

Typis J. BETTENHAM. MDCCXLII.

✓

DE VERTUE ANNE

D. N.

IESU CHRISTI

NATIVITY

DISSEMINATION

OF THE

IN THE

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY

OF CAMBRIDGE

n
n
d
f
in
ri
co
u
ca
q

REVERENDO ADMODUM

I N

CHRISTO PATRI,

D. FRANCISCO HARE

Episcopo *Cicestrensi*.

ANTE aliquot annos quum
 in patriam reversus audirem
 multorum censuras asperri-
 mas aut potius convicia in posthu-
 mam Chronologiam Cl. Newtoni, in-
 dolui sane non parum memoriam
 famamque viri, qui genus humanum
 ingenio superavit, postquam in plu-
 rimis scientiis diu regnarat omnium
 confessione maximus, in pulverem
 una cum corpore cecidisse, procul-
 catam et contemptam ob errores ali-
 quos, a quibus mortalium nemo im-

munis est, et quibus sæpe obnoxii sunt etiam peritissimi chronologiæ magistri. Nam ut ejus studii institutum et ratio est ab omnibus scriptoribus testimonia casu jacta conquerere, et indicia sæpe brevia et obscura, aliquando inter se pignantia comparando et excutiendo lumen extundere, quo collustrantur remotissimæ vetustatis tempora in scriptis extantia: Tot sunt occasiones aberrandi, tam faciles et proclives lapsus, siquid forte quod ad rem pertineat omissum vel inobservatum fuerit, ut Sturmius Altdorfinus, dum hujus scientiæ institutionem juvenilem componeret, in hos questus eruperit: Ex omnibus Matheseos applicatæ partibus nullam esse difficiliorem, intricatiorem, incertiorē ac tædiosiorem chronologiā. Quis igitur in hoc studio aliquod temporis atque operæ sumserit, vix fieri potest

ut in priorum delicta immisericorditer
 sæviat, sed ignoscere addiscat errori-
 bus, quos hominum acutissimi effugere
 non potuerunt. Equidem his rebus
 permotus gratias referebam viro illi
 maximo, qui quum ipse ad occasum
 vitæ festinaret deficientibus animi
 corporisque viribus, lumen tamen
 antiquissimis gentium historiis affu-
 derit, quantum nec ipsi rei chronolo-
 giæ principes, Scaliger, Petavius, et
 Ufferius. Ea vero in quibus decipi
 visus est, quod in adversariis sine or-
 dine congestis, neque postea revisis
 usuvenit, vel ætati ingravescenti, vel
 materiæ amplitudini et obscuritati
 imputabam; quædam interdum ne-
 glecta et præterita censebam ex ipso
 studio quo scripturæ sacræ veritatem
 defendere properârat, gentiumque
 antiquitates deprimere.

Facilius ei cessit fabulosas veterum historias ad sua quamque tempora deducere, quam præjudicatam vetustatis fidem in animis recentiorum labefacere. Multæ ejus opiniones bene fundatæ pro somniis habentur, et exempli gratia quæ ad stabiliendam Sesostris ætatem affert, de qua nihil amplius scriptoribus Græcis notum fuerat, quam quod bellum Trojanum præcesserit, ut aniles ineptiæ, cum risu excepta sunt. Quoniam tamen in Sesostris ætate connexio historiæ profanæ cum sacra prima reperitur, et quia ejus rei testimonia varia nusquam in unum collegit ipse Newtonus; liceat mihi coram in judicium adducere ea quæ me in Newtoni sententiam concedere coegerunt, et eundem cum illo contemptum subire.

I. Osirin Διόνυσον, Iacchum, Bacchum, &c. unum eundemque fuisse
Græci

Græci Ægyptiique prisci vulgo consensere, neque ultra in dubium vocandum est*. Sesostrisingentia facta Sefaco omnia convenire, et differentiam inter hunc et illum nullam esse nisi de solo nomine testatur plus una vice Josephus† atque ita credidère Scaliger, Bochartus, Hermannus Conringius, et Marshamus cum Newtono.

2. Ofiris et Sesostris ambo Ægyptii reges, ambo domitores Æthiopiæ fuerunt: Æthiopiæ tamen solum Sesostrin imperasse refert Herodotus, nullum vero unquam alium regem Ægyptium ||.

3. Ambo Ægyptii reges fuere, qui cum exercitu numerosiore quam un-

* Herodot. lib. ii. c. 42. Diodorus Sicul. lib. i. c. 3, 4. lib. iv. c. 1. Plutarch. de Iside et Ofiride p. 356—362. † Archæolog. lib. viii. c. 10. || 2 Chronic. cap. xii. ver. 2. Herodot. lib. ii. c. 110. Diodor. Sic. lib. i. p. 10, 11, et 35.

quam antea terrarum orbis viderat, atque classe omnem Asiam versus Orientem usque ad Oceanum Indicum subegerunt, et versus Aquilonem usque ad Tanaim *. Nullus tamen veterum unquam dixit, Ægyptios talem expeditionem plus una vice peregisse.

4. Ambo columnas in omnibus regionibus subjugatis statuerunt significantes quam viriliter aut muliebriter se defendissent, quarum aliquas Herodotus vidit, unde exempli gratia constabat Palæstinam statim deditionem fecisse, quod et aliunde certum †.

* 2 Chron. cap. xii. *ver.* 2. Herodotus lib. ii. c. 102. Diodorus Sic. p. 12—35. Manetho ap. Joseph. contra Apion. lib. i. Joseph. Archæol. lib. viii. c. 10. Apollonius Rhod. lib. iv. v. 272. Nonnus Dionysiac. lib. xlvii. v. 624. † Herodotus, Diodorus Sic. ut supra. Dionysii Periegesis v. 623, et 1152. Apollodorus lib. iii. c. 5. 1 Reg. c. xiv. v. 25. 2 Chron. xii. 2.

5. Ambo Hellespontum trajece-
runt, ubi Thracas invenere tam stre-
nue repugnantes, ut in summum
discrimen adducti cum exercitu vix
evaserint *. At reges Ægyptios in
Thraciam penetrasse nunquam alias
legimus.

6. Ambo secum ad bella duxere
ducentos aut plures συντρόφους, eodem
die natos, et secum ab infantiâ edu-
catos †. At nullum alium regem
hoc usum consilio reperimus.

7. Ambo condidère, vel in tan-
tum auxere Thebas Ægyptias, alio
nomine Diospolin, ut pro conditori-
bus haberentur.

8. Ambo totius Ægypti faciem
immutarunt, quæque prius aperta et
planis campis porrecta fuerat, equita-

* Herodot. Diodor. Apollodor. &c. ut supra.

† Diodorus Sic. p. 35—143.

tui vix permeabilem reddidere ductis
ubique a Nilo ad urbes alveis navi-
giorum capacibus. Quod sane plus
una vice fieri non potuit.

9. Ambo dolo fratris si non peri-
erunt, (de quo dubitatum est) certe
summum vitæ periculum adiere.

10. Ambo primi omnium trium-
phum curru agere instituerunt; quo-
rum Osiris poetice fingitur a tigribus,
Sesostris historice dicitur a captivis
regibus quadrijugis tractus fuisse.

11. Ambo regnarunt 28 aut 30
annos circiter*.

12. Ambo suæ familiæ penultimi
fuere, nec plus quam unum hære-
dem de suo sanguine habuere†.

13. Bacchus seu Osiris duabus
γεγενῆς seu ætatibus hominum Troja-

* Plutarch. de Is. et Os. p. 356—367.

† Herodot. lib. ii. c. 111, 144.

num bellum antecessit: Post Sefostrin duo reges idem intervallum replent. Regna vero in veterum calculis idem vulgo valuisse videntur quod hominum ætates.

14. Rursus alio modo ad eandem conclusionem devenitur. Sefacus seu Sefostris Judæam invasit et spoliavit A. P. J. 3743. Ante Christum 971. Sennacheribus Ægyptum tunc a Sethone regnatam A. P. Jul. 4002. Ante Chr. 712. Anni sunt 259. Sethon a Sefostri decimus numeratur ab Herodoto: Jam si decem regum cuique tribuas annos regni 26, idem fere numerus exurget.

In seculis et regionibus adeo remotis haud facile quicquam clariùs demonstrabitur, quam tot characteres eximii et singulares, totque res gestæ non vulgares simul arguunt Ofirin, Bacchum, Sefostrin, et Sesa-

cum varia tantum nomina esse unius ejusdemque viri, et Osirin aut nunquam aut sub persona Sesostris extitisse. Qua re stabilita liquido sequetur expeditionem Argonauticam, mutationes civitatum in Peleponneso ex descensu Heraclidarum, migrationes Græcorum in Asiam Minorem, &c. vel in iis temporibus contigisse in quibus ea disposuit Cl. Newtonus, vel quam proxime*.

Dum

* Non nescimus nuperrime accidisse, ut vir ingenio et eruditione præstans ^a, *quum* ratus sit ad Divinam Legationem Mosis demonstrandam aliquo modo pertinere, ut probetur Osiris non esse idem cum Sesostris; omnia huc allata in lusus jocumque verterit, institutâ comparatione Arthuri illius fabulosi cum Wilhelmo Normanno, quos æque bonis rationibus in unum hominem conflare posse ait (quamvis nihil fere habeant in-

^a D. Warburton Divina Legatio Mosis demonstrata, &c. Tom. 2°.

Dum singulas ejus tractatus posthumi partes accuratius excutio, in alia veteris historiæ capita sensim delapsus sum. Ita tandem deveni, curiositate primum, deinde gravioribus causis inductus ad disquisitionem illam ex omni chronologiâ nobilissimam, et per plurima secula vexatissimam de anno na-

ter se commune aut simile) ac nos Osirin cum Sefostri confundimus. Et de hac re disputationem in 70 paginas et ultra producit. In quâ tamen hæc nostra de Sefostri neque negat, neque refellit, sed irridet. Alia vero quædam Newtoni dicta de fero inventis ab aliquo rege artibus, armis, instrumentis oppugnat, et ea quidem parte causæ vincit. Nam ut ista longe ante Sefostri ætatem apud Ægyptios reperta sint, Scriptura Sacra jubet credere, ab ullo unquam regum inventa esse haud ita certum. Sed ea prius non attigimus, ut quæ nihil ad propositum nostrum attinent, neque nunc nos movent, ut pedem retrahamus ab ista Cl. Newtoni conclusione Sefacum Sefostri, Osirin, et Bacchum fuisse. Lite jam contestatâ judicent eruditi.

tali

tali et emortuali Jesu Christi. In qua si post omnem indagationis laborem verum non essem, ut mihi videor, affecutus, sed umbram tantum amplexus; non tamen turpius defecissem, quam ante me multi sagacitatis et literarum laude clarissimi, atque interim communem cum illis venandi voluptatem habuissem. Quicquid sit id quod ex hac perquisitioneprehenditur, tibi, præsul ornatissime, dicatur, cui debiti sunt studiorum meorum fructus tum ex multis aliis nominibus, tum quod ea quondam dirigere benignissime dignatus es. Te obsecro, ut eadem patientia, qua pridem solitus es, indicare et corrigere velis (et certe nemo viventium melius poterit) siqua forte errata occurrent in iis conclusionibus quas contra torrentem opinionum
inter

inter literatos vulgarium obnixus feci.
Nihil enim libidine contradicendi,
aut novitatis amore impulsus con-
jecturis meis indulgi; nihil asserui nisi
argumentis inductus, quæ me cogere
videbantur, nec indulgentiam tuam
peto nisi si mereantur et sana sint.

Tibi devinctissimus

NIC. MANN.

LECTORI.

LECTORI.

QUUM primum hoc opusculum
Anglice in publicum ederem, vi-
ce præfationis functa est epistola, quam
ad Reverendum admodum Patrem
D. D. Franciscum Hare Episcopum
Cicestrensem scripseram, mihi jam
inde a pueritia semper amicissimum,
et tunc summa ingenii et eruditionis
laude fruentem, nunc e vivis erep-
tum. Eandem tamen Latine reddi-
tam heic quoque denuo præfigere li-
buit, tum ut Chronologiæ Antiquæ
aliquod adminiculi astruerem, tum ut
erga doctissimum præsulem cujus hor-
tatu mea hæc eruditis exteris in com-
muni literatorum linguâ jam propo-
nuntur, et erga patriæ suæ certe, si

a

non

LECTORI.

non seculi, decus Newtonum meæ quoque venerationis extaret testimonium.

Instituti nostri ratio fuit de singulis quæstionibus, quæ in hac materia uberrime profurgunt, aut saltem de præcipuis sententiam nostram clare proponere, argumentis stabilire, et objecta, ut occurrebant anno, diluere. Nam aliena convellere, et lapsus magnorum virorum perquirere et prodere infinitum fuisset, et si non infinitum, ingratum tamen.

*Sunt qui postea ex his aliqua obiter perstrinxere, sed in totam argumentationem descendere noluerunt. Duo tantum ex professo contra scripserunt, Gul. Whistonus, ex aliis scriptis notissimus, Dissertationem demonstrantem Christi ministerium per quatuor annos ad minimum durasse *, quod ex*

* Sex Dissertationes Lond. 1734.

LECTORI.

itineribus Christi, et e patribus antiquis eruere conatas est contra unius anni assertionem, quam a Valentino Hæretico haustam dicit.

Alter homo paulo iracundior, sed anonymus tamen, nuperus historię vindex de 70 Interpretibus, quæ sub nomine Aristæ seu Aristæi circumfertur, mihi quasi evangeliorum oppugnatore invidiam concitare voluit sub titulo Criticæ Examinationis Evangeliorum S^{ti} Matthæi et S^{ti} Lucæ. In qua post aliquot in audaciam in re critica meam superbiamque convitia, conjecturam suam proponit, Christum nempe natum esse die Decembris 25° A. U. C. 750; hoc est, ut post Keplerum omnes astronomi, et plerique docti hodie credunt, novem totis mensibus post Herodis Magni obitum. Eam conjecturam ut suffulciat, Saturnino præfecturam in triennium prorogat,

LECTORI.

Herodis obitum in sesquiannum differt, et contra eclipsin a Iosepho memoratam, et a Keplero computatam, quæ mortem illam præcesserit, eclipsin aliam spuriam de suo comminiscitur. Tum quasi re bene gesta triumphum canit præfixo in fronte libelli dicto vetere, magna est veritas et prævalebit.

Næ ille parum scit quam libenter me patiar a veritate in triumpho duci, qui precari didici, ut tam in terra quam in cælo regnet, et siquid in his chartulis ei vel levissime adversetur, id omne oblivione quam citissima ut pereat exopto.

Mihi vero adversus alienos errores certamen instituere non est animus; satis beatus, si meos corrigere sciero. Itaque contra omnium horum stricturas non aliam defensionem aut responsum paravi, quam ut longior essem in explicandis et confirmandis non-
I nullis,

LECTORI.

nullis, in quibus brevitatem meam prius offendiculo fuisse audieram. In tantum profuerunt adversariorum reprehensiones. Idem tamen alia plura errata condonarunt aut silentio præterierunt, quæ egomet mihi non ignosco, quamvis ad subiecti materiam haudquaquam pertinerent. Inter corrigendum accessit novum argumentum a celebratissimo illo Esaiaë vaticinio de Virgine filium pariturâ cap. vii. com. 16. quod spero neque Christianis injucundum fore, neque Judæis inutile.

Nam in Judæorum præcipue gratiam hujus tractatuli magna pars elaborata est, eo proposito, ut dum calamitates veteres peccataque proavorum, (ebeu Deus bone, an ne nostris graviora potuerunt esse?) et continuatam jam ultra sedecim secula servitutem jejuniis annuis deplorant, serio tandem

LECTORI.

dispiciant, annon a spretis praveque detortis Vaticiniis malorum suorum causæ sint petendæ; An ex oraculis pluribus non constet Messiam ante casum templi secundi prodire debuisse: An ex Dei decreto apud Danielem non esset venturus Messias et exscindendus anno post Esdræ migrationem 483°, seu Per. Jul. 4739: Et an alius ullus quam Jesus eodem anno Messias a populo dictus sit et excisus, prout tradunt historici, fidei in hac re minime suspectæ, et exceptione majores, quos evangelistas vocamus.

CON-

CONSPECTUS OPERIS

Prior Dissertatio.

*PROcœmium de Vaticiniis ad Christum
spectantibus.* pag. 1

C A P. I.

*Vaticinium Jacobi Patriarchæ moribundi
Gen. xlix. 10. explicatum.* 2

C A P. II.

*In eo non promissus est Judæ posteris domina-
tus regius absolutus.* 6

C A P. III.

*Sed duratio imperii civilis a Synedrii prin-
cipibus nativis administrati.* 8

C A P. IV.

*Manfisse hoc imperium etiam post Christi mor-
tem usque ad bellum Vespasiano duce in-
choatum pluribus exemplis evincitur.* 12

Conspectus Operis.

C A P. V.

*Sex indicia natalis anni Jesu Christi quæ
apud evangelia occurrunt.* 18

C A P. VI.

Natus est Jesus regnante Herode Magno. 20

§. 1. *Herodes alienigena non fuit, sed Judæus nativus.* ibid.

2. *De tempore a quo regnum Herodis incepisse dicitur.* 26

Herodis regni duplex initium, prius U. C. 714, posterius U. C. 716.

3. *Herodem obiisse anno Per. Jul. 4710, U. C. 750. pluribus argumentis monstratur.* 32

4. *Natus est Jesus multo plus quam tribus mensibus ante Herodis obitum; quia parum credibile est Magos advenisse paulo ante vel statim post Purificationem B. Virginis.* 36

5. *Idem probatur ex itinere ad Nazaretam post Purificationem, redituque ad Bethlehemum ante Magorum adventum.* 39

6. *Objectio grammaticalis Grotii solvitur.* 41

7. *Jesus anniculo minor non fuit in cæde infantium Bethlemiticorum.* 42

8. *Si,*

Conspectus Operis.

8. *Si, ut omnes veteres tradunt, Jēsus biennium mansit in Ægypto, tres fere annos habuit quum revocaretur.* 44
Revocatus est autem A. Per. Jul. 4710.
U. C. 750. 45

C A P. VII.

- Idque ab Esaia prædictum est cap. vii. v. 16.*
Christum seu Emanuelem prope tres annos ætatis habiturum, quum e Palæstina perituum esset imperium regium. 45

C A P. VIII.

- Natus est Jēsus sub prima descriptione Judæorum ab Augusto Cæsare imperata, præsidibus Quirinio simul et Saturnino.*

55

- §. 2. *Descriptio tamen ista a neutro exacta videtur, sed ab Herode solo.* 60

3. *Differentia primæ descriptionis sub Quirinio ab altera sub eodem præside.* 61

4. *In prima descriptione simul in Cæsaris et Herodis verba jurare coacti sunt Judæi.*

66

5. *At juramento astricti sunt Judæi A. U. C. 747. eodem igitur anno natus est Jēsus.* 68

6. *De*

Conspectus Operis.

6. *Descriptio ista finita est ante hiemem A. U. C. 747, ideoque natalem Jesu ante hyemem evenisse ostenditur.* 72

C A P. IX.

Non tardius evenisse subindicant Angeli verba Josephum ex Ægypto revocantis. 78

C A P. X.

Non citius evenisse probant Hymni Angelici verba : Et super terram pax. 88

C A P. XI.

De mense ac die natali nihil certi. Clementis Alex. seculo creditum est Christum vere natum esse. A quo fonte festum natalitium 25° Decembris derivatum videtur. 84

C A P. XII.

Si A. U. C. 747. natus est Jesus, ex vice Zachariæ sequitur ut natus sit non hyeme sed vel vere vel autumno ejus anni. 86

§. 1. *At non autumno natum probat rerum gestarum in Herodis domo series. Restat ergo ut vere natus sit.* 91

C A P. XIII.

Ex capite 3° S. Lucae non potest accurate definiri annus Jesu natalis. 92

Secunda

Conspectus Operis.

SECUNDA
DISSERTATIO
DE ANNO
CHRISTI Emortuali.

*ANNI Christi emortualis signa non
aliunde quam e sacris literis petenda;
ea quinque sunt.* 97

C A P. I.

*Ex Dei decreto apud Daniele cap. ix.
excindendus erat Christus post annos 483
computandos ab egressu mandati regii ad
extruendum mœnia domosque Hierosolymæ.*

101

*Postulata prævia ad explicandam eam præ-
dictionem.* 109

1. *Annorum hebdomadas intelligendas esse.* ib.
2. *Hebdomadarum seriem continuam esse, nec
interrumpendam.* ibid.
3. *Summam annorum exæquare totidem Ju-
lianos. Obiter de annis dierum 360, de an-
nis Ægyptiacis et Nabonassareis.* 110

4. *Ab*

Conspectus Operis.

4. *Ab exitu alicujus mandati regii 70 hebdomadas incepisse ; sed non ab exitu primi, neque secundi, neque quarti.* 117

C A P. II.

Conjectura qua in re sectam suam fundarint Herodiani. 119

C A P. III.

A tertio demum e quatuor mandatis Esdræ dato anno Artaxerxis septimo, Per. Jul. 4256, 70 hebdomadas numerandas esse. Artaxerxem patris in locum statim successisse. A. Per. Jul. 4249. 120

C A P. IV.

Esdras mœnia Hierosolymæ jam pridem diruta extruxit, Nehemias reparavit tantum. 123

C A P. V.

Prima portio e 7 hebdomadis constans exit in paschate A. P. J. 4305, in quo spatio urbs ædificata fuisse videtur. 125

C A P. VI.

Secunda e 62 hebdomadis constans inde protenditur usque ad pascha anni Per. Jul. 4739, quo perimendus erat Messias, non ultra. Neque dilationem ullam patiuntur oraculi

Conspectus Operis.

oraculi verba, nec plus uno anno prædicationis.

128

C A P. VII.

Tertia ex unâ hebdomadâ definit A. Per. Jul.
4746.

132

C A P. VIII.

Dimidium hebdomadæ, quo cessaturum erat sacrificium, non ad Antiochi Epiphanis tempora referendum est, sed immediate præcessit obsidionem Titi.

133

C A P. IX.

Ex sex notis apud evangelium Lucæ idem annus Passionis elicitur, qui ex vaticinio apud Danielelem, nempe Per. Jul. 4739.

139

Quum Jesus in baptismo annos ætatis 30 circiter habuerit, quumque non plus anno prædicârit, necesse est ut obierit anno Per. Jul. 4739. U. C. 779.

150

Annum prædicationis ostendit Lucas: Nam quum duos tantum Christi annos notis chronologicis signavit, ut in primo natalem, ita in ultimo fere cum baptismo mortem posuit.

152

C A P.

Conspectus Operis.

C A P. X.

Quum baptismus sub Pilato fuerit, non potuit omnino præcedere annum Per. Jul. 4738, nec mortem Christi plus quam 15 mensibus. 153

C A P. XI.

Christus missus est ad publicandum unum annum Dei acceptabilem, non annos. 155

C A P. XII.

Vetustissimi et præstantissimi scriptores Christiani unum fuisse constanter perhibent. 158

C A P. XIII.

Matthæus, Marcus, et Lucas unum supponunt. 168

C A P. XIV.

Johannes duo paschata non plus memorat, et festa tantum unius anni. 169

C A P. XV.

Johannis caput 6^m. ante 5^m. ponendum est. 170

C A P. XVI.

Restitutis in locum suum capitibus Johannis historia cum exigua emendatione unum annum comprehendit. 173

C A P.

Conspectus Operis.

Obiter alia emendatio cap. xix. v. 14. proponitur. 175

C A P. XVII.

Conspectus quatuor evangeliorum chronologicus. 180, 181

C A P. XVIII.

Christus negotiatores templo expulit non nisi prope ultimum vitæ pascha. 211

C A P. XIX.

Judæorum responsum quadraginta et sex anni, &c. monstrat id factum fuisse A. Per. Jul. 4739. 214

C A P. XX.

Quum Dominus feria sexta et paschatis Judaici festo crucifixus sit, id ex calendario Judaico hodierno contingere non potuit nisi anno P. J. 4739. U. C. 779. Martii 22º. 216

Calendarium hoc Judaicum vetustius esse Christi seculo probatur e Galeno, Rabinis, Aben Ezræ loco de Tekuphæ mutatione, et Anatolio apud Eusebium. 219

C A P. XXI.

Idem præcipue convincitur ab ejus calendarii convenientia cum historia vetere, et cum Solis Lunæque defectibus apud annales antiquos memoratis. 223

C A P.

Conspectus Operis.

C A P. XXIII.

Judæos veteres non a phasi seu primâ visione Lunæ, sed e tabulis Neomenias indixisse contra plerosque doctos ostenditur.

230

C A P. XXIV.

Pascha in feriam sextam bis tantum cecidit ante annum Tiberii 22^m, nempe A. U. C. 779, et 786, æræ vulg. 26 et 33. Posteriores epocham respuunt evangelia; quare necesse est ut vera sit prior, Martii die 22. Æræ vulgaris anno 26.

238

C A P. XXV.

Christum obiisse Martii die 22 dixit Concilium Cæsariense A. D. 195. et multos id credidisse Clemens Alex. obiisse anno 12 Tiberii Tertullianus, et alicubi Clem. Alex.

243

C A P. XXVI.

Consecratoria duo de natali Domini anno et de tota historiâ Sti Pauli.

247

C A P. XXVII.

Epilogus. Verum tempus mortis Jesu eundem evincit esse Messiam.

250

De vero Anno Natali

C H R I S T I.

IN plenitudine temporis emisit filium su-
um Deus, inquit apostolus, seu illo
ipso tempore, quo adventurum eum
ab antiquo promiserat. Tam enim tem-
pus, quam locus, tribus, familia et alia ad
nasciturum olim Messiam pertinentia, ante
plurima secula diversis Hebrææ gentis prin-
cipibus ac prophetis enunciata fuerant, ali-
quando plane ac dilucide, ut scirent et ex-
pectarent omnes, gaudiumque præsumerent
fideles : sæpius vero per ambages et figura-
rum involucra oculos alias perspicaces fugi-
tura; obsignata Dei decreta dixeris, non
nisi præstituto eventus die referanda : non
itaque ad explendam curiositatem huma-
nam, futurorum cupidissimam, prædicta
sunt, neque etiam ad edocendos illos, qui-
bus mandata sunt, viros sanctos, quos ip-
sos oraculorum suorum interpretationem in-
terdum petiisse legimus; sed divina potius

B

testimo-

testimonia fuerunt, apud veteres Hebræos deposita, quæ deinde post decursum plurimum seculorum spatium ab effectibus explicata, Numinis providentiam, maiestatem, et imperium in res mortalium apud posteros eorum clarissime comprobarent: quæ porro posteri ut errabant vel commercii causa sparsi, vel etiam bellis deportati, ubique profiterentur ab unico vero Deo promulgata, universi rectore: illum ab omni retro ævo per vates suos edixisse, ex Judæa olim profecturum, qui rerum potiatur, cuique gentes omnes domino et regi parituræ sint.

C A P. I.

Vaticinium Jacobi Patriarchæ moribundi,
Gen. xlix. 10. explicatum.

COnantibus igitur resolvere quæstionem illam, ex omni historia nobilissimam simul et obscurissimam, de tempore natalis et mortis Domini Jesu, primum occurrit illud celebratissimum Jacobi patriarchæ vaticinium, Gen. xlix. 10. Quod sanctissimi senis anima jam jam terras relinquens, et cælo propior, Deoque plena, effudit de fatis
fortu-

fortunisque posterorum Judæ et de Messia venientis seculo. Fatendum quidem est a recentioribus Judæis hoc oraculum haud magni æstimari, sordescere potius, quum vel sensum verborum interpretationibus elevent, vel effectum suum habuisse pernegent. Nos qui promissum mundo Messiam bonoque publico humani generis nasciturum ab unius populi peccatis retineri ac retardari potuisse non credimus, effati hujus veritatem et efficaciam constanter tuebimur.

Jacobi verba hæc sunt, לא יסור שבט מיהודה ומחקק מבין רגליו עד כי יבא שילה ולו יקהת עמים.

Quæ Santes Pagninus ita ad verbum reddidit, *Non recedet virga ex Judah et legislator de inter pedes ejus usquequo veniat Silo, et ei obedientia populorum.* Nobis singula explicanda sunt.

Judah non profelytos significabit, nec socios aliunde ortos, qui se tribui Judæ adjunxerint, sed solos e Juda prognatos, in extremis præcipue diebus, seu seculis captivitatem Babyloniam sequentibus; quo sensu *extremitas dierum* iterum usurpatur, *Deut. iv. 30.* tunc enim primum populus

ille Judæi, teste Josepho, terra ipsa Judæa appellari cœpit.

Virga seu sceptrum Judæ, et legislator (Syro, juris expositor) *de inter pedes ejus*, imperium indicant tribule, non absolutum quidem illud, nullique obnoxium extraneo, sed domi saltem principatum rerum civilium, jurisque dictionem ab Judæ sanguine orituris continuandam.

Usquequo veniat Silo, et ei obedientia populorum. Ita hæc membra in unum conjungit sagacissimus Medus noster, ut *veniat* tam ad *obedientiam populorum*, quam ad *Silo* referatur, quam interpretationem, quum facta comprobent, minime negligendam putem. *Silo* personam esse, ut loquuntur grammatici, non rem inanimatam quampiam, arguit fatis vel clausula, quæ sequitur, *et ei obedientia populorum*; Messiam designari consentiunt non Christiani modo, sed et e recentioribus Judæis ipsis aliquot eruditi, atque de vetustioribus id clarissime contestantur libri apud ipsos omnium celebratissimi, Talmud, atque paraphrastæ tres et commentatores omnium antiquissimi. *Venit* autem *Silo*, quum prædicationem auspicaretur.

Et ei obedientia populorum, non *populi* Israelitici, quod versio Anglica videtur significare,

nificare, cum Hebraicum עַמִּים plurale sit. Obedientiam vero illam gentium postmodo futuram, adeoque hanc vaticinii Jacobi partem Jesus ipse, dum inter homines ageret, optime interpretatus est, quum iterum aliis verbis prædiceret, non ante venturum reipublicæ Judaicæ casum, quam vocatæ fuerint omnes ubique nationes ad obedientiam Deo præstandam: *Et prædicabitur istud Evangelium regni (Dei) in toto terrarum orbe, ut sit testimonio omnibus gentibus, et tunc veniet finis.* Matth. xxiv. 14. Marc. xiii. 10. Rem ad effectum perductam, et citationem universi generis humani ad omnes terrarum angulos, in quantum habitatæ tunc temporis erant (quum partem orbis magnam habitantibus vacuum jacuisse tradunt historiæ Americanæ) quaquaversum perlatam fuisse, Paulus, qui quatuor annis ante excidium Hierosolymæ obtruncatus est, rescivit tamen ante obitum suum, et Romanis annunciavit c. x. v. 18. his verbis: *in omnem terram exivit sonus eorum, et ad ultima orbis terrarum verba eorum.* Id quod et Colossensibus scripsit c. i. v. 6, 23. *Evangelium prædicatum fuisse omni creaturæ quæ sub cælo est.*

Paraphrasis igitur hujus loci genuina ac vera hæc videtur : manebit semper in Judæ posteris imperium tribule et reipublicæ forma principibus è sese oriundis propriisque legibus administratæ, neque omnino peribit, nisi post Christi adventum et post promulgatum per omnes gentes Evangelium : nam octingentis pæne annis citius ab reliquis decem tribubus potestatis civilis rei que publicæ species prorsus omnis sublata est, quando a Salmanasare Assyriæ rege in captivitatem abductæ sunt ; deinceps inter nationes versus orientem et aquilonem ita dissipatæ et quasi demersæ ut nomen quoque amiserint.

C A P. II.

*In Jacobi prædictione non fuisse promissum
Judæ posteris dominatum regium abso-
lutum.*

VATICINII hujus commentarius et interpres optimus erit historia Judaica. Exinde discimus impletum fuisse, non in dominatu foris libero, et ab exteris regibus soluto, sed in constitutione internâ summæ potestatis in rebus sacris et civilibus, quæ apud Judæos a captivitate Babylonica ad
Vespa-

Vespasiani usque tempora durarit. Imperium enim extrinsecus illibatum et integrum nullique subjectum per totum illud sex seculorum spatium, quod post reditum e Babylonia effluxit, nunquam quod sciam Judæ posteris contigit; sed regibus alienis, primo Persæ, deinde Syro, vel Egyptio, aut Romanis denique per vices obsequia gentis, et tributa concessere, nisi per 67 circiter annos, ab Antiochi Sidetæ numerandos morte, quæ Johannem Hyrcanum servitio exemit, usque ad certamen Hyrcani et Aristobuli, in quo minor viribus Hyrcanus imploravit opem Pompeii, et ab eo expugnatâ Hierosolymâ frænum recepit A°. P. J. 4651. Sed neque legatos regum, qui Judææ præerant, ab Juda derivasse stirpem compertum, præter Zorobabelem; aliquos certe præfides constat, ut et omnes a Romanis missos, ab Judæ sanguine alienissimos fuisse. Quin et reges ex Asmonæa domo Levitæ fuere, Herodes vero, si Eusebium, et vulgo receptam opinionem sequamur, nulli ex omnibus Israelitarum tribubus accensendus erit, sed vel Syrus profelytus ex Ascalone, vel Idumæus dicendus. Sed de isto alibi fufius differtur. Interea rem nobis nequaquam expediunt, neque satisfaciunt illi, qui Judæos

dictos aiunt omnes, qui e reliquis tribubus se Judæ adjunxerant, aut profelytorum posteros esse Judæos adoptivos. Nec enim vel appellatione vel adoptione hujusmodi commentitiâ unquam efficietur, ut Judæ sint posterii qui e Juda non sint procreati.

C A P. III.

Prædictam fuisse durationem imperii civilis a Synedrîi principibus nativis administrandi.

Q Uum itaque post captivitatem Babylo-
niam neque regum in Judæa ordo
perpetuus, sed Aristocratia potius invaluit, nec
ipsi reges aut legati semper e tribu Judæ fue-
rint; ubi reperiemus vaticinii hujus impletio-
nem, et legislatorum sive rectorum civilium
seriem ab Judæ semine demissam, et usque
ad extremos dies finemque reipublicæ Judaicæ
continuatam? Synedrîi magni Hierosolymæ
bini ex præcepto Dei instituti erant præfides,
in rebus divinis summus Pontifex, alter in
civilibus *Nasi* seu princeps aut judex appella-
tus, semper e tribu Judæ domoque Davidis
sumendus; qualem etiam ante captivitatem
sub Judææ regibus non defecisse monstrant
loca satis multa; postea vero nullo unquam
tempore

tempore defuturum, quamdiu res Judaica staret, clare prædixit tum etiam Jeremias, cum Hierosolymam obsideret Nabuchadonoforus, genusque omne regium jamjam sub irato victore causurum videretur;—
Sic ait Jehova, si non fœdus meum interdiu et noctu, si statuta cœli et terræ non disponam; etiam semen Jacobi et Davidis servi mei spernam, ne sumam de semine ejus qui dominantur in semen Abrahami, Isaaci, et Jacobi, quum reduxero multitudinem captivam eorum, misertus ipsorum. Idem Judæis in Babyloniam jam deportatis et sub jugo gementibus reditum futurum pristinaque felicitatem pollicitus, addit, *Et erit princeps ejus ex ipso et dominator ejus e medio ipsius prodibit.* Quod ut sæpe alias promissum invenimus, ita et usu venisse post reditum gentis e Babylonia patet vel e 2 Chron. v. 2. (libro post illa tempora conscripto) *Nam Juda prævaluit fratribus suis, et antecessor est ex eo.* Et præsidum hujusmodi sive rectorum civilium successionem perpetuam ad excidium usque urbis perdurasse consentiunt, siquid id est ponderis, annales Judaici. Ita enim historia illa, quæ Cabbala vocatur, *In templo secundo hæc fuit consuetudo, ut rex e familia Hasmonæorum et*
servis

servis eorum filiis Herodis educeret ac reduceret exercitum, curaretque omnia quæ ad regnum pertinerent. Verum quæ ad legem spectabant, statuta ac judicia ad os principis de domo Davidis fuere facta, et juxta mandatum Pontificis et Synedrii, quibus consilia affert Zemach David.

At dicet aliquis umbras tantum et simulacra dominantium fuisse istos principes cum senaculo suo, quando re ipsa Syros Judæi vel Romanos dominos agnoscerent. Imo vero non sub Syris modo Romanisque, qui provinciis ad fines imperii positis servitutis jugum minus aggravabant, sed sub Hasmoneis etiam regibus summam potestatem penes Synedrium mansisse auctor est maximus Grotius in commentario ad Matthæi verba c. v. v. 22. *tenebitur confessu*, ubi subindicatur lapidationis pœna, quam illo seculo peccantibus vulgo irrogabat Synedrium. Et si eruditissimo Seldeno fides, qui omnia huc spectantia diligentissime perscrutatus est, *nihil omnino sive imperii sive jurisdictionis eminentissimo huic consistorio deerat.* Itaque potestatis insigne sceptrum regium in confessu semper asservatum, et ante principem a Davide prognatum positum traditur. Nec levia jurisdictionis hujus concilii exempla duo a Josepho

Josepho referuntur, unum in Herode editum, qui in iudicium ab eo vocatus est de latronibus quibusdam, quos indemnatos necasset, quamvis tum Galilææ Tetrarcha, et exercitus ductor esset. Comparuit quidem ille, sed satellitio tam numerofo stipatus, ut primo conventui pavorem incuteret, quum cædem et sanguinem meditari videretur, et hostis potius præ se ferret speciem quam rei. In eum tamen denique redactus est locus, ut de vita periclitaretur, neque aliter adjuvari potuit ab Hyrcano, qui ei impendio favebat, nisi clam submisso consilio, ut se fugâ eriperet. Alterum exemplum Hyrcanus ipse dedit, quemadmodum res gesta refertur in commentariis ab Herode scriptis; Hyrcanum enim ipsum, Asmonæi generis ultimum, qui non multis ante annis Judæorum Ethnarcha fuerat, et Pontifex Maximus, in iudicium adductum, criminante acriter Herode (sed falso ut Josepho visum) insidias in se structas, Synedrium capitali supplicio affecit. Ad hunc modum sceptrum, etiam sensu astricto et proprio, ab Juda nunquam recessit, neque defecere legum latores seu iudices, ab illo orti ante adventum Jesu, quem nos Silo Messiamque jure optimo dici credimus.

CAP.

CAP. IV.

Mansisse hoc imperium etiam post Christi mortem usque ad bellum Duce Vespasiano inchoatum exemplis pluribus evincitur.

IMo ad tempus usque belli Judaici Vespasiano duce gesti, penes Synedrium et stirpis Davidicæ principem perduravit summa rerum, teste Josepho in libello de vita sua, quo nos docet se ab illis Galilææ præfectum datum. Auctoritatem quidem Synedrii jam ante mortem Christi haud leviter imminutam, et seniores plebeculam verentes reperimus, quando Messia sui, mortalibus universis imperaturi, (quem illo fere tempore venire debere subductis rationibus putabant omnes) expectatione erectus populus, omne alienum jugum impatienter ferret, et Romanos dominos indignatus, et pontifices annuos ab illis productos, senatus sui prudentiam aspernaretur. Mansit tamen legibus potestas antiqua, neque unquam sublatum est a Romanis vitæ necisque arbitrium, quod plurimi eruditi voluêrunt, neque quum Archelao legato Augustus Judæam in provinciæ formam redegit, neque quadra-

quadraginta annis ante excidium Hierosolymæ, quod ex Talmudistis nonnulli temere collegerunt, errore manifesto, ut Seldenus ait. Illi enim quum dicunt Synedrii magni jurisdictionem in causis capitalibus 40 annis ante everfam Hierosolymam periisse, non asserunt, ut recte animadvertit idem, a Romanis extinctam fuisse; sed senatores audaciam perditorum civium frequentesque rapinas ac cædes detestatos, locum unicum, in quo judicia lege haberi poterant, Gazith appellatum, sponte deseruisse, atque hoc modo judicia quidem ad tempus intermisisse, non autem in totum sic abdicasse ut ea repetere postea non potuerint.

Est tamen aliud quoque, quod multis fidem fecit interdicta Synedrio fuisse etiam ante mortem Christi judicia capitalia, quod senatores ipsi Pilato responderint, *Non licere sibi quenquam interimere.* Quod tamen non simpliciter et absolute accipiendum esse, ex eo monstratur, quod ipsi in curia sua Christum blasphemiam condemnatum morti addixissent, quia se filium Dei professus esset. Hominum artificium id fuisse videtur, ut quum metuerent Jesum quasi falsum prophetam mactare coram populo, qui eum veracem crederet, mallent instare Pilato,
ut

ut eundem crucifigeret, quasi læsæ majestatis imperatoriæ reum, ut qui regnum affectasset. Quum itaque sibi non licere inquit quemquam interimere, idem valet ac si respondissent, nobis non licet, quoniam ad te solum pertinet, delictorum contra Cæsarem pœnas exigere. Potuissimus lege nostra cum eo agere, sed quia *κακότης*, id est, seditio- num autor est, tibi puniendum tradimus. Nam magistratus Judæos jus gladii tunc amisisse, neque potuisse quocunque modo peccantes extremo supplicio afficere, ut interpretantur plurimi, non est verum.

1. Id liquet, quia paucis posthæc annis sub eodem præside Pilato idem Synedrium suffragiis fere omnibus S. Stephanum damnavit et lapidibus obruit. Res quidem tanto cum ardore gesta est, ut pro tumultu habeat Grotius. Credibile est potius omissam ab historico sacro unam aut alteram formularum in judiciis solennium, quam ut senatus gravissimus vel potestatis et officii sui limites, vel Pilati inspectantis mores et ingenium rapax, sævum, atrox ita parum nosset, ut in tumultus erumperet. Nam quamlibet inique actum sit, ritus tamen aliqui ad præscriptum legis Mosaicæ servati videntur.

2. S. Paulus ipse se ait novam sectam Christianorum usque ad mortem persecutum esse ex autoritate et procuratione Pontificis Maximi, qui Synedrii princeps alter erat. *Act.* c. xxii, et xxvi.

3. Multis post annis, imperante Nerone, Tertullus seniorum confessus patronus apud Felicem præsidem violata jura patria conqueritur, et vim Synedrio factam a Lysîa præfecto cohortis Romanæ, quæ ad templum in statione erat, quòd quum Paulum ex lege sua judicatum iret, ille reum e manibus eripuisset.

4. Mortuo Festo, ante Albini præsidis adventum, urgente Apiano five Annâ Pontifice Maximo, prioris Annæ filio, Caia-phæ leviro, Jacobum Domini fratrem et plures alios capite plecti imperavit Synedrium. Id factum quum dolerent omnes boni, Albinum impulerunt ut Annam graviter objurgaret, non tamen quòd majora, quam lex permetteret, ausus esset, sed quia tantas res, se non expectato, occepisset.

Pluribus exemplis opus non est ut ostendamus neque ablatum nec abdicatum a Synedrio vitæ necisque arbitrium, aut rerum civilium administrationem, etiam post Christi obitum. Josephi tamen testimonium adjungere

jungere placuit, Pontifices Maximos etiã Herode et Archelao regnantibus rempublicam administrafse, ab illo vero tempore deinde regiminis formam aristocraticam cui præesset Pontifex Max. rursus invaluisse, quæ quondam per 430 annos ab reditu e Baby-loniâ usque ad Asmonæorum regum et Herodis potentiam nimiam satis feliciter duraverat. Ad hunc vero locum recte animadvertit doctissimus Seldenus Josephum, qui pontifex ipse esset, pontificis tantum summi mentionem fecisse, quasi solus ille Judæo senatui præsideret, omisso prorsus principe civili e genere Davidis, ex quo tamen aliquos usque ad extremum reip. casum superstites floruisse fidem facit anxia illa et acerba omnium inquisitio qui e domo istâ forte superessent, primo a Vespasiano, atque iterum a Domitiano facta, quam memorant Eusebius et Hegesippus. Gratum in vulgus illud Senatûs sui sub duobus principibus imperium, diuque ampliore sub Romanis dignitate et potentia stetit, quam sub propriis Regibus. Non enim invitis Judæis reges abstulit, præsidēs imposuit Augustus, nec in pœnam tumultuum, quod sæpe usu venerat, libertatem ademit. Sed dominorum suorum iugo fessis, regumque super-

biam et libidinem deprecantibus procuratores Romanos misit, sub quorum tutela in provinciæ formam redacti leviori dispendio se suaque omnia, legesque patrias et sacra illibata servarent.

Hunc statum a procerum civiumque moribus corruptum, post a latronibus et sicariis oppressum, tandem a fundamentis convellit et dissipavit Titus, qui non modo *sceptrum legumque latores ab Juda oriundos* abstulit, sed omnem reipublicæ formam pariter ac templum, religionis arcem sedemque ita delevit, ut neque ruinæ superessent. Sed tot attritus cladibus supra omne exemplum horrendis et pæne exhaustus populus, non tamen extinctus est; sed in remotissimas terras projectus et dispersus omniumque gentium odiis exagitatus, captivitatis quandam speciem hodieque patitur (qua voce sortem suam ipse solet exprimere) modo sane alias inaudito, in omnia regna diffusus, sed ubique ab indigenis dissociatus, neque pari cum cæteris jure habitus. Quem ita per tot secula conservari credibile est in Providentiæ Divinæ signum, utque ignarus etiam et invitus testimonium perhibeat fidemque adstruat omnium prophetarum oraculis jam inde a Patriarchâ gentis Jacobo

C

usque

usque ad illum Dominum quem averfatur Jesum.

Si igitur Deo inspirante prædixit Jacobus, non ablatum iri sceptrum a Judæis ante quam veniat Messias, sceptrum vero penitus ablatum est a Judæis Vespasiano principe; clare sequitur, 1. Non esse Messiam verum, qui post Vespasianum principem ad Judæos veniat: 2. Venire debuisse, imo venisse Messiam ante Vespasiani imperium: 3. E vaticinio colligimus, tanto ante Vespasianum temporis intervallo venisse Messiam, quantum satis esset ut ubique prædicaretur ejus regnum, et prædicato gentes inciperent obedire.

CAP. V.

Sex indicia natalis anni Jesu Christi, quæ apud evangelia occurrunt.

IN seculo itaque isto reipublicæ Judaicæ postremo natum esse Messiam comperimus; sed quoto ejus anno natus sit, non ita facile decernere, quum duobus evangelistis Christi natalem alto silentio præterire placuit, atque statim a baptismo historiam ejus ordiri: reliqui etiam, Matthæus et Lucas,

tempus ex professo non definierunt, sed per occasionem alicubi jacta hæc tantum indicia deprehendimus.

I. Ita paulo ante obitum Herodis magni, regum Palæstinæ ultimi, natus est Christus, ut etiam eo mortuo *παῖδιον*, i. e. puerulus diceretur.

II. Et hac ætate fore Christum, cum e Palæstina periturum esset imperium regium, ab Esaiâ prædictum videtur. c. vii. v. 16.

III. Natus est tempore primæ generalis descriptionis Judæorum ab Augusto Cæsare imperatæ, administrante Quirinio Syriam provinciam, vel juxta Tertullianum Sentio Saturnino, forsan utroque.

IV. Natus est pace per totum imperium Romanum vigente.

V. Conceptus est mense sexto post Johannem Baptistam, adeoque 15 vel 16 fere mensibus natus post visum Zachariæ patri Johannis oblatum, dum sacris operaretur in ephemeride Abiæ.

VI. Erat Christus *ὡς ἐὶν ἐτῶν τεράκοντα ἑχόμενος* in vel ante annum 15 Tiberii principatus. Luc. c. iii. Ex omnibus his temporum notis sedulo expensis et inter se comparatis infertur, veri simillimum esse Christi natalem in vernam tempestatem in-

cidisse anni U. C. 747, Per. Jul. 4707, anni Juliani 39, anni ante æram Christi vulgarem septimi.

CAP. VI.

Natus est Jesus regnante Herode Magno.

I. ITA paulo ante obitum Herodis Magni, regum Palæstinæ ultimi, natus est Christus ut etiam eo mortuo *παῖδιον*, i. e. puerulus diceretur.

§. 1. *Herodem non alienigenam sed verum et nativum Judæum fuisse probatur.*

De origine Herodis, quo imperante Jesus in lucem editum fuisse constat, dissentiunt inter se veteres scriptores; recentiores plerique unum errorem errarunt. Eusebius enim *Hist. Eccl.* l. 1. c. 6. fabulam de illo ab Africano transmissam avide amplexus repetit, Antipatrum scilicet, ut Herodis patrem, ita Herodis cujusdam pauperuli filium fuisse Apollinis ad muros Ascalonis Hieroduli, quem a latronibus Idumæis abductum, quum pater inops redimere non posset, Idumæorum moribus et disci-

plin

plina imbuendum reliquit deinde ad Judæos migrasse, Hyrcani partes et fortunam secutum. Hanc male consutam historiam arripit Eusebius, et sæpius contra adversarios fidenter vibrat, triumphaturus, si persuadere poterit Herodem genere Syrum fuisse. Quo vero consilio? nimirum ut evincat nec venisse nec venire debuisse Messiam nisi postquam defecisset ab Judâ sceptrum; defecisse vero ab Juda cum in manus alienigenæ cecidisset. At quum prædictum sit a Jacobo non *postquam*, sed *antequam* deficiat sceptrum, adfore Messiam, si probare potuisset non nisi post ablatum sceptrum venisse Jesum, arguisset Messiam Jesum non fuisse. Quod quum bonus vir non intelligat, pergit totis paginis pugnare ut obtineat id, quod si concesseris, causâ cadet. Hunc tamen cæcum ducem Epiphanius, Augustinus, Photius, et e recentioribus fere omnes hæcenus secuti sunt, ut alienigenam facerent Herodem, sed Idumæum potius quam Syrum; unde et diligentissimus Noldius historiam suam Herodiadarum historiam Idumæam appellat. Antiquissimus omnium, qui Idumæum Herodem voluerunt esse, Josephus est, cui cur in hac re minus credam, sed potius pro Judæo genuino Herodem habeam, hæc faciunt:

1. Iosephus ipse, quo loco Antipatrum Idumæum vocat, agnoscit Nicolaum Damascenum contra stare, et Antipatri genus a primoribus Judæis e Babylonia reversis deducere. Sed Nicolaum ait id in Herodis gratiam finxisse, quasi honestior videretur origo a Judæis, quam vel a Syris, vel Idumæis repetita. Nobis tamen potior Nicolai autoritas, viri plane summi, iudice Vossio, et illo seculo tam prudentiæ quam omnis eruditionis ac philosophiæ laude celeberrimi, qui cum Herodis esset consiliarius et arcanorum particeps, Herodis originem veram ignorare non potuit. Et si Herode vivo et inspectante historiam scripsit, ut innuit Iosephus, *Ant.* l. 16. c. 7. p. 802. (quod tamen dubitare licet, cum Herodes ipse suos commentarios de rebus suis fecerit) cum vero Herodi superfuerit, minus fit vero simile hominem eâ dignitate ac splendore vitæ, summâque apud Augustum gratia florentem, voluisse regi mortuo prosapiam ementitam attexere, et in vulgus edere quam Judæorum plurimi et scîssent et voluissent refellere; quàm ut Iosephus, quia sanguine attingeret regiam Asamonæorum domum, quam vastaverat Herodes, etiam quæ debita propriaque erant homini noluerit reddere, qui to-

ties

ties aliena jura conculcârat. Cum Nicolao certe facit autor Arabs Historiæ Maccabaicæ, c. xxxv. quæ in Bibliis Polyglottis edita est; nam Antipatrum ait ab iis Judæis genus duxisse, qui cum Ezra rediêre, quod apud Nicolaum fortasse legerat.

2. Josephus ipse narrat, Antipatrum priorem, Herodis avum (quem Herodem Eusebius vocat) ab Alexandro Jannæo primum, deinde ab Alexandra regina mandatum ad regendos Idumæos tum recens domitos, et ad Judaïsmum vi adaectos. An vero credibile est Idumæos etiamnum sub jugo gementes Idumæo procuratori a sapiente principe committi potuisse? ut idem tamen Antipater, ejusque posterius aliquando Idumæi vocati sint, non ab ortu, sed ab longa inter Idumæos mora (nam patri filius in præfectura successit) fieri potuisse non negandum, cum toties apud Romanos nomina sic addita reperiantur, ut T. Pomponio, Ciceronis amico, Atticus, aliis Afer, Gallus, Græcinus, &c.

3. Josephus ipse quasi sui oblitus docet in bello Julii Cæsaris Alexandrino Judæos Ægyptios qui Mithridati Cæsariano repugnabant, facile ad se pertraxisse Antipatrum minorem, Herodis genitorem, κατὰ τὸ ὁμό-

Φυλον, quia contribules essent ejusdemque sanguinis. Idemque paulo post, cum hunc Antipatrum veneno sublatum fuisse dixisset, statim subjicit; *Atque ita interiit Antipater pietate, et justitia, patriæque [Judææ] amore præstantissimus.* Iterumque ad eundem modum, sublato Antigono principatus ad Herodem translatus est, *Antipatri filium, hominem plebeiaæ familiæ, et generis privati, et regibus subjecti.* Invidiam quidem contra Herodem sat spirat hæc locutio, sed peregrinitatem procul amovet: plebei enim privati que homines non minus Judæi quam reges et pontifices maximi.

4. Herodes in concionibus ad exercitum et ad populum habitis Judæos ὁμοφύλους appellat, tribules suos, et majores suos inter eos numerat, qui Babylone reversi templum ædificarant, inter eos etiam qui legem ad montem Sinal acceperant, quod si vanum ac falsum fuisset, inutilis fuisset impudentiæ coram scientibus jactitare.

5. Herodianos, quorum mentio fit in Evangelio, maxima pars hodie literatorum cum Epiphanio existimat eos fuisse, qui Herodem pro Messia toties prædicto haberent. At nullus omnino Judæus Herodem pro Messia habuisset, qui non credidisset eum

non a Jacobo modo, sed a Juda quoque
prognatum fuisse.

6. Strabo Herodem *ἄνδρα ἐπιχώριον*, i. e.
indigenam esse ait, quod de peregrini filio
vix dixisset, quum ex ea natione quisque
censeatur esse, ex qua ipsius pater est.

7. Juvenem quendam e Sidone, qui
mortuo Herode se pro Alexandro ejusdem
filio venditabat, quem et formâ referebat, in-
genti pecunia sublevarunt Judæi per Cretam
sparfi et per Melon; deinde ab iis in Ita-
liam deductum universa Judæorum plebs ab
urbe effusa apparatu plane regio excepit.
Et dubitarunt illi, an Herodianæ domûs
origo esset vere Judaica?

8. Orto inter Judæos Syrosque, Cæsare-
am incolentes, certamine acerrimo, primas
sibi poscebant Judæi, quod Herodes Cæsa-
reæ conditor genere Judæus fuisset. Hero-
dis genus Judaicum non negabant Syri, ni-
hilo tamen secius pugnabant de jure civita-
tis. Tum itaque nesciebant Syri istam,
quam postea reperturus erat Africanus, fa-
bulam, ex odio hominis confictam, Hero-
dem ipsum Syrum fuisse, et æditui Ascalo-
nitæ nepotem.

Ex his omnibus argumentis id certe con-
ficitur, Herodis ævo ubique creditum fu-
isse,

isse, non ab Syris ipsum, non ab Idumæis, sed a priscis illis atque nativis Judæis ortum esse; quare neque hodie de ea re dubitandum est.

§. 2. *De tempore, a quo regnum Herodis incepisse dicitur.*

Herodis obitus tempus, ante quem natus est Christus, cum non sit extra controversiam, ad initium regni ejus statuendum nos reducit, five potius initia, quum duo initia nobis proposuerit Josephus, prius a designatione Senatûs Romani, qua rex appellatus est, posterius a morte Antigoni, qua rex factus est five solus regnare cœpit, quod etiam sæpius Josephus ipse amat sequi.

De priorre Epochâ, quando rex a senatu declaratus est Herodes, inter Chronologos non ambigitur. Anno Per. Jul. 4674, U. C. Varroniano 714. ante Christum 40. Parthos, qui duce Pacoro, regis filio, Syriam omnem, excepta Tyro, jam subegerant, in Palæstinam cupiditate imperandi adduxit Antigonus Aristobuli filius. Quumque dolo Hyrcanum Phasaelumque Herodis fratrem cepissent, Herodes paulo post Pentecosten noctu cum suis ad Masadam castellum

lum fugit, amicos et impedimenta ibi deposuit, quos statim infecutus Antigonus obsidione cinxit, ipse Herodes in Ægyptum properavit, inde Rhodum, et mense Septembri Romam attigit; Romæ enim Cæsarem et Antonium reperit reconciliatos post bellum brevissimum, quod circa medium Julii mensis ortum Septembri compositum est, ut bene monstravit accuratissimus Norisius e Dione. Quod ideo monemus, ne quis nobis ingerat e Josepho, hoc regni Herodis initium ab Olympiade 184 duci, C. Domitiæ Calvino iterum, et C. Asinio Polione Coss. Nam exierat iis consulibus Olymp. 184. annus 4. et inceperat Ol. 185. ante quam rediret in Italiam vel Antonius, vel Cæsar, ut plane erratum ibi sit vel a Josepho vel ab ejus exscriptoribus. Qui vero id constat? Quia, Dione teste, Ludos Apollinares a 6. Julii, h. e. Ol. 185. inunte, U. C. 714. inchoatos Agrippa procurabat, digressio in Galliam Cæsare, quam occasionem nactus Sex. Pompeius Italiæ litora vastabat, sed occurrente Agrippa, ad sua rediit, ante quam Brundisium appelleret Antonius e Græcia, vel bellum glisceret. Jam vero Romam erant reversi duces, pace compositâ, quum advenit Herodes, quo loco essent

essent res Palæstinæ, exponit, rex fit intra septimanam, et ad suos revolat ita tempestive, ut fugato a Masadâ Antigono, etiam Hierosolymam ante hyemem tentârit, hyeme vero Galilæam receperit.

Sequente anno P. J. 4675. U. C. 715. ante Chr. 39. Ventidium, qui Parthos fuderat eo ipso die 8. Junii, quo ante annos 14 Romanos sub Crasso Parthi, Pacorum ceciderat, Syriam recuperaverat, subito superveniens Antonius ab imperio demovit, ipse Samosata obsedit. Ad eum ista frustra molientem, profligatis in itinere hostibus, pertingit Herodes, et ita sero in autumno Judæam repetit cum legionibus ab Antonio additis, ut fratrem cæsum prospero prælio ultus, non potuerit ob hyemem Hierosolymam oppugnare.

Mitescente jam hyeme circa finem, ut videtur, Januarii, anni tertii ex quo rex dictus est Herodes a senatu, ut ait Josephus, atque adeo P. Jul. 4676. ante Chr. 38. Hierosolymam obsidione cinxit, et expugnavit in æstate mense anni Judaici tertio, qui Sivan dicitur, mense obsidionis quinto, in jejunio, quod in 23. Sivan, ut notat Petavius (*Doct. Temp.* l. 2. c. 26.) et 3. Junii mensis cecidit, quo die urbem ante ceperat Pompeius
anno

anno P. J. 4651. U. C. 691. simul captus Antigonus, victoriæ præmium, et paulo post (fortasse circa mensem Augustum aut Septembrem) ab Antonio occisus Antiochiæ. Gesta sunt hæc omnia juxta Dionem, qui ad fastos publicos historiam suam videtur exegisse, Claudio et Norbano Coss., juxta Arabem authorem Historiæ Maccabaicæ in Bibliis Polyglottis editæ, tam Antigoni quam Herodis anno tertio; juxta Josephum etiam, Herodis anno tertio; qui alius non potest esse quam P. J. 4676. ut modo diximus, si primus tam Antigoni quam Herodis sit P. J. 4674. Ideo enim in hac historia exponenda longiores fuimus, ut ex ipsa rerum gestarum serie pateret, a declaratione senatus ad mortem Antigoni duas tantum hyemes, non amplius, posse numerari; et annos tres, ex quibus imperfecti sint primus atque ultimus, uno solido interjecto. Quibus hanc quoque, ne dubitemus, adjicit Josephus confirmationem, quod anno sabbatico labente fervebat obsidio. Annos sabbaticos duos prius memoraverat Josephus, Per. J. 4550, et 4578. unde per hebdomadas annorum ad hunc annum Per. J. 4676. deducimur: quo hæc evenisse judicant etiam Usserius, Norisius, et Pagius.

At

At idem Iosephus hanc Hierosolymæ cladem accidisse ait M. Agrippa et Caninio Gallo Coss. anni U.C. 717. Per. Jul. 4677. qui tamen quartus Herodis a declaratione Senatûs dicendus erat. Et lib. 20. c. 10. Antigonum a capto Hyrcano per tres annos totidemque menses imperasse. Nihilo tamen minus annum P. J. 4676. alibi fere semper Epocham ab ipso statui Antigoni cædis, a qua Herodis regnum computat, bene observavit Clariss. Usserius; cuius calculi exempla hæc sunt:

1. Vere illius anni, quo contigit Actiaca victoria, seu Per. Jul. 4683, U. C. 723. Herodis regni annum agi septimum ait *Ant.* l. 15. c. $\frac{5}{7}$. *Bell.* l. 1. c. $\frac{14}{9}$. At ille sextus tantum erat a 717, septimus a 716.

2. Fames gravissima, quæ anno U. C. 729 Judæam et finitimas regiones oppressit, quamque Petronius Ægypti Rector Herodis amicus (qui U. C. 728 Gallo successerat) frumento misso sublevavit, a Iosepho dicitur supervenisse anno regni Herodis 13°. *Ant.* l. 15. c. $\frac{9}{12}$.

3. Æstate anni U. C. 734. ad Syriam usque profectus est Cæsar, teste Dione, lib. 54. ante cuius adventum, adnotat Iosephus, annos Herodis regni septendecim integros efflux-

effluxisse: 18^m. in cursu tum fuisse: 18. Herodis ab A°. U. C. 717. numeratus incepit ante autumnum A°. U. C. 734. exiit in posteriore parte Anni U. C. 735, quo anno Cæsar jampridem a Judæâ reversus ludos seculares Romæ spectabat: hic igitur Josephus A°. U. C. 716 cædem Antigoni manifeste apponit, eumque computat Herodis imperii primum. Nam additis 18. fit summa 734, quo anno labente ab autumnus A°. U. C. 733. Syriam invisit Augustus. Eodem anno templi refectionem seu potius amplificationem aggressus est Herodes, qui ejusdem regni 18. appellatur. Deductis 18, a 734, restant 716.

4. Herodis ipsius obitus, quem mox monstrabimus vere anni U. C. 750, P. J. 4710. contigisse, apud Josephum abest a cæde Antigoni intervallo 34 annorum, quos si auferas a 750, reliqui erunt 716.

5. Excidium Hierosolymæ, quod evenit anno P. J. 4783. U. C. 823. A. D. 70. juxta Josephi calculos ab Herodis initio distat annis 107. Herodis igitur initium posuit P. J. 4676. U. C. 716. ut supra dictum.

Herodem vero anno P. J. 4710. U. C. 750. decessisse arguunt plures apud Josephum

phum computi notæque historicæ, quamvis consulum ejus anni nomina non apposuerit.

§. 3. *Anno P. J. 4710. U. C. 750. Herodem obiisse pluribus argumentis monstratur.*

1. Quia tam Archæologiæ, seu antiquitatum, quam belli Judaici libri Herodem testantur imperium tenuisse 34 annos a morte Antigoni numeratos: mors Antigoni cum ceciderit exeunte circiter æstate anni U. C. 716. (juxta Ufferium circa mensem Augustum) 34us. abinde imperii annus in æstatem U. C. 750 exiit, neque impletus est. Quum vero idem Josephus annos 37. Herodi annumeret a declaratione Senatus, quæ mense Septembri U. C. 714 facta est, non intervalli quantitatem respexit, quod 35 annos tantum cum dimidio exhaurit, sed annorum numerum, quorum primus et ultimus absoluti non sunt.

2. Quia Archelaus Herodis filius, quum in P. J. 4719. U. C. 759. imperio quod male administraverat pulsus est ab Augusto Cæsare, et Viennam Galliæ urbem in exilium missus, annos 9 solidos numeraverat a morte Patris, cum parte etiam decimi. Docet enim

enim Josephus in libello de vita sua patrem suum Matthiam in lucem editum fuisse anno Archelai decimo. Si igitur in A°. U. C. 759. decimus Archelai annus jam cœptus esset, fieri non potest ut serius obierit Herodes quam anno U. C. 750. imo priore ejus anni parte.

3. Quia Censui statim post demotum Archelaum a Quirinio actus dicitur per Syriam Judæamque anno post victoriam Actiacam 37. Accidit illa victoria die 2. Septembris anno U. C. 723. quibus si addiderimus annos 36 integros, iterum deprehendimus annum U. C. 760. ineuntem, quo Censui ille actus est, decimum esse ab Herodis obitu.

4. Quia Philippus Tetrarcha Trachonitidis atque Iturææ, solus ex Herodis filiis, qui bono subditorum natus videbatur, postquam per 37. annos provinciæ suæ magna cum justitiæ laude præfuisset, obiisse refertur anno Tiberii principatus vigesimo. Vigessimus Tiberii erat U. C. 78⁶/₇ ; resectis 37. Herodis patris mortem reperiemus anno U. C. 750.

5. Quia Herodes Antipas Galilææ atque Perææ Tetrarcha, alius Herodis Magni filius, atque alter Herodiadis sed contra leges

D

maritus,

maritus, is qui Johannem Baptistam securi percussit, quique Christo, quasi regi fictitio, illufit, quum Tetrarchiâ bonisque omnibus exutus a Caio amandaretur Lugdunum anno U. C. 792, annum imperii 43^m jam tum inchoaverat. Annum 43^m attigisse testatur nummus inscriptus priore parte ΓΑΙΩ ΚΑΙΣΑ. ΓΕΡΜ. ΣΕΒ, Caio Cæsari Germanico Augusto, in aversâ ΗΡΩΔΗΣ ΤΕΤΡΑΡΧΗΣ Λ. ΜΓ. Herodes Tetrarcha anno quadragesimo tertio, de quo accurate ut solet agit Card. Norisius in epistola ad Pagium libro de Epochis Syro-Macedonum subnexâ : et anno U. C. 792 Antipam in exilium abiisse idem clare ostendit e locis ex Josepho et Dione collatis, quia apud Baias agebat Caius Cæsar, cum ex absentis Agrippæ literis Herodem præsentem damnaret, exeunte Augusto. Baias vero non amplius revisit Caius nisi A. U. 793. Agrippâ comitante. Et quia e quatuor Caii Principis annis, tres egisse dicitur Agrippa Philippi Tetrarchia contentus, quarto vero (*sc. ineunte*) Herodis Antipæ dominio auctus est. Si itaque mense Augusto A. U. 792 aliquam partem anni 43ⁱⁱ Tetrarchiæ suæ jam delibarat Herodes, certe necesse est ut ante Augustum mensem A. U. 750 illam hæreditatem

reditatem adierit, et ut aliquot mensibus ante Augustum A. U. 750 pater ejus decesserit.

6. Quia Lunæ defectus a Josepho memoratur noctu accidisse, postquam per plures jam hebdomadas Herodes rex morbo atro et insanabili decubuiisset, isque defectus non diu ante Pascha ejusdem anni visus est, ad quod usque Herodes haud super-vixit. Keplerus vero reperit defectum Lunæ contigisse ad 6 digitos 13° die mensis Martii A. U. 750. P. J. 4710. hora 3^a matutina, neque alium ullum Lunæ defectum annis duobus proxime sequentibus U. C. 751, et 752. ante Pascha esse potuisse. Quare, cum Pascha ejus anni in diem undecimum Aprilis inciderit, ex serie rerum gestarum, quæ apud Josephum sequuntur, videtur satis tuto colligi posse, Herodem Magnum e vivis excessisse in hebdomadâ penultimâ mensis Martii, A. U. 750. P. 4710.

§. 4. *Natus est Christus multo plus quam tribus mensibus ante mortem Herodis: quia parum credibile est Magos advenisse vel paulo ante, vel statim post purificationem B. Virginis.*

Deprehenso jam tandem anno Herodis emortuali, tempus est ut investigemus, quanto temporis intervallo ante natus sit JESUS. Post omnigenum opinionum monstra, quæ tam a veritate quam a se invicem diversæ abiêre, eruditissimi, qui vel nostra vel patrum memoria floruerunt, quasi tædio quærendi victi, in illa sententia conquiescunt, quæ natalem ejus alligat anno P. Jul. 4709. U. C. 749. 5° ante æram vulgarem, et diei 25. Decembris, tribus fere mensibus ante Herodis obitum. Quod eo consilio faciunt, ut quam minimum recedant ab S. Lucæ historia, quâ dicitur Jesus 15° Tiberii principatus 30 circiter ætatis annos habuisse. Libentissime enim (ait Tillemontius in 9. not. ad hist. Jesu Christi) anni unius vel duorum etiam spatium inter Christi nativitatem et Magorum adventum interjiceremus; sed nolumus Christi nativitatem ab 15° Tiberii longius ablegare, quam

necessitas absoluta cogat. Sed non sunt Epochæ tam facile loco dimovendæ, neque opinionibus inædificandis accommodandæ. Imo vel ea, quæ de infante Jesu a S. Matthæo narrantur, cum iis, quæ habet S. Lucas, non bene constare dicendum est, aut si conciliari inter se possunt (et sane possunt) necessitatem inducunt, et quasi vi facta constringunt natalem Jesu ante Herodis obitum statuere longe ampliore intervallo quam sunt tres menses.

Recepta fuit apud Judæos opinio, circa illa tempora instare Messiæ adventum, et, quamvis definitum tempus ignorarent, non longe tamen a vero tempore aberravit conjectura; id vicinas apud gentes atque adeo per Orientem totum vulgatum diu duravit, ut ostendunt, præter Evangelia, Josephus, Tacitus, et Suetonius. Apud ipsos vero Judæos, non omnibus fuit unius generis expectatio, multi enim regem invictum lateque dominaturum adeste credebant, alii vero vatem, maximum quidem illum, sed sine diademate, et infelicem. Herodes, qui vates sibi satis benignos et faventes sæpius expertus erat, si Josepho fides, quamdiu vatem audiebat natum, pauperrimi cujusdam filium, cui præsepe cunarum vicem

præstaret, visos de cœlo angelos, qui Messiam natalem annuntiarent, credebat esse Pastorum somnia, Simeonis atque Annæ vaticinia, quæ bona spiritalia promitterent, aniles cantilenas judicabat, aut saltem nihil ad se pertinere ratus, parum curabat. Quum vero advenire Magi indicantes nuper natum esse regem Judæorum, nec dubitantes an esset, sed tantum ubi esset quærentes, regiumque imperium, quod tanto sanguine ac laboribus emerat, in eo esse vidit Herodes, ut in aliam familiam transeat; quanto furore exarserit, non opus est dicere, testatur tot infantium cædes. Quare quisquis hominis indolem acerbam, sævam, et suspicacem perspexerit, omnia exploratoribus clam submissis ubique perscrutantis, et in suspectis perquirendis solertissimi, vix, opinor, dubitabit, quin Magi non nisi post, imo nec paulo post Purificationem B. Virginis, Hierosolymam advenerint.

Nam Purificationis tempore quum Simeon et Anna, coram mille fortasse testibus, Spiritu Sancto afflati Deum laudarint, quod sibi ante obitum hunc servatorem, Israelis gloriam, et lumen gentium, videre et amplecti licuisset, si Magi jam ante regem eum dixissent, si rabiem Herodi concitassent, quid

quid illi accidere potuit optatius, quam ut puerulus, quem ex illo tempore ardentissimo studio venabatur, tali indicio prodere-
tur? Ita credidere Origenes, Ammonius, Eusebius, &c. Tillemontius *Mem. Eccl.* vol. 1. p. 452. Neque audiendus est Grotius, qui in parte aliqua templi gesta esse voluit ista, paucis consciis, iisque fidis, ac ob id eorum famam ad Herodem non pervenisse; oblitus scilicet neque secretum imperatum, neque silentium tenuisse pastores ab Angelo doctos jam inde a die 40, sed omnibus narrasse, quæ sibi visa et audita fuerant; atque Annam prophetissam piis omnibus Hierosolymæ agentibus diligenter publicasse Redemptorem Israelis jam in lucem editum esse, suis oculis conspectum, suis amplexibus exceptum. Adeo nullus Herodis metus illo tempore injectus videtur, nullæ latebræ ante Magorum adventum quæsitæ apparent.

§. 5. *Longe ante natum fuisse Jesum probatur ex itinere ad Nazaretam post Purificationem, redituque ad Bethlehem ante Magorum adventum.*

Huc accedat quod nos docet S. Lucas, parentes, quum perfecissent omnia secun-

dum legem Domini, reversos esse in Galilæam in urbem suam Nazareth cum proposito, ut videtur, commorandi: Bethlehem vero Magos reperisse infantem Messiam, Bethlehem adorasse, donaque obtulisse ait S. Matthæus. Quorum utrumque cum verum sit, clare sequitur ut non ante Purificationem venisse Magos, quod jam monstravimus, ita neque subito post eum ritum peractum, a quo facile *pervestigandus esset* puerulus. Et si statim a Purificatione 3° vel 4° Feb. secundum computum hodiernum redierunt omnes ad consuetum Nazarethæ domicilium, necesse est ut e vestigio vix salutata Nazarethâ iter illud omne pedibus remensi sint ad Bethlehemum usque antequam adventarent Magi. At neutiquam videtur credibile iter haud multo minus quam 100 milliarius illa tempestate anni sine necessitate ingressurum fuisse Josephum cum familia, si sciret sibi suisque sine mora Bethlehemum, unde venerat, remigrandum esse. Quumque has commeationes ultro citroque, quæ et pedestres fuisse, nec sine aliqua, ut ut curta, supellectile factæ videntur, Februarium reliquum omnem exhausisse jure computaveris, restat ut ineunte Martio secundum hanc opinionem venerint Magi,

Magi, quo tempore vix tribus hebdomadis ante obitum Herodes variis animi corporisque morbis ita jam fractus erat, ut non nisi lectulo decumbens ad Seniores verba facere potuerit; ita morti vicinus, ut parum verisimile sit eum (vulpes licet esset, æque ac filius Antipas) etiam simulaturum fuisse propositum adeundi, atque adorandi novum istum regem.

§. 6. *Objeçtio grammaticalis Grotii solvitur.*

Argumentum autem, quod ex aoristo γεννηθέντος apud Matth. τῶ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ — ἰδὲ μάγει, &c. exprimunt Grotius et Frid. Spanhemius, nempe, ut significet modo natum fuisse Jesum, cum advenirent Magi, omissem penitus, si non annotandum censuissent tanti viri. Parum enim solidi id habere arguunt tot alia N. Test. loca tempus indicantia jamdiu præteritum. 1. Apud ipsum *Matt.* xix. 12. Εἰσὶ καὶ εὐνῆχοι, οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν ἅτω. 2. Apud *Joh.* ix. de cæco nato jam adulto quater dicitur, τυφλὸς ἐγεννήθη. 3. Apud Paulum ad *Galatas* iv. 29. τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκε τὸν κατὰ πνεῦμα.

§. 7.

§. 7. *Jesus anniculo minor non fuit in cæde infantium Bethlehemiticorum.*

Et ex eo, quòd *Herodes occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem et in omnibus finibus ejus, a bimatu et infra, secundum tempus quod exquiserat a Magis*, anniculum saltem tunc fuisse Jesum, si non bimulo proximum quis non videat, quærit Epiphanius? Cum Epiphanio idem quoque senserunt Origenes, Eusebius in Catena Gr. ad hunc Matthæi locum, et Augustinus Serm. in Epiph. teste Petavio Doct. T. I. 12. c. 8. Neque hoc negaverit, Scaligero judice, nisi qui verba Evangelistæ capere non possit. Nascente Christo nata est simul in cælo Christi stella, quam ejus esse stellam, eumque indicare Judæorum regem fore, videntur Magi didicisse ab eo solo qui crearat. Quo primum tempore exorta fit, accurate exquirat Herodes: quorsum? ut ex æquævâ stellâ ætatem pueri justam comperiat. Plura noscere cupientem eluserunt subita et secreta fugâ Magi, eâdem nocte qua puer ipse alia via manibus elapsus est. Quid tum Tyrannus? qui pueri notas alias nullas habuit, nisi ætatem et locum? Om-

nes Bethlehemem et in confiniis ejus undiquaque, omnes a bimatu et infra infantes occidi jussit, simili ratione de ætate statuissè dicendus ac de loco; nam ut omnem viciniam Bethlehemem, tanquam centri, funesto circulo conclusit, ita cum sciret Christi ætatem anniculam circiter esse, mediam statuit, et cæteras omnes ultra citraque infra bimatum laniena illa comprehendit, ut certus esset non aberrandi quum erraret maxime. Dementiam in Herode cum immani sævitia conjunctam quis neget? Non tamen adeo insaniit, ut omnes bimulos quoque necesse crederet occidere, eo tantum proposito ne infans unus quidam evaderet qui (ex opinione vulgari) nondum etiam quindecim dies viderat. Sed ideo cædi imperavit omnes bimulis minores, quia secundum tempus (ortæ nempe stellæ, et nati Christi) quod exquisierat a Magis, puerulum, quem quærebat, anniculum, aut anniculo paulo majorem esse intelligeret. Hunc præ se ferre sensum Matthæi verba nulli negant, nisi eruditi, qui hæc detorqueere opus habent, ut aliis opinionibus inserviant.

§. 8. *Et quum per biennium in Ægypto mansisse infantem Jesum tradant vetustissimi, necesse est ut non multo minus quam tres annos habuerit, quando ex Ægypto revocatus est.*

Neque magis favent receptæ vulgo opinionioni vel Angeli mandatum vel Matthæi narratio itineris in Ægyptum: *Surge et accipe puerum et matrem ejus, et fuge in Ægyptum, et esto ibi usque dum dicam tibi. Qui surgens accepit puerum et matrem ejus nocte, et secessit in Egyptum, et erat ibi usque ad obitum Herodis.* Quamvis enim temporis spatium certum his verbis descriptum non sit, quis lector intelligat Angelum hoc voluisse dicere, Fuge in Ægyptum ad tres tantum hebdomadas quas eundo et redeundo exhausties; nec enim amplius intervallum patitur hodierna computatio. Bienii vero moram in Ægypto fuisse, dixit Epiphanius, quam et omnium fere sententiam esse ait Maldonatus.

Jam si anniculus esset Jesus, aut paulo major, quum in Ægyptum fugeret, si duos propemodum annos in Ægypto exegerit, patet eum tribus circiter annis ante Herodis obitum in lucem editum fuisse, nempe A°. Per. Jul. 4707. U. C. 747. C A P.

C A P. VII.

*Ab Eſaiâ prædictum eſt, cap. vii. v. 16.
prope tres annos ætatis habiturum Chriſ-
tum, quando e Palæſtinâ periturum eſſet
imperium regium.*

ITA trimulus fere fuerit puer, quum He-
rode mortuo ex Ægypto rediret A°. P.
J. 4710. U. C. 750. quo tempore ad ef-
fectum abſolutum perducta eſt Eſaiæ præ-
dictio celebratiſſima, cap. vii. v. 16. ſiqui-
dem genuinum ejus ſenſum aſſecuti ſimus.
*Antequam ſciat puer ille reprobare malum
et eligere bonum, terra quam tu [Ahaze]
vexas, derelinquetur a duobus regibus ſuis.*
Interpretationem quidem noſtram novam,
inauditam, magniſque autoribus ac patronis
deſtitutam in medium prodire conſitemur,
atque deſenſione opus habere, quum non
deſint Chriſtianorum etiam doctiſſimi maxi-
mique nominis viri*, qui totum hoc vatici-
nium vel ab Jeſu Chriſto prorfus abjudicant,
vel de Ahazi aut Eſaiæ filio quopiam pri-
mitus emiſſum exiſtimant. Quare opinionis

* Grotius, Uſſerius, Limborchius, &c.

nostræ fundamenta paulo latius, quam pro instituti nostri ratione, aperienda sunt.

Primo tempus investigabimus, quo promulgatum est isthoc Dei decretum, quod fane a nemine hætenus accurate definitum legimus.

Anno Pekæ Samariæ regis 17° exeunte, ut videtur, male regnare incepit Ahazus*. Anno 18° peccatorum pœnas exigere cœperat Pekas, cæsis immani strage Judæis, sed, jubente vate Odedo, captivos clementer habuit, et sine pretio remisit. Anno sequente Ahazi quidem 2° sed regni sui 19° Pekas successibus ferox et Rezin Syrus, quem in partes suas ideo fortasse advocârat, quod Assyrii regis opem ab Ahazo imploratam resciverat, junctis copiis Hierosolymam oppugnant, Davidis stirpem Judaico folio dejicere laborantes. Ex ipsa enim historia colligere licet, nequaquam in unum annum compingendos esse omnes ejus belli eventus.

1. Quia certe non statim a victoria Pekas ad obsidendam urbem convolavit, sed remissis in patriam captivis, et commeatu etiam, tanquam fratribus, sublevatis, pacis aliquam speciem ad tempus indulxit. 2. Quia quum solus vicisset Pekas, solus centum et viginti

* 2 Reg. c. xvi. 2 Paralip. c. xxviii.

millia Judæorum stravisset, non tamen nisi accitis et expectatis fœderatis obsidionem instituit. 3. Quia post cladem tantam, quantæ nulla pæne gens non succubuisset, inopinatus tamen victoris adventus, inopinata Rezinis societas Hierosolymitanis accidisse dicitur. 4. Quia prædictionem exitii Rezini Pekæque intra biennium obventuri, quæ in Esaïæ cap. viii. legitur, ver. ejus capitis 6us docet, hostibus nondum ab urbe digressis editam fuisse. Quum igitur ad annos 20 Pekæ regnum perduraverit, necesse est ut ad annum Pekæ 19 et penultimum obsidio simul et vaticinia cap. septimi atque octavi referantur.

Ad tantam belli molem trepidanti Ahazo promittit primo Esaïas regum conatus irritos fore cap. vii. ver. 7. (paulo post, ipsos etiam hostes prius fracturum et spoliaturum Assyrium, quam filius Esaïæ jam tum natus loqui discat, seu intra biennium, cap. viii. v. 4.) Interea tamen ne sibi hanc gratiam fieri autumet rex impius, ut qui Deum atque homines irritarit, imo fatigavit flagitiis, quique nunc etiam Dei promissis diffusus, nec minas metuens ad Assyrios confugerit, regi, domuique regiæ, (nimium fortasse ferocientibus ob promissum male intellectum

telleſtum de ſceptro Davidico cum ſole et luna duraturo) denunciatur Eſaias tempus fore, quo Dominus ipſe ſignum ſeu prodigium edet, ut virgo pariat filium, qui præſens inter homines Deus dicetur, nihilo tamen minus more infantium vulgari nutriendum, qui ætatem ignorantie abſolutæ, ſeu treſ infantie primæ annos haud ſuperabit ante quam ab iſthac terra funditus pereant ambo ejuſdem reges, ambo regna, tam Judaicum quam Samaritanum. Quod in morte Herodis Magni eveniſſe dicimus; nam utrumque Herodes dominatu ſuo complexus eſt, eoque ſublato imperium nomenque regum intercidere.

Nunc adducendæ rationes, quibus hanc interpretationem Vaticinii tot controverſiſ agitati, tot modis detorti veram eſſe comprobemus. Locus totus ad verbum ex Hebræo verſus ſic ſonat: *Ideo dabit Dominus ipſe vobis ſignum; ecce virgo concipiens et pariens filium, et vocabit (ſeu, vocabitur) nomen ejus Emanuel. Butyrum (ſeu potius florem lactis*) et mel comedet, donec ſciat reprobare malum et eligere bonum. Sed ante quam ſciat puer reprobare malum et eligere bonum, terra quam tu (Abaze) vexas, derelinquetur a duobus regibus ſuis.*

* Vitringa in locum.

Principio quod volunt quidam ab Hebraico *Alma* non puritate virginem, sed ætate adolescentulam significari; ea vox si uspiam alias in scriptis sacris puellam notet, (quod tamen ejus linguæ peritissimi pernegant) at hoc certe in loco pro virgine intactâ sumi vel hinc satis patet, quod ipse Dominus hoc signum seu prodigium se daturum edicat, ut *Alma* concipiat et pariat filium. Prodigium autem quale erit, (ut bene adnotant Justinus Martyr et Origenes) quod nullo non die contingit, ut puella nupta pariat? Si more mortalium consueto nasciturus esset infans, Emanuel appellandus, nihilque in partu ejus singulare aut mirandum foret, quo tandem modo ab aliis infantibus erat distinguendus, aut quid in illo pro signo Dei agnoscendum erat? nihil enim aliud de illo dicitur, si nomen excipias, quod non sit infantium omnium commune. Si ergo in hanc sententiam (quam suggestere Judæi, nostrique ab illis oscitanter hauriunt) Esaias ad populum verba fecisset, annon jure ab eo quæsiissent Hierosolymitani, num serio cum ipsis ageret, qui Dei ipsius nomine maxima pollicitus, puellæ gravidationem pro miraculo prædicaret? Dolet sane Hebræos doctrina et ingenio præstantes,

E

studiis

studiis partium odiisque actos, in his nugis confingendis bonas horas perdidisse, ut velum, quo obteguntur ipsi, aliis inducerent; Christianos autem tam facile fœdeque ab illis deceptos quomodo excusabimus? At contra de virgine nasci in tantum humanæ naturæ ordinem viresque supergreditur, ut merito pro signo Dei habeatur, quum in oranium temporum gentiumque annalibus nulla unquam virgo Mater præter Mariam, nullus alius virginis filius fuisse, nisi Jesus, feratur. Proinde in arctum conclusi videntur illi qui hanc interpretationem respuunt, eoque redacti, ut dicant puerum heic ab Esaiâ designatum, qui e virgine nasciturus, et præsentis Dei titulo dignandus esset, aut nunquam postea in rerum natura extitisse, aut nunquam populo Hebræo cognitum, aut fateantur denique Jesum fuisse, tam ipsorum quam nostrum Dominum olim futurum.

2. Atque hæc Judæis dicta sint: nam in hoc loco non de alio quam de Jesu agi nos aperte docuit S. Matthæus, autor certe Christianis non inficiandus, cap. i. v. 22.

“ *Hoc autem totum factum est, ut adimple-*
 “ *retur quod dictum est a Domino per Prophe-*
 “ *tam dicentem, Ecce virgo in utero habebit,*
 “ *et pariet filium et vocabit nomen ejus Ema-*
 “ *nuel.*

3. Terram

3. Terram Esaiæ verbis indicatam *quam tu [Ahaze] vexas aut molestas*, (ita enim *וְתִּירְךָ* *qoz.* sensu activo vertimus v. 16, ut Aben-Ezra, Kimchius, Hispanica illa versio, quæ verbum verbo reddit, et Buxtorfius in v. 6. hujus ipsius capitis, utque Syrus, et Arabs, in 1 Reg. xi. 25. idem verbum interpretantur, oportet non Syriam fuisse, quam minime vexabat Ahazus, potius ab eâ vexabatur, sed Palæstinam seu Canaanitidem, quam sceleribus et idolorum cultu perturbabat, unde et Ahab prius Israelis perturbator ab Elia dictus est. Certe Palæstinam ab Esaiâ designari opinantur Jonathan et Interpres Arabicus, quum reddunt, terram, *pro qua tu tribulationem pateris, pro qua tu metuis.* Quumque prædixerit vates fore ut eadem terra a duobus regibus suis derelinquatur, necesse est ut duos sibi reges illo saltem seculo habuerit, quod de alia terra quam Palæstina non dicitur. Cavendum enim ne in numerum regum Palæstinæ trahatur Rezin Syrus, qui regionis ejus non rex unquam sed hostis fuit, neu Canaanitidis pars unquam fuisse fingatur Damascus.

4. *Reges* pro regnis poni per Metonymiam subjecti, non alienum aut insolens apud Prophetas: quod apparet e *Dan.* c. vii.

v. 24. Porro cornua decem ipsius regni decem reges erunt, quæ in *Apocalypsi*, c. xvii. v. 12. repetuntur. *Dan.* viii. 20, 21, 22. Aries, quem vidisti habere cornua, *rex Medorum* est atque *Perfarum*. Porro hircus caprarum *rex Græcorum* est, et cornu grande quod erat inter oculos ejus, ipse est *rex primus*. Siquis autem vaticinii verbis adhuc pressius inhærens aliam interpretationem desideret, poterit apud Josephum reperire duos simul Palæstinæ reges, etiam post Christum natum semel fuisse, Antipatrum nempe filium, una cum Herode Magno patre in regni partem et consortium assumptum, si vel Josephi historici verba consideret: Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ συνῆρχε τῷ πατρὶ Αντίπατρος; ἔδεν ἄλλο ἢ βασιλεὺς ὢν. Enimvero etiam una cum patre regnabat, nihil plane a rege discrepans, *Archæol. lib. 17. c. 1. vel Herodis patris, Ζῶντος δὲ ἐπ' ἔδενι μειονεκτεῖν ἀξιώματός γε ἐπιφανεία καὶ δυνάμει ἐξουσίας*. Sibi [Herodi] quoque viventi nec dignitatis splendore nec potestatis amplitudine cedere Antipatrum. *ibid. c. 5. Vel Antipatri ipsius, τῶν ἀπάντων ἀκινδύνως ἔχοντα τὴν ἡμίσειαν*. Se qui rerum omnium dimidium sine periculo teneret. Vel Nicolai Damasceni, de Antipatro, Κοινωνὸς τῆς

τῆς βασιλείας ὧν τοῖς ἔργοις. Re ipsa jam particeps regni. ibid.

5. Istam locutionem popularem, *Antequam sciat puer iste reprobare malum et eligere bonum*, idem valere censet Clariss. Vitringa, in commentario suo præstantissimo, ac si dixisset, antequam tres annos compleverit, quia tot vulgo pereunt, nec imputantur, ut ait Plinius, nec nisi post tres fere annos rationis et memoriæ diluculum apparet primulum.

6. Quoniam vero non pauci sunt, qui eadem fere in hoc loco prædici aiunt cum iis quæ cap. viii. v. 4. sequuntur, et priora optime a posterioribus explicari, age ambo vaticinia sedulo inter se comparemus. 1. Infans cap. vii. Virginis filius ἀπάτωρ, seu patre innominato, futurus esse dicitur, Emanuel vocandus, idemque Emanuel Palæstinæ totius dominus c. viii. 8. agnoscitur: infans vero c. viii. ab Esaia et prophetissa jam procreatus est durante adhuc urbis obsidione, et *Mabr-salal-has-baz*, appellatus. 2. In c. vii. triennium indicari modo notavimus: in c. viii. ante quam puer *abi* vel *ami* (i. e. pater mi vel mater mea) eloqui didicerit, quod biennio vulgo fieri notum est, ut ante me observavit Clariss. Vitringa. 3. In c. vii.

terra una derelinquenda est, quæ duos reges suos habeat, scilicet Palæstina: in cap. viii. terræ duæ diversæ spoliandæ sunt ab Assyrio, tam Syria nempe quam Samaria. 4. In c. vii. de duobus regibus ejusdem terræ Palæstinæ sermo fit: in c. viii. de duobus regibus, qui neque terras neque sacra habebant communia, contra Judæam sociatis. Porro pluribus non opus est ut ostendamus diversos heic et illic eventus diversorum plane temporum denunciari, neque quicquam vaticiniis istis revera inesse commune nisi tempus obsidionis, quo ambo quidem prolata sunt.

Summa denique argumentationis nostræ huc redit, ut, quum Virgo Mater ab Esaia significata sit Maria, filius Jesus Christus annum ætatis ejus tertium; ad finem vergentem, probemus a Deo destinatum fuisse in epocham interitûs regii nominis et majestatis in Palæstinâ. Interitus ille quum contigerit affecto jam mense Martio anni Per. Jul. 4710. U. C. 750. ut supra monstratum est; natalis Christi, qui tribus annis non integris eundem præcesserit, haud temere statuetur paulo post mensem Martium anni P. J. 4707. U. C. 747.

CAP. VIII.

*Natus est Christus sub primâ descriptione
Judæorum ab Augusto Cæsare imperatâ,
præsidibus Quirinio simul et Sentio Satur-
nino.*

AD eundem certe annum P. J. 4707.
U. C. 747. pertinet illa, quam na-
scente Jesu habitam fuisse memorat Lucas,
ἀπογραφή, descriptio seu universalis, quam
toti orbi seu imperio Romano indixerat
Augustus, tum primum in Syria peracta,
præside provinciæ Cyrenio, quem Quiri-
nium Romani scribunt. Justinus Mar-
tyr, qui intra 76 annos ab isto numerandos,
in quem definit Lucæ historia, scripsisse vi-
detur, in Apologia Antonino Pio inscripta sub
initio principatus ejus (quam et a se impe-
ratori datam ait in dialogo cum Tryphone
Judæo) hunc Lucæ locum citans ad tabu-
las publicas ejusdem descriptionis provocat,
quas etiamnum Romæ asservari ait. Qui et
Christum in lucem editum esse dicit ante annos
150, quum hæc scriberet A. D. 139, aut
140, rotundo scilicet numero pro 146, aut
147, qui tum videntur effluxisse. Ter-

tullianus vero, dum contra Marcionem scribit, qui Christi nativitatem negabat, et pro arbitrio duo priora Lucæ capita ex evangelio refecabat, confirmat quidem, ut rem notissimam, descriptionis ejus tabulas publicas etiam suo tempore extare, sed Saturnino præfidi tribuit, quod Lucas et Justinus Quirinio. Verba sunt, *Sed et Censûs constat actos sub Augusto tunc in Judæa per Sentium Saturninum, apud quos genus ejus inquirere potuissent*, lib. 4. c. 19. De Præfide Syriæ discordia est; quæ tamen haud magno negotio conciliari potest, quia poterant et Saturninus et Quirinius eodem tempore Syriæ præesse, quum diversa principis mandata procurarent.

Majoribus provinciis bini ut plurimum a Cæsaribus rectores impositi sunt, senator alter, et vir plerumque consularis, qui res militares et civiles ordinabat, legati, proconsulis aut proprætoris nomine, alter redivitibus præpositus, et procurator Cæsaris dictus, gradu quidem inferior, aut eques, aut interdum etiam libertinus, sed gratia sæpe apud principem valentior. *ἡγέμονας* vel *ἐπιστάτηνας* ambos appellat Josephus sine discrimine; *binos reges* Britanni indignantes apud Tacitum, *e quibus Legatus in Sanguinem, Procurator*

curator in bona sæviret. Nec infrequens erat tam stante Rep. quam sub Imperatoribus, urgente bello, vel censu, vel alia causa gravi, proconsuli ordinario, sicubi in ejus virtute ac prudentia minus esset fiducia positum, alium superaddere, qui pari jure ageret, vel etiam imperaret. Ita Q. Metello Pio viro consulari Hispaniam tunc obtinenti adjunctus est æquali cum potestate Pompeius, necdum senator, ad bellum contra Sertorium. M. Cicero in Philippica 10^a Senatū rogat ut Q. Hortensio Macedoniæ legato addatur Q. Cæpio; in 11^a ut quamcunque in provinciam adveniret C. Cassius, ibi majus imperium Cassii esse, quam ejus qui eam provinciam tunc obtineret. Umidius Quadratus proconsul Syriam regebat initio principatus Neronis, quando instante bello Parthico, in eandem provinciam missus est cum imperio proconsulari Corbulo, et dolente Umidio dimidium exercitus secum abduxit. Tac. Annal. 13. Idemque iterum octo annis postea in Syriam, cui præerat jam tum Cestius, ablegatus est. Neque pluribus ad hanc rem exemplis opus est. Nam sunt qui belli quidem tempore concedant duos simul rectores provinciis aliquando impositos, pacatis vero, qualis tum Syria

ria fuit, non item. At potius credibile est nunquam sub Augusto principe Censui in provinciis actos nisi a legato summæ dignitatis extra ordinem missis, quum ille Cæsarum primus Censum gentibus extra Italiam positis invexerit, ante inauditum, gravem etiam Romanis ipsis inquisitionem, provincialibus acerbum servitutis indicium, quo interdum ad arma concitabantur. Vide partes ejus in Digest. 50. Tit. 15. de Censibus. Augustus enim, qui Romæ ter Censum egerat, et quidem solus anno U. C. 746, ex quo anno per provincias eundem institui præcepit, Italiæ Censum ipse vix peragere valuit tumultuum metu, teste Dione Cassio l. 55.

Neque desunt exempla præsidum extra ordinem additorum ad Censum in provinciis exigendos. Jam 40 annos subacta fuerat Gallia priusquam Censum in ea instituit Drusus: Galliam tamen provinciam more consueto nunquam sortitus est Drusus, teste filio ejus Claudio Imp. in Gruteri Inscr. p. 502. neque Galliæ rector erat Germanicus, sed exercitus Germanici ductor, quum per Gallias census acciperet. Tac. ann. 1. 31. Neque tres alii ab Nerone missi anno U. C. 814. ad Censum ibidem agendos. Non igitur

igitur dubitandum est, præsidem provinciæ alterum ordinario sæpe additum fuisse, non ad bellum modo, sed ad Censum quoque; talem fuisse hunc Cyrenium, seu Quirinium potius, virum militiæ impigrum et acribus ministeriis consulatum anno U. C. 742, mox expugnatis per Ciliciam Homonadensium castellis insignia triumphi adeptum, inde ab Augusto ad Syriæ Censum habendos ablegatum, quum Syriæ jam præesset Sentius Saturninus proprætor et præses ordinarius, qui Titio successerat, mox locum daturus Varo qui ad Herodis Magni mortem et aliquandiu post mansit.

Tertullianum igitur, qui in se receperat contra Marcionem defendere hanc ipsam S. Lucæ evangelii partem, quæ Quirinium Syriæ præfuisse dicit hujus primi Censum tempore, quum ipse contra Saturninum rectorem adducit, quid voluisse dicemus? Non adversari Lucæ quærit sed lucem affundere, quum e præsidum ordine illum monstrat, cujus præfecturæ tempore et Censum egerit Quirinius et Christus natus sit.

§. 2. *Descriptio tamen ista nec a Quirinio, nec a Saturnino videtur exacta fuisse, sed ab Herode solo.*

Adnotandum interea neque Lucam dicere a Quirinio Censum actum, sed dum præesset Syriæ Quirinius, neque Tertullianum a Saturnino, sed per, i. e. procurante Saturnino, descriptionem in Judæâ peractam significare. Nec enim vel Quirinius vel Saturninus per Judæam id executus ipse est, quod hinc patebit :

1. Quia, ut bene animadvertunt Petavius atque diligentissimus Card. Norisius, nunquam nisi in provinciis Romanis exacti sunt Censui, nec in regum sociorum, qualis Herodes erat, ditionibus, id sibi unquam permisit Augustus.

2. Quoniam ex qua tribu et familia oriundus erat Judæorum quisque, ad ejus tribus ac familiæ sedem redire necesse habuit, ut describeretur, quamvis fundum laremque alibi haberet ipse, ut ex Luca liquet. At familiarum generumque descriptiones neque quærebat Augustus, neque in aliis provinciis exigere solebat Censui Romanorum ;

manorum; sed soli Judæi istas curaturi erant.

3. Quia dum avorum domicilia repetere cogebantur ut describerentur, Judæi possessiones quisque suas relinquebant, contra notam illam Romanorum Censuum regulam, *qui agrum in alia civitate habet, in ea civitate profiteri debet in qua ager est.* Digest. 50. tit. 15.

Romanus igitur homo non fuit qui Judææ Censum primum nascente Christo egit, neque alius quam Herodes ipse, Syriæ provinciæ procurator perpetuus ab Augusto factus, sine quo procuratores alii nihil majoris momenti deberent attentare.

§. 3. *Differentia primæ Quirinii descriptionis ab illa Quirinii alterâ, quam post relegatum Archelaum habuit.*

Josephus quidem (fatendum enim est) nihil quicquam habet hoc loco de hac Quirinii præfecturâ, fortasse quod hujus primæ descriptionis tempore, Syriæ administrandæ intentus Quirinius in Judæam Herodis regnum pedem nunquam intulit, neque Quirinium nostrum usquam memorat, nisi tredecim fere posthæc annis libroque Archæol. Jud. 18° ubi Archelao Herodis Magni filio

a Tetrarchia quam fatis male gesserat de-
 jecto, et in exilium longe a patria pulso,
 Quirinium hunc ait cum imperio missum
 Judæam tunc primum in formam provinciæ
 Romanæ redactam, Syriæ contribuissè, præ-
 fide primo Coponio equite, Archelai bona
 omnia in fiscum retulissè, Censumque Sy-
 riæ, cui tunc Judæa quoque in partem one-
 ris accesserit, peregissè. Hæc apud Jose-
 phum Quirinii mentio prima quum sit,
 adeoque Censum accipientis Judææ, occasio-
 nem pluribus dedit errandi, dum hunc Ju-
 dææ Censum apud Josephum non distin-
 guunt ab illâ prima Judææ descriptione apud
 Lucam, qua durante Christus natus est.
 Lucas enim, quamvis Gamalielem inducat
 loquentem de diebus *descriptionis*, quasi
 Censum nonnisi una vice vidisset Judæa;
 quum tamen in Evangelio his verbis utitur,
hæc descriptio prima, clarissime significat
 descriptionem unam atque alteram subiisse
 Judæos; et sane plura sunt in quibus ab se
 invicem discrepabant prima et secunda:

1. Tempore distabant: Prior illa, quam
 quærimus, Herode Magno regnante facta
 dicitur: Alteram decimo quarto demum
 anno à primâ, refert Josephus, nempe post
 exutum imperio fortunisque Archelaum
 Herodis filium.

2. Ut

2. Ut et spatii amplitudine: Primam enim, post peractum a se Italiae Censum A°. U. C. 746 ab orbe universo, seu toto Imperio Romano, exigi præcepit Augustus. Posterior descriptio singularis dicenda est, quæ Syriam tantum Judæamque Syriæ tum contributam pervaserit.

3. Diverso plane proposito et consilio hæc atque illa descriptio instituta est: Prima ideo facta est, ut verum statum imperii sui exploratum undique et compertum haberet Augustus. E commentariis enim, quos a provinciarum præsidibus accipiebat, libellum suum confecit, quem breviarium totius Imperii vocat Suetonius, *quo opes publicæ continebantur, quantum civium sociorumque in armis, quot classes, regna, provinciæ, tributa aut vectigalia, et necessitates ac legiones*, quem in senatu post obitum Augusti recitari jussit Tiberius. In secundâ descriptione nihil aliud quæsitum videtur, nisi quantum redditus, Aristocratiâ restitutâ, ex Judæâ in ærarium transfundi posset.

4. Quarta differentia in eo constat, quod in priore ἀπογραφῇ non facultates sed capita tantum Judæorum censa sint secundum ætates, tribusque unde originem quisque ducebat. Id hinc colligitur, quod omnes

oportuit *propriam urbem*, id est, patrum suorum familiaeque quisque suae notam sedem repetere ; qua lege Iosephus et Maria virgo, ad Davidis patriam Bethlehemum coacti sunt migrare. Consilium plane Judaicum, et quod ab Herodis ingenio profectum putares, qui probe sciret quanta cum solitudine populares sui ab origine ultima deductas generum suorum series et propagines asservarent, hac occasione revisendas et comprobandas. In posteriore ἀπογραφῇ non capita tantum aetatesque, &c. in tabulas publicas relata sunt, sed et in possessiones tam Judæorum omnium quam Syrorum accurate et acriter inquisitum est, qua de causa ad agros quisque suos non ad oppidum avitum revocabantur. Adeoque hæc quidem Censûs Romani nomine, prior vero descriptio gentis Judaicæ potius dicenda est.

5. Discrimen in eo ponimus, quòd descriptionem hanc et illam diversi plane homines in Judæâ executi sint. Priori enim, ut modo diximus, Herodes sine procuratore Romano solus præesse debuit, dimissis in omnes oras magistratibus Judaicis, qui per tribus familiarum capitumque numerum inirent : Ad posteriorem exigendam
aderat

aderat Quirinius iterum Syriae Proprætor, cum Procuratore Coponio, agmen agente publicanorum, reditûsque Cæsarei coactorum, qui Judæos ea docerent, quæ Syri vicini jam subiissent. Ex his duabus rebus potissimum intelligi potest, qui factum sit ut Lucas, quum descriptionem hanc, sub qua natus est Jesus, primam vocasset, idem tamen postea sub personâ Gamalielis, ut et Josephus, descriptionem illam alteram, quæ pulso Archelao instituta est, quasi unicam citet, et de illa ita loquatur, tanquam Censum Romanum verum plus una vice Judæa non vidisset. Nimirum, quia descriptio prior ab rege suo, suisque civibus administrata, patriis institutis magis conveniebat, minusque fortasse damni fortunæ singulorum intulerat, aut siquid Herodi suo imputandum erat, facilius ferebatur. At posterior descriptio, quam Censum potius dicas, a Præside Romano acerbius acta, quum omnium bona omnia in ærarium alienum palam referret, ut novis tributis aditus fieret, dolorem gentis universæ concitavit: Itaque occasionem datam arripuit Judas Gaulanites, secta Phariseus, sed novæ disciplinæ auctor, quæ doceret populum Deo dilectum nullum in terris Dominum, nisi Deum,

F

agnoscere

agnoscere debere ; ille adscito focio Saduc homines jugi, ut semper, impatientes fanaticis concionibus facile perpulit, ut ad arma confurgerent.

§. 4. *In prima descriptione Judæi, simul etiam in Herodis et Cæsaris verba jurare adacti sunt.*

Non tamen dicenda est hæc prima Judæorum descriptio Herodea, sub quâ natus est Christus, prorsus a Josepho præterita, ut ut eam disertis verbis non memoret. Quin potius, quod asserit Tertullianus, descriptionem hanc per Sentium Saturninum esse factam, obiter confirmat Josephus in cap. 2°. lib. 17. Archæologiæ suæ, ubi post mortem Herodis filiorum Alexandri et Aristobuli universos ait Judæos Sacramento fidem polliceri coactos tam Cæsari quam Herodi, Phariseos vero ad sex millia et amplius jusjurandum recusantes, argento multatos fuisse, multam pro iis exolvissè Pheroræ conjugem. Ita hujus facti mentionem Josephus, dum Nicolai Damasceni Commentarios grandes de vita rebusque gestis Herodis in compendium redigere properat, quasi aliud agens et alieno quidem loco inseruit ; ut præteriturus

turus fuisse videatur, nisi quòd pertineret ad explicandas illas discordiarum furias, quæ omnem Herodis familiam misere exagitabant. Ex eo vero quod in juramentum adactos vulgo Judæos fuisse ait Josephus, simul etiam et eâdem operâ *descriptos* fuisse subindicat: rationes quæ hoc ex illo elicere suadeant, hæ sunt:

1. Quod jam ante tredecim annos Judæos omnes jurejurando sibi soli obstrinxerat Herodes, anno regni sui 18º, U. C. 734. Cur idem a populo suo iterum exigeret, nulla succurrit causa, nisi quod Augustus cum ipse Romæ Censum acciperet anno U. C. 746. (quod e monumento Ancyrano editionis Cossonianæ solo discimus) eundemque per omnes exigi provincias teste Lucâ edicto imperaret, in Judææ regno socio regi negotium permisit; sed falsis Syllæi Arabis criminibus Herodi infensor factus, adeo ut minatus sit eum non amplius amici, sed subditi loco se habiturum, quum domum ejus conturbatam, et scelestos filios respiceret, consilium fortasse jam tum cepit amovendi ab Judæis regnum, ideoque omnes, quo tempore describerentur, tam sibi, quam Herodi sacramento obligari jussit.

§. 5. *At Juramento astricti sunt Judæi A° U. C. 747; quare descripti simul sunt, et Christus natus eodem anno. Hoc arguunt tituli libris Archæologiæ Josephi præpositi, et Vari successio in Syriam Provinciam, A° U. C. 748. Varum tunc successisse monstrat nummus Antiochenus a Norisio publicatus.*

Ut C. Sentium Saturninum Syriam provinciam tunc obtinuisse consentiunt tam Josephus, quum jurare adactos ait Judæos, quam Tertullianus, quum Censum per Judæam actum memorat; ita eodem anno ejusdem Saturnini præfecturæ utramque rem gestam esse comperiemus. Archæologiæ Judaicæ libris præfixos habemus titulos, qui tam annorum numerum, quam rerum gestarum summam in singulis libris comprehensam indicant, quos ipse ab initio Josephus adscripsisse videtur, non modo quòd in antiquissimis membranis reperiantur, sed etiam quod nunquam sciissent scholiastæ Græculi annos adnotare, qui in ipso historiæ contextu sæpe subticentur. Ex his titulis ille qui ad caput libri 17^{mi} stat, ait in eodem contineri 14 annorum spatium, qui a cæde duorum

duorum Herodis filiorum exorſi ad Archelai exilium decurrunt, miſſumque ad redigenda ejus bona, et Cenfus Judææ agendos Quirinium. Archelaus in exilium pulſus eſt (teſte Dione Caſſio lib. 55.) exeunte anno U. C. 759: Illo dejecto ea quæ ſui officii erant executus eſt Quirinius (teſte Joſepho *Antiq.* lib. 18. c. 2.) anno ab Actiacâ victoriâ 37°, ſeu U. C. 760. Jam ſi annos 14 retro numeremus ab U. C. 760, deprehendemus U. C. 747. annum ipſum, quo univerſa natio Judæorum Sacramento ſe obligavit. Cenfum vero, ſive deſcriptionem univerſalem, præſide Saturnino, habitam eodem anno, non ſerius, contigiffe patet, quod anno U. C. 748. Varus Syriæ præerat, ſucceſſor Saturnino miſſus. Hoc vero diſcimus a nummo Antiochenorum ſub Vari præfecturâ ſcalpto, cujus antica pars caput Jovis Philii laureatum proponit, pars averſa imaginem Antiochiæ quaſi deæ turritam monticulis infidentem cum hac inſcriptione; ΕΠΙ ΟΥΑΡΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΚ penes Marchionem Riccardium Florentinum. Numerales enim literæ ΕΚ ſeu 25 annum deſignant viceſimum quintum, ex quo Syriam occupaverat Auguſtus, ut fuſe liquidoque oſtendit Cardinalis Noriſius in accurato

opere de Epochis Syro Macedonum, quod primus hunc nummum in lucem protuli et illustravit. Quum enim plures alii sint nummi Antiochenfium, regnante Augusto, et aliquantisper etiam post ejus excessum cusi, quos et Norisius et doctissimus Baro Spanhemius memorant; qui omnes in eo consentiunt ut cum præfide Syriam tunc administrante, Varo puta, Silano, &c. etiam annorum numerum exprimant ab illo tempore, quo primum Augusto subiecta est Syria: Fidem non dubiam nobis faciunt istum quoque nummum, quem supra dixi, simili modo cum reliquis interpretandum esse. Syriam vero omnem ex Josepho*, Plutarcho† et Dione‖ constat intra mensem ab navali apud Actium victoriâ primum Cæsaris partes secutam esse, ultroque Arabas, Q. Didio duce, incitasse, ut classem incenderent, quam Cleopatra victoris metu perculsa, ubi primum Ægyptum attigit, statim a Nilo in sinum Arabicum deportarat, antequam rescirent Ægyptii pedestris Antonii exercitûs ad Actium fortunam, qui intra septem dies a ductoris fuga, seu 9° Septembris U. C. 723. Cæsari se dedit. Itaque

* Ant. l. 15. † in Antonio. ‖ Lib. 51.

jam inde ab Autumno anni U. C. 723. Cæsarem Dominum habuit Syria, nec a vero abhorrere videtur, ut cum Octobri æram imperii ejus auspicata sit, quod Antiochenfis October mensis anni primus. Hunc plane computum sequitur nummus Silani ultimus apud Norisium (sex enim sunt qui Silani nomen præferunt) literis numeralibus ZM inscriptus, seu anno 47°, quem numerum si cum 723 compones, habebis annum urbis 770, quo circa æstatem mediam omnes orientis provinciæ Germanico a Tiberio permiffæ sunt; idem tamen jam tum, teste Tacito, demoverat Syriâ Silanum per affinitatem connexum Germanico præfeceratque Cn. Pisonem. Si ergo ante æstatem anni U. C. 770. aliquot fortasse mensibus, Syria decesserat Silanus, et nihilo tamen minus annum inchoaverat 47^m ab redactâ sub Augusti leges Syriâ; redacta est, ut diximus, Syria A°. U. C. 723. Ad eundem modum EK seu 25 in Vari nummo jam citato annum Cæsarei dominatûs in Syriâ vicesimum quintum significant, qui ab autumno U. C. 747. ad autumnum U. C. 748. duravit. Quâ in parte ejus anni in provinciam venerit Varus, hodie divinandum est, minimum tamen a

vero aberrabimus, si medio anni Antiocheni, Martio mensi nempe, vel Aprili, initium ejus præfecturæ tribuamus.

§. 6. *Descriptio illa finita est ante hyemem anni U. C. 747. adeoque natalem Domini ante hyemem evenisse ostenditur.*

Si vere anni 748 ad Syriam appulit Varus, fieri non potest quin ante hiemem superioris anni U. C. 747, (eiusdem anni nempe, quo ad sacramentum coacti sunt omnes Judæi) Census ille sit peractus, siquidem ante Saturnini decessum habitus sit, quod ut asseramus, hæ rationes nos inducunt :

1. Quia, quum partem anni majorem durare solebat Italiæ Census, non minus temporis exhausturus erat Syriæ Census, prædivitis illo seculo et populosæ Provinciæ, adeoque nec post hyemem nec ita brevi ante abitum suum a Saturnino instituendus.

2. Quia, quum pateat ex historia Josephum et Mariam conjugem, quamlibet gravidam partuique jam vicinam, a Nazaretâ Bethlehemum usque Davidis urbem supra octoginta millia passuum proficisci coactos, ut inter Davidis posteros censerentur, et eandem ob causam debuisse maximam Judæorum

orum partem domicilia consueta fundosque relinquare, ac in viam se conjicere, ut apud sedes proavorum suorum describerentur; id ut hyeme sæviente imperatum sit, prorsus incredibile est. Neque enim sani sobriive principis fuisset ad molestias itinerum censûque omnibus ordinibus hominum devorandas, sine ullâ necessitate, etiam tempestatis incommoda ultro adjicere. Palæstinam enim, quum montibus plurimis affurgat, hyemes sæpe asperrimas pati, monstrant tum alia veterum loca, tum in primis illud Christi monitum ad discipulos suos, *Orate ne fuga vestra fiat in hyeme.*

3. Neque facile persuadebitur hibernas fuisse noctes illas, quas in agris agebant pastores circa oves et fortasse parturientes excubantes; quum nusquam gentium (si Angliæ cœlum tepidius excipias) per hibernas noctes sub dio degant pecudes, ut animadvertit dudum literatæ Galliæ decus æternum Bochartus: quin potius in stabulis clausas per hyemem totam tenere mos est Asiæ Africæque, siquidem in Africâ, ut putatur, scripsit Calphurnius:

Quum

Quum portat lectas securus vinitor uvas,
 Incipe falce nemus vivasque recidere frondes.
 Has tibi conveniet tepidis fœnilibus olim
 Promere, quum pecudes extremus clauferit
 annus.

Imo ipsis in stabulis ne frigeant oves
 magna cura prospici volunt quotquot eâ de
 re scripsêre. Ita enim præcipit Virgilius,

Principio stabulis edico in mollibus herbam
 Carpere oves, dum mox frondosa reducitur
 æstas.

Atque, Omni cura glaciem ventosque nivales
 Avertes.

Sæpe hyemis sævitia, teste Columella,
 pastorem decipit, et oves interimit. Quo-
 niam id pecus, quamvis ex omnibus anima-
 libus vestitissimum, frigoris tamen impatien-
 tissimum est.

Ita et Geoponicorum Autores lib. 18.
 Θέρως μὲν ἐν τῇ ὑπαίθρῳ τρέφονται καὶ ἔξω αὐλί-
 ζοῦνται· εἰ μὴν τὸ ἀνάπαλιν· σφόδρα γὰρ βλάβη
 τὸ ψύχος αὐτὰ. Æstate quidem sub dio
 nutriuntur et foris pernoctant oves ; at non
 vice versa ; valde enim a frigore læduntur.

Ex

Ex quibus quum pateat fatis, inquit Bochartus, oves in fine Decembris in agris Palæstinæ non excubasse; iis accedere omnino necesse est, qui natalem Christi diem in aliud tempus rejiciunt*. Quare miratus est etiam Grotius, quibus adducta traditionibus Ecclesia Romana Christi natalem in 25° Decembris constituerit, ipso, ut ait Plinius brumæ die.

4. Quoniam evincit ipsa rerum gestarum series apud Josephum quinque sexve menses aut amplius effluxisse post absolutam jurationem illam generalem simul ac descriptionem Judæorum usque ad Antipatri profectionem in Italiam : Discessit tamen Antipater relicto ut videtur in Syria Saturnino, (sed jam fortasse iter parante, nam post abitionem Antipatri de Saturnino verbum apud Josephum nullum) adeoque certe ante Maium mensem anni U. C. 748. Nam inter cæteros ad Censum acciti Pharisei plusquam sexies mille juramento fidem obstringere recusabant, quibus mulctam indixit Herodes, mulctam vero pro illis exolvit Pheroræ uxor, superstitionibus et istis magistris addictissima. Illi, qui morosiorum

* Hierozoicon p. 454.

legum patriarum observantiam præ se ferebant, unde et divini spiritûs illapsus, et futurorum scientiam se habere jactitabant, mulierculæ gratiam rependêre prædictione vanâ, fore, ut intereat brevi omnis Herodis domus, regnum ad se et Pheroram, communesque liberos deveniat. Eisdem artibus deinde alios ex aulicis, et quidem Herodi conjunctissimis pellexêre, mira polliciti, quæ nunquam eventura erant, eunucho sobolem, omnibus omnia exoptatissima. Serpente malo, Herodes Pharisæos deceptores, cum eorum amentibus discipulis supplicio afficit: Tum in conventu amicorum Pheroræ fratris conjugem graviter incusat; ut caput fontemque labis, quæ regiam invaserat, quippe quæ multam seditiosis impositam ære suo non ita pridem solverit, et nunc bellum inter se fratremque concitare pergat. Itaque optandum esse ut frater, si sui rationem habeat, omnium rixarum authorem ultro domo ejiciat. Pheroras, amore fæminæ captus, respondit, animam malle se quam uxorem amittere. Herodes, ut ut offensor, procedere tamen longius non ausus, tantum Antipatro filio interdixit omni cum Pherorâ consuetudine ac commercio. Promisit quidem ille, sed nihilo tamen minus secretos

secretos cum Pherorâ cœtus et convivia
subinde agitabat : Tandem vero metuens
ne qua rescisceret omnia pater, amicos Ro-
mæ agentes per litteras rogat, ultro Herodi
suadeant, quasi rebus ipsius utilissimum, ut
Antipatrum ad Cæsarem quamprimum mit-
tat. Successit artificium : Exiitque Antipater
acceptis in viaticum 300 talentis, quæ faciunt
nostræ monetæ lib. plusquam 100,000. De-
functo in Lyciâ Caio, Augusti Cæsaris hæ-
rede, et imperii successore designato, mor-
tis ejus nuncius Pisas Etruriæ urbem non
attigit nisi 40 dierum spatio. Ad eandem
rationem si hæc tempora æstimemus, necesse
erit ut litteras supra dictas dederit Antipater
tribus ut minimum mensibus ante profectio-
nem suam ; ita si exeunte Martio anni U.
C. 748. Judæam reliquerit, litteras scripse-
rit Decembri mense anni præcedentis 747,
adque duorum triumve mensium intervallo
a fine descriptionis generalis Judæorum.

Summa denique argumenti hujus huc
redit : Quum ex Lucâ discamus natum esse
Jesum, dum ageretur prima illa descriptio
Judææ, quæ præside Syriæ Quirinio, Hero-
de Magno regnante, habita est : E Tertul-
iano vero utrumque evenisse, dum Syriam
administraret Sentius Saturninus ; ita Lucam
inter-

interpretatur Tertullianus, ut significet Quirinium extra ordinem missum ad Syriae Census exigendos, eodem tempore, quo Syria Proprætor ordinarius esset Saturninus. Si vero Saturnino Syriam regente contigit natalis Christi, serius contingere non potuit quam anno U. C. 747. eo quod anno sequente Saturnino in ea præfectura successit Varus, quod e nummo Antiocheno satis constat. Hæ temporum notæ accuratissimum ac diligentissimum hominum Tillæmontium ad eandem mecum sententiam perpulerunt*, ubi etiam jure animadvertit Celeb. Pagium, qui his indiciis permotus natalem Domini ad annum U. C. 748. constituerat, debuisse, si suas ipse rationes satis pensitasset, eundem natalem simul nobiscum affigere anno U. C. 747.

CAP. IX.

*Natalem Domini non tardius contigisse quam
A°. U. C. 747. subindicant etiam Ange-
li verba Josephum ex Ægypto revocantis*

HANC computationem comprobant etiam ista angeli verba Josephum

* Mem. Vol. 1. p. 447. in Not.

cum familia ex Ægypto revocantis, surge et accipe puerum et matrem ejus, et vade in terram Israel. Mortui enim sunt illi qui quærebant animam pueri; siquidem illa non de solo Herode, sed de pluribus, Antipatro scilicet cum Herode sociato accipienda sint. Quis enim alius, ubi metus inanis infantis olim regnaturi a Magis semel injectus esset, Antipatro ad cædem ardentior? Quis acrior immanitatis paternæ ad stragem Bethlemiticam impulsor atque adjutor fuisse putandus est, quam qui regnandi cupidine accensus patrem ad fratrum duorum necem callide perduxerat, atque ipsi patri jam tum venenum parabat? Objiciet fortasse aliquis, etsi nunc, quum in patriam remittitur Josephus, plures audit Christum ad mortem quæsisse; tunc tamen, quum fuga mandata est, unus Herodes malum intentasse dictus est, itaque heic quoque, ut supra, unum Herodem debere intelligi. Responderi potest, ad præcipitandam fugam satis fuisse in Herode solo terroris; ut securus redire posset Josephus, opus fuisse non modo ut Herodem sciret e medio excessisse, sed et nullum e filiis superesse paternæ hereditatis hæredem. Jam vero monstratum est Antipatrum Romam profectum esse vere A°
U. C.

U. C. 748, neque illum reducem vidit Judæa nisi exeunte anno U. C. 749. tribus aut quatuor fere mensibus ante Herodis obitum. Quum non prius in conspectum patris quam in Judicium venit consentiente Augusto, læsæque majestatis et parricidii damnato gula tandem fracta est quinque tantum diebus ante patris mortem. Si ergo in *quærentibus animam Christi* tam Antipater designatus est quam Herodes, isti indagationi non potuit incumbere serius quam vere anni U. C. 748, adeoque neque natalis Domini tardius contigisse quam anno præcedente U. C. 747, ut supra dictum. Hoc argumentum veri speciem magnam habere, dubitatione tamen omni non vacare confitemur; sed in re alias obscurâ ubi plura verisimilia in unum conspirant, aliquid ponderis habere debent.

CAP. X.

*Natalem Domini non citius contigisse probatur ex istis Hymni Angelici verbis,—
Et super terram Pax.*

HActenus contra communem recentiorum opinionem probare conati sumus

mus non serius editum in lucem fuisse Dominum Jesum, quam anno U. C. 747. Facilius fortasse concedetur non prius natum esse, sed hoc quoque convincemus, si modo illum cœlestis exercitûs concentum, *Gloria in altissimis Deo, et super terram pax, in homines benevolentia*, recte intelligamus sensu plano, ac literali, et ad captum pastorum accommodato, quibus omnium primis annunciata sunt hæc communia generis humani gaudia. Nam sive *est* subaudiatur ad sententiam explendam, sive *fit*, quod Grotio rectius videtur, consentiunt optimi interpretes significari his verbis lætam approbationem ejus quod erat, non desiderium ejus quod aberat : *Ecce nova gloria et laus in cœlis Omnipotenti, pax per omnes terras diffunditur, et reconciliatio Dei erga homines jam declaratur, nascente Christo ejusdem pignore !*

Diffimulandum vero non est, magnos etiam viros fuisse, qui longe alio modo hanc clausulam acciperent, et pacem, non terrenam, sed cœlestem heic intelligi vellent, nempe Dei reconciliationem erga homines ; quo semel posito, nostri ratiocinii fundamentum ipsum tollitur. Illis non negabimus potuisse fieri, ut ea pax terrena in signum

G

cœlestis

cœlestis pacis ab universi rectore data sit. Ut vero *pax super terram* non sit pax terrena, sed Dei reconciliatio spiritualis, etiam magnis auctoribus haud facile concedemus; ne *ταυτολογία* beatorum spirituum choro impingatur, si in uno versiculo bis idem dicatur, primum figuratâ locutione obscuriùs, deinde propriis verbis, quasi quodam interpretamento adjecto.

Quare utamur sensu aperto et simplice, qualem angelos proposuisse credibile est, et agrestes homines facile intellecturi essent, eo-que lubentiùs, quòd 1° patres antiqui omnes (accuratissimi Norisii fidem appello) summo consensu testantur, tempore pacis universalis Christum pacis principem natum esse. 2° Et illorum consensum comprobat quicquid historiæ Romanæ nobis reliquum fecit vetustas temporis: Quæ motum quidem levem in Germania statim sedatum, Armeniam ad defectionem spectasse, non defecisse memorat, bellum omnino nullum agnoscit ab anno U. C. 746 finito usque ad annum U. C. 752 inchoatum. Hujus pacis testimonia ex Ovidio, Velleio Paterculo, Dione Cassio, Tacitique verbis apud Orosium tam diligenter congeffit, excussit, claroque in lumine collocavit post Bucherium Norisius, ut
Cl.

Cl. Pagium, Bynæum, Tillemontium, &c. causa penitus cognitâ in sententiam suam pertraxerit. Siquis etiamnum superest, qui reluctari amet, fruatur ingenio suo. Certe Syriam provinciam Parthis conterminam et apertam, summam tranquillitatem ac pacem tam intra se quam cum vicinis habuisse non negandum est, illo saltem tempore quo Quirinius una cum Saturnino præfesset censui per eandem exigendo. Nec enim inquisitionem istam bonorum omnium sub sacramento, per se molestam et invisam, illis regionibus incognitam, (quam plus unâ vice postea non exegit) unquam imperasset acerrima illa mens Augusti, si belli suspicio levissima subfuisset. Si igitur tempore pacis universalis natus est Christus, constat eum natum non esse ante annum U. C. 747.

CAP. XI.

De mense ac die natali nihil certi. Clementis Alexandrini seculo creditum vere natum esse Christum. A quo fonte festum natalitium 25° die Decembris derivatum videtur.

JAM tandem investigando huc usque processimus, ut manifestum fiat e veterum monumentis neque posterius anno U. C. 747, neque prius potuisse Christum in lucem venire. Dies natalis in absconditis est, eritque semper, magno Scaligero iudice, nulla arte studiove mortalium qui nunc sunt eruendus. Non tamen omittendum est Clementem Alexandrinum, patrem antiquissimum, adnotare, fuisse suo seculo, nempe secundo, curiosiores aliquos, qui Salvatorem nostrum dicerent natum esse 25° die mensis Alexandrini Pachon; 25° Pachon illo anno 747 post Bissextilem proximo erat 21^s Maii Juliani: Alios natum dicere 24° aut 25° die mensis Pharmuthi (seu nocte quæ intercessit 24^m et 25^m Pharmuthi) qui erat 20^s aut 21^s Aprilis Juliani. Ex quo apparet, utut de mense

non

non conveniret, utrosque tamen pariter ad vernam anni tempestatem Domini natalem retulisse, quæ Christianorum ejus ætatis communis opinio fuisse videtur. Quomodo ergo factum est, ut in mediam hyemem et in diem 25^m Decembris transvectum sit festum natalitium, in eoque nunc ab universis Christianis celebretur? Erroris mater est Ecclesia Romana, quem ab antiqua traditione se accepisse professâ, non nisi sub finem seculi quarti Ecclesiæ Græcæ commendavit; in Græcâ temere statim admixtus est, referente et approbante Joanne Chrysostomo: Non tamen per Orientem totum invaluit ante Justinî Imp. tempora, seculoque demum sexto. Errorem hunc progenuit, ut solet, error alius, quo nempe creditum est Zachariam Johannis Baptistæ patrem Pontificem Maximum fuisse, et in sanctum sanctorum ingressum in solenni sacro expiationis quod 10^a die Tisri Judaici, (illo anno 27° Septembris Juliani imputabatur) promore fiebat, incensum adolevisse, quum Angelus seni effæto filium promiserit. Illa epocha conceptionis Baptistæ habebatur, ab illâ sex fere menses solidos numerabant usque ad Beatæ Virginis conceptionem 25^a die Martii, exinde novem alios exeuntes in

25^m Decembris, quo natus Christus fingebatur. Sed quum certissimum sit Zachariam, sacerdotem privatum e classe Abiæ, Pontificem Maximum nunquam fuisse; reliqua adjectitia confutare et destruere nihil necesse est, nam inani fundamento inædificata, sponte suâ corruunt. Imo ipse Petavius de arce causæ suæ, nempe Ecclesiæ Romanæ autoritate, quæ diem 25^m Decembris natalem dixit, unice sollicitus, reliquorum omnium ultro deditionem facit. Multa sunt autem quæ arguunt nihil omnino in hac re Petavio concedendum esse, quorum aliquot jam supra attigimus.

C A P. XII.

Jam si A° U. C. 747. natus est Christus, necessario sequitur ex vice Zachariæ, ut non hyeme sed vel vere, vel autumnus ejus anni natus sit.

SED postquam Abiæ classis, ex qua Zacharias erat, injecta mentio est, videamus annon ex eâ quoque nonnihil, quod proposito nostro conducatur, colligi possit; non ad annum definiendum, (quomodo enim annum id ab aliis distinguat, quod singulis

singulis annis bis aut fortasse ter etiam redibat?) sed ad anni tempus indicandum. Omnes sacerdotes Aaronis posterius in 24 Classibus seu familias, a totidem patribus nominatas, a Davide distributi erant, qui et vices sorte dederat, ordinemque descripserat, non sine capitis pœnâ violandum, quo singulis sabbatis singulæ familiæ ad munia sacra in templo per hebdomadam obeunda succedere deberent. Hunc ordinem testatur Josephus in decursu sex seculorum, quibus stetit res Judaica, post reditum e Babylonia usque ad excidium Templi secundi, nunquam fuisse immutatum. Imo quum per triennium ab Antiochi Epiphanis violentia interdictus esset, et postea durante obsidione ultimâ per unum diem defecit ex paucitate ministrantium; tanta tamen legis reverentia fuit, ut nihil in more antiquo novatum, nullum supplementum aliunde quaesitum sit, sed eadem classium habitatio sit ratio, ac si ministeriis suis omnes rite perfunctæ fuissent; quod, si ad calculos eatur, nullo negotio demonstrari potest. Quum itaque cyclus unus classium sacerdotalium, sive orbis hieraticus, ut appellat Scaliger, 24 hebdomadas, seu dies 168 exhausserit; si modo sciamus, quando primum

hi orbes provolvi inceperint, quando defierint, facile reperietur in quovis anno quas hebdomadas in templo hæc aut illa classis exegerit. Jam ab *Efdra* c. iii. v. 6. discimus reversos e captivitate Babylonicâ Judæos universos simul jube sacrificium instaurâsse primo die Tisri in primo reditûs anno. Primus ille Tisri mensis dies, 24us fuit Septembris Juliani, sabbatumque in anno Per. Jul. 4178; ex quo die totum temporis spatium usque ad fatale illud extremumque sabbatum, quo crematum est templum secundum 9^m mensis Ab, 4^{am} Augusti in A°.P. Jul 4783, si in hebdomadas diesque resolveris, invenies 220927 dies, 1315 orbes hieraticos evolutos, classẽque primam, quæ Joarib dicebatur, officio suo temploque exeuntem. Atque huic computationi omnino consentit magnum illud Judæorum Chronicon, quod Seder Olam nuncupant: *Quum prius vastaretur templum, erat extremum sabbati, et rursus extremum septimi anni erat. Præterea erat septimana stationis Joiarib, et nonus dies mensis Ab. Et ita quoque fuere hæc omnia in secundo excidio: In utroque autem Levitæ stabant in cathedra, recitabantque Oden hanc: Retribuet illis iniquitatem suam. Quamobrem nonus Ab dies solenni Judæorum jehunio*

junio etiamnum insignitur in calamitatis utriusque memoriam. Dissentit quidem appendicula ad finem Jeremiæ, quæ caput 52^m vulgo dicitur, et Josephus, nam utrobique templum decimo Ab die dicitur arfisse. Sed fortasse potuit nono cœpisse incendium, quod omnia decimo corruperit. Et ad summum unius tantum dieculæ differentia est, quæ rationes nostras minime conturbat. Ab his duabus Epochis datis computando vel antrorsum vel retrorsum reperiemus Abiæ classẽ, quæ ordine octava erat, in statione fuisse per hebdomadam postremam anni U. C. 745. P. J. 4705, quæ a sabbato Decembris 21°, ad sabbatum Decembris 28^m pertigit: Defunctusque ministerio sacro Zacharias Hebronem postridie rediisse videtur, tribûs Judæ caput, circa 24 millia passuum ab Hierosolymâ ad Austrum remotam. Et si Johannis Baptistæ conceptio jam inde ab reditu Zachariæ numeranda esset, mensis ex illo sextus defineret Junii die 29°, U. C. 746, duabus fortasse vel tribus hebdomadis post missum cœlitus ad Beatam Virginem Angelum Gabrielem; unde felicissimus ejusdem partus cadere deberet prope diem Martii 21^m. anni U. C. 747, quindecim ferè mensibus a viso Zachariæ oblato.

oblato. Sed, ut non male animadvertit quidam, verba evangelii——*abiit Zacharias domum suam. Post illos autem dies concepit Elizabeta uxor ejus*——significant aliquantulum temporis inter reditum et conceptionem intercessisse. Quantum id fuerit, divinare hodie vanum foret. Sed si mensis unius mora fuit, certe non longe aberrarunt illi veteres, qui ante Clementis Alexandrini tempora ut supra diximus, Christi natali destinarunt noctem inter 20^m et vicesimum primum Aprilis. Hoc saltem certum est, et extra omnem dubitationem positum, Abiæ Classen, ex qua erat Zacharias, in statione fuisse per hebdomadam Decembris quartam a 21° die incipientem, anni U. C. 745, iterumque anno 746 per hebdomadam secundam mensis Junii, quæ a die 7° inibat: Et quindecim sedecimve menses a priore hebdomadâ deductos in vernum tempus anni U. C. 747 definere, a posteriore in autumnale anni ejusdem: Ideoque necessario sequi, si in annum U. C. 747, Christi natalis incidit, ut vere vel autumno evenerit, non in aliâ ejus anni tempestate.

§. 1. *At non autumnno ejus anni U. C. 747.
natus est Dominus : Reliquum ergo ut
vere natus sit.*

At non autumnno evenit ; quoniam diu
ante autumnni finem, ut ex rerum gestarum
serie supra monstravimus, Pheroræ conju-
gem accusavit Herodes de malis artibus et
consiliis jam inde a descriptione illa gene-
rali, sub quâ natus est Christus, per plures
menses agitatis. Restat igitur, ut, si anno
U. C. 747° natus est Dominus, vere natus
sit, illa parte anni, quâ natus fuisse crede-
batur secundo Christianismi seculo, ut su-
perius annotatum est, (p. 84.) quâque
mundum primo conditum Virgilius, cum
poetis omnibus judicavit :

Non alios primâ crescentis origine mundi
Illuxisse dies, aliumve habuisse tenorem
Crediderim : Ver illud erat, ver magnus
agebat
Orbis——

C A P. XIII.

*Ex capite Lucæ tertio, non potest accurate
definiri annus Jeshu natalis.*

CApit Lucæ tertium quamvis ad natalem proprie non pertineat, silentio præterire hoc loco vix licet, quum toties ab aliis in hac quæstione adductum sit, primâque fronte aliquid accuratiùs definitum spondeat. *Anno 15° principatûs Tiberii Cæsaris — factum est verbum Domini ad Joannem Zachariæ filium in deserto — factum est autem quum baptizatus esset omnis populus, et Jeshus baptizatus esset — erat ipse Jeshus quasi annorum triginta, incipiens (nempe prædicationem) &c. vel, ut Eusebio aliisque placet interpretari, ipse Jeshus incipiebat esse quasi annorum triginta.* Priorem explicationem malunt Justinus, Origenes, Euthymius, et recentiorum plures, quæ et Græcæ linguæ genio magis videtur convenire. Utramcunque præferas, parum ad rationes nostras momenti afferet: Cavendum tamen ne illud *quasi* ad plures annos extendatur: Nam ἦν ὡσεὶ ἐτῶν τεράκοντα si quis autor Atticus scripisset, dubium nullum

lum foret, quin hominem de quo sermo esset significaret annos plus minus triginta habere, ita ut nesciret, an aliquot fortasse mensibus a fine tricesimi anni abesset, an jam illum superasset. Sed nescio quo fato fiat, ut in hac materia pedem promovere vix usquam liceat, quin disputationibus occurramus. Jesum, quum ad baptismum accederet, annum ætatis tricesimum secundum iniisse, nunquam quicumquam antiquorum dixit si Clariss. Pagio fides. Critica in Baronii Annal. p. 18. Quid igitur illis facias, qui hanc particulam *quasi* ita distendunt, ut usque ad decem annos ætatis citra supraque tricesimum amplectatur, et quasi triginta annorum esse dicunt vel qui vicesimum sextum vel qui tricesimum quintum agat? Jubeas profecto illos verborum sensum nativum, usumque verum perdere.

Neque de hoc uno ambigitur, quot annos habuerit Christus, quum ad baptismum accesserit, sed et quoto anno principatûs Tiberii baptizatus sit, inter eruditos disputatur.

1. Sunt enim non pauci, qui sensum eum, quem contextus prima fronte offert, arripiunt et amplectuntur, ut 15° anno Tiberii prodierit in publicum Johannes, quumque jam pæne in eo esset ut prædicandi ac

baptizandi finem faceret, venisse Jesum anno sequente, Tiberii 16°. ut baptismum acciperet.

2. Alii totum illud caput evangelii ita interpretantur, ut si voluerit Lucas Baptista prædicationem inducere, quasi prologum et exordium rerum gestarum, et simul significare Christum triginta circiter annos natum a Johanne baptizatum fuisse 15°. anno Tiberii.

3. Alii potius arbitrantur hunc 15^m. Tib. annum non ab Lucâ designatum vel in epocham temporis, quo primum prodiit Baptista, vel baptismi Christi; sed quemadmodum in cap. præcedente annum Domini natalem universalis Herode regnante Censûs notâ insignierat Lucas; ita eundem Lucam existimant annum salvatoris emortualem, spatiumque quo prædicavit ante quam terris ereptus est, cum 15° principatûs Tib. conjungere; nec, ut videtur, immerito. Nam nisi in hunc sensum accipiat, idem qui natalis epocham modo dedit, mortis nullam omnino epocham reliquisse dicendus erit, quod de Luca prorsus incredibile est: Quum ille potius veterum prophetarum vestigia in historiâ sequatur, qui paucissima de natali Messiae, de morte ejus inæstimabili omnia

omnia etiam minutissima prædixêrunt. Ita certe hunc Lucæ locum intellexerunt scriptorum Christianorum vetustissimi et optimi, anno ante mortem baptizatum fuisse Christum, quum triginta circiter haberet ætatis annos, 14°. Tib. U. C. 781, mortem obiisse 15°. Tib. U. C. 782. Quum tamen Herode regnante natus sit Christus, ipso Lucâ teste, si vel anno ejus ultimo, U. C. 749, mense Decembri natus est, (ut major pars eruditorum hodie credit) fieri non potest ut anno 14°. Tib. U. C. 781. non inierit ætatis annum trigésimum secundum, id quod nullus antiquorum, teste Pagio, unquam dicere sustinuit. Si vero anno Herodis antepenultimo, Saturnini præfecturæ ultimo, U. C. 747°, Christus natus est, ut nos quidem satis probatum credimus; manifestum est illum baptismi tempore, anno U. C. 781, annum ætatis trigésimum quartum inchoasse.

4. Alii igitur laudabili proposito hoc diffidium conciliandi jamdudum annotarunt duplex fuisse Tiberii principatus initium, unum ab excessu Augusti, quo scriptorum vulgus utitur; alterum triennio antiquius, ab eo tempore ductum, quo Senatus populusque Romanus, postulante Augusto, *ut*

æquum Tiberio jus in omnibus provinciis exercitibusque esset, quam erat ipsi Augusto, decreto complexus est, quod anno U. C. 764 factum. Ab hac enim epochâ si annos imperantis Tiberii numeravit Lucas Syriæ provinciæ popularis, jure id fecit, atque ita 15^m ejus principatûs annum dixisse arbitrantur homines eruditissimi, quem Romani scriptores vulgo appellassent duodecimum. Quæ contra hanc explicationem afferuntur, alio loco expendentur. Interea tot doctorum interpretationes inter se discrepantes satis arguunt, ex hoc capite 3°. verum Domini natalem haud facile eruendum esse.

Differ-

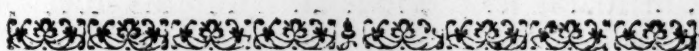
nin
fun

Differtatio Altera

De A N N O

C H R I S T I

E M O R T U A L I.

C A P. I.

*Anni Christi emortualis signa non aliunde
quam ex Evangeliiis petenda ; ea quinque
sunt.*

VERUM annum, quo in crucem ac-
tus est pro salute generis humani
Christus, investigantibus nihil om-
nino conferunt Historici Romani quotquot
sunt, quive longius quive propius absunt
H ab

ab ejus ætate : Minus in ea parte excusandi, quum tam insignem mutationem animorum etiam intra primum ab ejus morte seculum per omnes regiones Christi doctrina invexerit. Quum vero Christianismus secta quædam Judaica vulgo haberetur, ipsi Judæi despectissima pars servientium odiisque omnibus exagitata ; nihil amplius de Christo nobis referre dignatus est Tacitus, quam illum, Tiberio imperitante, per procuratorem Pontium Pilatum supplicio affectum fuisse. Et Josephum etiam tantundem saltem, si non plura, de Jesu memorasse mihi quidem vix dubitandum videtur. De Christianis scriptoribus antiquissimis merito querimus, quòd tam negligenter illa, quæ tum pervulgata et omnibus nota erant, persequentes, justissima posteritatis studia frustrati sunt. Superfunt tamen etiamnum in libris sacris aliquot notæ chronologicæ terminique temporum, qui intra paucorum annorum spatia nos concludunt, neque longius evagari patiuntur ab solutione quæstionis nobilissimæ simul et obscurissimæ, ut ait Petavius, de passionis epochâ : Notæ hæ sunt :

I. Ex illo Dei decreto de 70 hebdomadis, quod *Dan.* cap. ix. continetur, excindendus erat Messias post 7 hebdomadas et 62 hebdomadas, hoc est 69 hebdomadas, seu annos 483 computandos ab exitu mandati regii ad instaurandum mœnia domosque Hierosolymæ.

II. Mortem obiit Christus imperante Tiberio, anno ejus 15°. (vel, ut alii, 16°.) Pontio Pilato Judææ Procuratore : Annâ et Caiaphâ Pontificibus Maximis : Herode Antipâ Galilææ Tetrarchâ, Iturææ Philippo, et Abilenæ Lyfaniâ.

III. Christus quum baptizaretur erat triginta circiter annorum : A Matthæo, Marco et Lucâ dicitur pascha unum, non amplius, celebrasse post prædicationem inceptam ; prædicationem itaque plus anno uno non durasse. Imo Joannes a doctissimis viris creditur non plus quam duo paschata disertim memorasse, seu paulo supra anni spatium a baptismo ; ut Christus hac ratione, quum cruci affigeretur, annum ætatis 32^m. haud expleverit.

IV. Pascha Christi supremum incidit in annum 46^m instaurationis illius et exædificationis templi, quam Herodes Magnus 18° regni sui anno, a cæde Antigoni numerato, erat aggressus, seu 46^m ab A^o. U. C. 734°, P. Jul. 4694.

V. Christus eâdem feriâ sexta passus est, quâ pascha celebrârunt illo anno summi Pontifices Judæorum.

Ab his temporum notis sedulo examinatis et inter se comparatis hanc elicimus conclusionem, Christum crucifixum fuisse 22^a die mensis Martii, Anni Per. Jul. 4739, U. C. 779, æræ vulgaris 26.

C A P. I.

Ex Dei decreto apud Danielelem, cap. ix. excindendus erat Messias post 7 hebdomadas, et 62 hebdomadas, hoc est 69 hebdomadas, seu annos 483, computandos ab exitu mandati regii ad instaurandum mœnia domosque Hierosolymæ.

QUum prædicent Apostoli, et fateantur Rabbini, *omnes prophetas esse vaticinatos de diebus Messicæ*, omnes ad Messiam præcipuè spectare, hoc tamen oraculum clarissimum ex omni ævo tum Providentiæ Divinæ testimonium, tum fidei suæ fundamentum existimant Christiani, et ipsi Judæi *a nemine qui non insaniat, impius quantumvis sit, negari posse dicunt**, quod anno ante reditum e captivitate Babylonica ad Danielelem Angelus Gabriel cœlo demissus attulit. Hoc ceu telo armati per omnia secula Christianismi contra Judæos fidenter depugnarunt homines docti, majore triumpho quam successu, facile aliena demoliti, sed non bene

* Limborch. Amica collatio. p. 16.

sua tutati, ut qui neque de principio hebdomadam, nec duratione aut fine inter se consentirent : Et sane veritatem quærentibus nondum etiam satis fecerunt ; non modo propter obscuritatem verborum quâ vaticinia prope omnia involvuntur ; sed quia videntur commentatores plerique non tam genuinam angeli sententiam venati, quam receptis jam opinionibus accommodare quæsiisse ea quæ apud Danielelem legerent. Ita qui credebatur Christum mortuum hoc aut illo anno æræ vulgaris, sæpius vim verbis intulit, et sedulo ea contorsit, ut in textu indagaret sensum, quem secum ipse attulerat. Neque tacent Judæi (et pudet refelli non posse) fuisse Christianos etiam, qui hunc Danielis locum ad Christum Christive mortem pertinere omnino negarent : Proinde incusari se non debere, quod ex hoc capite Messiae mortem non eruerint, *quum a Christianis doctoribus plurimis nec nunc ibi contineri credatur**. Quod tamen in opprobrium Christianorum magis quam ad sui defensionem dictum putes. Certe eximia hæc et admiranda declaratio decretorum Al-

* Limborchii Amica collatio p. 93.

tissimi de fortunis casuque post sex fere secula reipublicæ Judaicæ, de sanctissimo in Messiam principem inungendo, qui legem æternæ justitiæ docturus erat, suoque sacrificio peccata expiaturus, dignissima erat magno vindice et interprete materia, quæque ante oculos mortalium clarissima in luce proponeretur: Nobis, qui hanc chronologiæ partem attingimus, neque dubitamus heic de morte Christi agi, nequaquam omittenda erat hæc revelatio, in quantum tempora spectat, sed potius pro viribus illustranda; quia frustra congerentur ulla hominum testimonia quantævis autoritatis, quæ huic prædictioni divinæ ulla ex parte adversabuntur. Itaque primo verba Hebræa, et versionem Pagnini alicubi immutatam apponemus, deinde interpretationem nostro modo elaboratam lectoribus tam Judæis quam Christianis corrigendam subjiciemus.

Textus Hebraicus.

Ver. 24.

שבעים שבעים נחתך על-עמך ועל-עיר קדשך
לכלא הפשע ולהתם הטאות ולבכר עון
ולחביא צדק עלמים ולחתם חזון ונביא
ולמשח קרש קדשים :

Ver. 25.

וחדע ותשכל מן-מצא דבר להשיב ולבנות
ירושלם עד-משיח נגיד שבעים שבעה ושבעים
ששים ושנים תשוב ונבנתה רחוב והרוץ
ובצוק העתים :

Ver. 26.

ואחרי השבעים ששים ושנים יכרת משיח ואין
לו והעיר והקדש ישהית עם נגיד הבא וקצו
בשטף ועד קץ מלחמה נחרצת שממורת :

Ver. 27.

והגביר ברית לרבים שבוע אחד וחצי השבוע
ישבית זבח ומנחה ועל כגף שקוצים
משמם ועד-כלה ונחרצה תתך על-
שמים :

Versio ad verbum.

Ver. 24. *Hebdomadæ septuaginta decisæ sunt super populum tuum, et super civitatem sanctitatis tuæ, ad coercendum defectionem, et ad sigillandum peccata, et ad expiandum iniquitatem, et ad adducendum justitiam æternam, et ad obfignandum visionem et prophetam, et ad ungendum Sanctum Sanctorum.*

Ver. 25. *Et scies et intelliges; Ab exitu sermonis ad revertendum et ædificandum Hierosolymam usque ad Messiam Principem hebdomadæ septem, et hebdomadæ sexaginta et duæ: Redibit et ædificabitur platea et murus, et in angustia temporum:*

Ver. 26. *Et post hebdomadas sexaginta et duas excidetur Messias, sed non sui. (Et urbem et sanctuarium corrumpet populus principis venturi, et finis ejus in inundatione, et usque ad finem bellum, consumptio, desolationes.)*

Ver. 27. *Et confirmabitur fœdus multis hebdomade unâ; et dimidiam hebdomadam cessabit sacrificium et munus; et super ala abominationes Vastatoris, et usque ad consumptionem et excidium effundetur super Vastatorem.* Inter-

Interpretatio, seu Paraphrasis.

Ver. 24. Hebdomades annorum septuaginta præfinitæ sunt a Deo super populum tuum, Daniel, et super urbem, quam tu sanctam vocas, in quo temporis spatio tum nunciis variis, Zachariâ nempe, Hag-gæo, Malachiâ, et Johanne Baptistâ, tum cladibus immixtis cohibebitur gentis tuæ defectio : Nihilo tamen minus iniquitatum suarum mensuram implebunt ci-ves tui ; (a quo illos parum abfuisse jam tum paulo ante mortem testatus est Jesus, *Matth. xxiii. 32.*) Messia tamen morte, peccato populi maximo, peccatorum expiatio fiet : Ille sempiternæ justitiæ legem adducet, Mosaicæ perfectricem, cujus pars cærimonialis cum templo abrogabitur : In illo complebuntur veterum vaticinia, nec amplius erunt in populo tuo, ut ante, prophetæ : Ille hominum sanctissimus in baptismo spiritu Dei potentia-que ungetur, unde illi Messia nomen, et voce a cælo missa Dei filius declarabitur. [Id quod in synagogâ Nazarenâ ipse Jesus interpretatione sua comprobasse dicitur *Luc. iv. 21.*]

Ver.

Ver. 25. Ausculta jam et scies præcisos decreti divini terminos : Ab illo die, quo exibat e Babylonia Judæorum colonia mandatum regium portans ad extruendam rursus Hierosolymam, usque ad tempus, quo in publicum prodibit Messias Princeps toties promissus, septem hebdomadæ, seu anni 49, et iis finitis aliæ sexaginta duæ hebdomades, seu anni 434 decurrent : In septem hebdomadis instaurabuntur urbis mœnia et vici, idque per angustias et molestias, quas facient populi contermini :

Ver. 26. In fine sexaginta duarum hebdomadum sequentium excindetur a populo tuo Messias ipse, sed non ejus sectatores, seu ecclesia : (Quod ob facinus exercitus imperatoris [Romani] nondum in mundo extantis, urbemque templumque excindet : In diluvii morem omnia corripiet unus exitus ; et usque ad exitum bellum, strages et vastationes defævient.)

Ver. 27. In unâ hebdomade reliquâ, quæ Messiæ mortem sequetur, fœdus cum eo a multis e populo tuo inibitur, et effuso spiritu sancto confirmabitur : Postea sacrificium quotidianum ab exteris gentibus et præci-

præcipue ab Romano imperatore oblatum, a civibus tuis prohibebitur, et per dimidiam hebdomadam, seu tres annos cum dimidio cessabit : Eo spatio exacto quasi super alas subito advenient abominanda idola seu signa exercitûs vastatoris ; eademque clades denique usque ad excidium finale in vastatorem ipsum effundetur.

Hoc loco istud unum subnotabimus, in *ver.* 24°, quo capita rerum in 70 hebdomadis comprehensarum breviter summatimque attingit Angelus, nihil omnino de excidio urbis templique dici, ideoque, utut ejusdem in sequentibus verbis fiat mentio, eventum illum intra 70 hebdomadarum spatium includi non debere, neque in computationem, quam nunc instituimus, trahi.

Jam ut ordine pergamus, quatuor erunt præmittenda, quæ nobis concedi postulamus.

*Postulata prævia ad explicandam eam præ-
dictionem.*

1^m. *Annorum hebdomadas intelligendas esse.*

1. **P**ER hebdomadas annorum hebdomadæ intelligendæ sunt; qui modus loquendi Hebræis satis cognitus et familiaris fuisse videtur ex *Levit. xxv. 8. Numerabis quoque tibi septem hebdomadas annorum*, id est, septies septem, quæ simul faciunt annos quadraginta novem. In hoc Judæis cum Christianis convenit. Septuaginta igitur hebdomadæ annos faciunt quadringentos nonaginta.

2. *Hebdomadam seriem continuam esse, nec interrumpendam.*

2. Hebdomadæ istæ septuaginta a principio ad finem perpetuâ serie numerandæ sunt, neque ullo vel minimo intervallo a se invicem distrahendæ. Hoc et sermonis usus poscit, et ratio; nam si rupto semel nexu hiatus aliquis admittatur, quis demum erit finis? Aut quo jure prohibebitur Judæus,

us, ne ubi Christianus quadraginta, ipse annorum quatuor millia inferat, levique commento oraculi vim eludat? Quare catenam unam seriemque faciunt hebdomadæ septuaginta, cujus partes sunt hebdomadæ illæ septem, et sexaginta duæ, et una ultima.

3. *Summam annorum totidem Julianos æquare : Obiter de annis antiquissimis di. 360, de annis Ægyptiacis et Nabonassarais.*

3. Anni heic indicati, quorum septeni hebdomadam faciebant, quin Chaldaici iidemque Hebraici fuerint, non dubitandum videtur. Qui enim de certo aliquo annorum numero loquitur, annos tunc vulgo receptos ibidemque usitatos significare censendus est, nisi additâ exceptione caveat. Eruditis igitur illis plurimis nos adjungimus, qui ab hebdomadarum harum computatione rejiciunt annum diebus 360 constantem, qualem in mundi infantia prima populisque adhuc rudibus in usu fuisse credibile est. Quia non reperimus (etiam post laudatissimi senis Vignolii labores) ullam fuisse gentem hujus prædictionis tempore, quæ, hujus generis annos post compertos semel eorum de-

CHRIST I. III

fectus non statim in melius reformasset intercalatis subinde diebus vel mensibus. Quare si uspiam dicitur annus unus habere dies 360, vel duo 720 (qualis numerationis exempla videntur esse apud *Dan.* c. xii. *Apocal.* c. xi, xii, et xiii. in Cleobuli ænigmate apud Diog. Laertium de patre duodecim filiorum, qui haberent filias tricenae singuli: In Solonis colloquio cum Cræso apud Herodotum l. i. c. 32. aliisque veterum locis, in quibus ob facilem computationem ad anni prisce modum, utut postea correctum, respicitur) longa tamen annorum ejusmodi series, nullis intercalationibus emendata, post captivitatem Babylonicam, apud antiquos scriptores frustra quæritur. Sed quemadmodum Solonis ævo poterat Atheniensis aliquis dicere, annus diebus constat 360, aut post Metonis correctionem diebus 354: Nullus tamen qui numerare sciret, ideo putaret in annis 19 non plures contineri dies, quam novies decies 360, seu 354. Ad eundem modum etiamsi verum esset unum aliquem annum Chaldaicum Danielis seculo ultra 360 dies non excurrisse (cujus rei nulla nobis vestigia supersunt) tota tamen periodus annorum 490 cum suis intercalationibus totidem dies enumeraret,

meraret, quot 490 anni Juliani. Si enim Solon homo subrusticus et astronomiæ rudis, qualem eum nobis exhibet Plutarchus, et Numa rex e Sabinis, ante tempus hujus nuncii a cœlo ad Danielelem demissi, potuerint anni 360 dierum vitia reperire et corrigere; an cuiquam persuadebitur Chaldæos sapientia scientiæque jam pridem celeberrimos, *illos contemplatores cœlorum, intuentes astra, indicantes novilunia*, ut eos ducentis fere annis ante compellarat Esaias; illos, quorum observationes astronomicas per 19 secula deductas Aristoteli postea mandavit Callisthenes, et à quibus in omnes Occidentis populos dimanavit stellarum doctrina, potuisse in usu istius anni perdurare, potuisse nunquam deprehendere immanem ejusdem defectum, quum seni tales mensem totum anticiparent, adeoque triginta quinque annorum decursus tempestates anni inverteret, et menses æstivos in hyemem retruderet? Chaldaici anni forma quæ fuerit Danielis temporibus, non docent scriptores antiqui; perfectissimam fuisse, et ad quantitatem anni Juliani proxime accessisse arguit Magorum Babyloniorum fama, scientiæ fideralis principum; arguunt Ægyptii simul, atque Judæi: Quorum utrique videntur omnem

temporum disciplinam a Chaldæis traxisse.

Nam Herodotus, qui Memphin, Thebas, et Heliopolin inviserat, ait Ægyptios ita ordinasse annum e 365 diebus constantem, ut anni tempestates in idem redirent: Quod accidere non potuit, nisi intercalatio subinde fieret, quum in 120 annis 365 dierum sine additamento mensis totus anticipatur.

In eandem sententiam sed planius et disertius Diodorus Siculus, qui regionem eandem lustravit Ol. 180. A°. U. C. 694, *τριακονθημέρας μὲν τιθέμενοι τὰς μῆνας, πέντε δ' ἡμέρας; καὶ τέταρτον τοῖς δώδεκα μῆσιν ἐπάγουσι, καὶ τὸ τῷ τῷ τρόπῳ τὸν ἐνιαύσιον κύκλον ἀαπληροῦσιν.* Menses agunt 30 dierum, duodenis mensibus quinque dies et quadrantem diei adjiciunt, et hoc modo anni circulum complent.

Eadem et Strabo, qui horum vestigia per Ægyptum secutus est circa annum U. C. 727, lib. 17. p. 806, et 816.

Neque omittendum est Ægyptium fuisse Sofigenem illum mathematicum, cujus ope et consiliis usus est C. Julius Cæsar in reformandis Romani Calendarii vitiis, anni-que forma instituenda, qui jam inde ab auctore Julianus dicitur.

Quare de illo Macrobius, *Saturn.* 1. 1: c. 14. *Imitatus Ægyptios Julius Cæsar ad numerum solis qui diebus 365 et quadrante cursum conficit, annum dirigere contendit: Quæ idem confirmat cap. 16.*

His accedat scriptor parum vulgo notus, Ægyptio nomine Orus, Apollo vero ex interpretamento fortasse alicujus Græculi, qui didicerat apud Ægyptios Orum esse qui Græcis Apollo vel Sol dictus est, longe antiquior ut videtur, Theodosii temporibus. Is lib 1. *Hieroglyph.* 5. ait Ægyptios annum habere trecentis sexaginta quinque diebus absolutum cum quadrante diei, quem quadrante jugeri exprimunt; et quarto quoque anno diem superaddere.

Insignia hæc et clara sunt gravissimorum autorum testimonia; quæ contra tamen obicitur annus Nabonassareus 365 diebus constans sine appendice vel intercalatione quem pro Ægyptio agnoscunt et usurpant Geminus, Ptolemæus, Censorinus, Theon Alexandrinus, alique astronomi usque ad annum Christi 900. Nunquid hi fuerint Chaldaici anni, quales designat Angeli vaticinium?

1. Respondemus annos Nabonassareos ita dictos fuisse non quod a Nabonassaro Ægyptiis

tiis imperati sunt, quippe qui in Ægypto regnavit nunquam; sed quod a Chaldæis inventi sint, et numerati ab epocha Nabonassari Babylone regnantis; *a primò imperii ejus anno consurgunt.* Censorinus c. viii.

2. Hoc anni æquabilis genus neque apud Chaldæos in usu populari fuisse videtur, neque vulgo apud Ægyptios ipsos, sed solis astronomis celebratum: Quum Herodotus, Diodorus, Strabo, Orus, et Macrobius, non nisi unum annum Ægyptium agnoscant, qui anno Juliano æqualis fuit, quique in usu civilis fuit in maximis Ægypti urbibus, Memphi scilicet, Thebis, Heliopoli, Copto, et Alexandria. His argumentis permotus Petavius, postquam ex scriptorum veterum discordiâ diu anceps fluctuarat, tandem in ultimo chronologicorum operum, quod rationarium temporum vocavit, Æram Nabonassaream solis mathematicis cognitam fuisse judicat.

Annus Judaicus a Chaldæis correctionem certe, forsan et formam traxit, quod arguunt ipsa mensium nomina Chaldaica, Nisan, Jar, Siwan, Tamuz, &c. eadem tamen an a captivitate Babylonica primum invec̃ta sint, quum non nisi in libris post captivitatem illam scriptis usquam legantur; an tum etiam fuerint, quando veterum mos

esset menses, non ex nominibus, sed ex ordine numerali citare, primum, secundum, &c. a doctis ambigitur. Certe menses ad Lunæ motus, annus ad Solem nunc intercalando mensem, nunc diem addendo vel eximendo compositus fuit, et exquisitissimo artificio (ita judicarunt Scaliger et Petavius) redactus ad anni Juliani quantitatem. Non ut annus unus Judaicus uni Juliano par esset, sed ut Enneadecaeteris Judaica totidem dies exhauriret, quot novendecim anni Juliani. Nam antiqui fere omnes ante Hipparchum non dubitasse videntur quin Julianus anni modus Tropicus esset, ac solis rationes æquaret. Quo tempore ista anni ratio instituta est disputatur a Petavio adversus Scaligerum et Judæos. Hi enim contendunt calendarium Hebraicum, quod nunc in usu est, etiam antiquis temporibus et florente illorum republica invaluisse. Quod neque Petavius ipse præfracte sed potius dubitanter negat, nisi in ipso pugnae ardore contra Scaligerum, et nos verum fuisse alibi demonstrabimus. Enimvero minimè dubitamus, quin eadem fere anni supputatio apud Hebræos sine aliqua insigni mutatione jam inde a Mosis ævo constanter perduraverit; nam sine sollicitâ et diligente anni
Solaris

Solaris observatione fieri non poterat ut duo illa maxima festa Paschatis et Scenopegiæ duobus æquinoctiis adhærentia rite et ex præcepto divino celebrarentur, ita ut postriedie Paschatis offerretur novarum frugum manipulus, aut ut Scenopegiæ feriæ inciperent à finitâ fructuum arboreorum collectione. Nam, ut exempli gratiâ concedamus id quod quidam volunt, annum eorum antiquitus constituisse diebus tantum 360, anni singuli quinos dies cum quartâ fere diei parte anticipassent; adeoque mensem Nisan, prisco nomine Abib a novis aristis in eo ex præcepto Mosis offerendis ipse Josue intra 23 annos vidisset retrusum in tempus seementis, legemque sædo errore abolitam. Quare non Scaliger modo, sed et Petavius ejusdem hostis perpetuus, Usserius, &c. hætenus inter sese consentiunt ut 70 hebdomadæ 490 annos Julianos exhauriant.

4. Septuaginta hebdomadarum epocha disertis verbis sumitur *Ab exitu verbi* seu mandati regii *ad extruendum rursus Hierosolymam*. Heic animadvertendum quatuor tantum mandata in historia sacra memorari, duo ad exædificandum iterum templum, duo ad mœnia domosque Hierosolymæ. Nam diversi generis fuerant hæc mandata et

a se invicem effectu saltem, si non proposito distincta, ab regibus Persarum edita duabus illis Judæorum coloniis seu migrationibus, priori a Zorobabele, alteri ab Ezra deductæ. Neque causæ, quibus adducti reges templi splendidissimi, maximeque isti populo venerandi instaurationem concesserant, eadem satis graves visæ sunt, ut urbem ferocis gentis et a tumultibus non alienæ caput mœnibus & propugnaculis instrui paterentur. Quin et ipsi Judæi, homines rei pecuariæ et agrorum culturæ intenti, usque ad Esdræ præfecturam ab urbe excolendâ refugiebant, ut rationibus suis minus commodâ; quare post templum absolutum desolata fere manserunt urbis reliqua, neque facile tandem cives ab Esdra et Nehemia persuasi eo concesserunt.

Primum e quatuor mandatis a Cyro exiit, postquam subactis Babyloniis mortuoque Dario Medo Assyriæ imperium Persidi Mediæque adjunxerat, A°. P. Jul. 4177, ante Chr. 537. Tum Daniele, ut credibile est, monstrante præclara illa Esaiæ vaticinia se nomine vocantis, suosque successus a Deo ante annos pene ducentos pollicentis legit Cyrus, et illico benignitatem Judæis promissam edicto præstitit, exeunte ut videtur A°.

P. J.

P. J. 4177. Ex quo numeratæ hebdomadæ 69, seu anni 483 definunt in an. Per. J. 4660, quum in Judæa nullus qui se pro Messia venditarit, in terris apparuisse dicitur.

C A P. II.

Conjectura qua in re sectam suam fundarint Herodiani.

SECUNDUM mandatum emisit Darius Persa, Hystaspis filius, Cyri gener A°. P. J. 4194, tantum ad absolvendam templi non urbis structuram, unde anni 483 computati exierunt in A°. P. J. 4676. Sed fortasse non indignum animadversione videbitur, hunc annum P. J. 4676 cæso Antigono principium fuisse regni Herodis Magni, ut supra ostendimus. Quod ideo notamus, quòd hinc occasionem trahere potuerint Herodis fautores ipsum pro Messia illo principe promisso prædicandi, quippe quem viderent omnium post Solomonem Palæstinæ regum fortunatissimum, opibusque ac potentia florentissimum, quâ ex opinione Herodianos dictos esse aiunt eruditi.

Quartum ex mandatis regiis idque ad instaurandum muros Hierosolymæ tum re-

center dirutos Nehemiæ datum est ab Artaxerxe Longimano anno regni sui vigesimo, P. J. 4269, ante Chr. 445. Hebdomadæ 69, seu anni 483, si hinc principium fumant necessario pertingunt usque ad A. P. J. 4751, five A. D. 38, Caii Caligulæ Imperatoris secundum, quo nemo prodiit in publicum Messia nomine ab ullo Judæo unquam receptus.

C A P. III.

A tertio demum e quatuor Mandatis Esdræ dato, anno Artaxerxis septimo, Per. J. 4256 70 hebdomadas numerandas esse, Artaxerxem patris in locum statim successisse. A°. P. J. 4249.

NUllum igitur mandatum regium restat, quod in Epocham cedat 70 hebdomadaum, et a quo numeratus annus 483us exhibeat Messiam, nisi tertium illud, quod Esdræ dedit idem Artaxerxes Longimanus A°. regni sui 7°, ut ipse testatur *Ezra* c. vii. v. 14.

Septimus ille Artaxerxis Longimani annus quotus est Per. Jul.? Quicunque veteres tantum historicos legit, sine dubitatione ulla fidenter pronunciabit annum esse

P. J.

P. J. 4255. cum magna parte anni sequentis. Herodotus enim, Ctesias, Diodorus Siculus, Justinus, Josephus et Ptolemæi Canon. omnes in eo consentiunt ut nullum alium successorem Xerxis agnoscant nisi Artaxerxem filium ejus minorem: Hunc eadem nocte, quo Xerxes pater ab Artabano Hyrcano satrapa in lecto jugulatus est, Darium fratrem suum majorem ab Artrabano ipso accusatum quasi parricidii autorem illico obtruncasse, regnumque invasisse dicunt anno Olymp. 78. quarto, Archonte Athenis Lysitheo: Annus vero quartus Olymp. 78. incepit a primo plenilunio post Solstitium æstivum anni P. J. 4249. Ita Diodorus Siculus p. 278, quod etiam confirmat p. 319, ubi ait Artaxerxem obiisse Olymp. 88. an. 4°, postquam annos 40 plenos imperasset, ut eundem Thucydides obiisse dicit sub initium hyemis anni 7^{mi} belli Peloponnesiaci, id est, ut computat Cl. Dodwellus, circa finem Octobris anni Per. Jul. 4289. Anni 40 pleni retro numerati ascendunt ad autumnum anni P. J. 4249, ut supra dictum. Atque itidem Africanus ap. Syncellum p. 323, 20^m Artaxerxis ait fuisse 4^m Olymp. 83; unde primum Artaxerxes iterum patet fuisse 4^m Ol. 78, seu P. J.

P. J. 4249. Itaque hoc anno solium Xerxis occupasse Artaxerxem dicimus cum vetustissimis optimisque autoribus: Et imperium quidem auspicatus est illa parte anni, quæ inter Ab menssem Judæorum quintum et Casleu nonum cadit; vel, ut cum Europæis loquamur, aliquo tempore inter priorem partem mensis Augusti, et posteriorem partem Novembris, seu circa autumnum, ut colligi potest ab *Esdraë* cap. vii. com. 7, 8. et *Nehemiæ* cap. i. com. 1. cap. ii. com. 1. inter se comparatis.

Non igitur audiendus est Eusebius, qui sceleratam Artabanum pro rege Persarum ante Artaxerxem nobis obtrudit, neque Georgius Syncellus, aut alii recentiorum nimium Eusebio creduli. Imo nec ipsi rei chronologicæ magistri maximi Petavius et Ufferius, quum aliud Artaxerxis Longimani initium nobis comminiscuntur, novem aut pluribus annis antiquius, quam quod veteribus notum erat. Quo consilio id conati sunt, palam est. Sed quum fateatur Petavius se id affirmare, de quo nulla apud historicos sit mentio*, ut Artaxerxes cum patre tot annos regnarit, nos viri auctoritate, summi licet, haud movemur, neque chro-

Doct. tem. l. 10. c. 25.

nologo

nologo tantum licere putamus, cui veterum testimonia sequenda sunt, non ex ingenio contexenda fabula.

Jam si primus Artaxerxis annus incepit ab autumno A°. P. J. 4249, septimus ejusdem regni ab autumno A°. P. J. 4255 decurrit, in cujus mense Nisan sive Martio sequente coloniam migrantium Judæorum ab Assyria deduxit Esdras.

C A P. IV.

Esdras mœnia Hierosolymæ jampridem diruta exstruxit, Nehemias reparavit tantum.

OBjiciet fortasse aliquis, in mandato illo regio, quod *Esdræ* vii. 12—26. recitatur, nihil imperari disertis verbis de instaurandâ Hierosolymâ. De mœnibus Hierosolymæ vicisque nihil dici fatemur; sed et hoc et multo ampliora Esdræ mandari asserimus, quum ei credita esset potestas plenaria *visitandi Judæam et Hierosolymam*, et leges ferendi Judæis, quibus sub poena capitali parendum erat. Et in hunc sensum edicti verba interpretatus est Esdras ipse, murumque urbi circumposuit, dum legati regii munere apud Judæos suosungeretur, de quo Deo gratias agit cap. ix. com.

com. 9. *Deus noster inclinavit super nos misericordiam coram rege Persarum, ut daret nobis — sepem in Juda et Jerusalem.* Hic enim murus ab Esdra excitatus idem est, quem deinde anno Artaxerxis 20° dejectum et ruptum tam acerbe doluit Nehemias, et licentiam reparandi ab rege impetravit : Non vetustus ille murus regum Judæorum opus, quem ante annos centum quadraginta tres solo æquaverat Nabuchodonosorus, quique suis ruinis obrutus usque ad Esdræ præfecturam videtur jacuisse. Nec enim adeo percussus et attonitus fuisset Nehemias auditâ calamitate Hierosolymæ, si novan non fuisset, neque tot lacrymis casum eum deplorasset, qui plusquam toto seculo ante senatum patriam oppresserat. Quin et ubique non ædificasse murum a solo se profitetur, sed disturbatum ab hostibus vicinis et perruptum cum portis incensis restituisse. Nam quum sub Esdræ præsidis providentia et sanctitate grandia incrementa caperet res Judaica, et Hierosolyma antea deserta, ab illo mœnibus cincta, et incolis passim habitari cœpta esset, vicinæ gentes infensæ, ut semper, et invidentes, et nupero conjugum externarum repudio irritatæ, tum falsis criminationibus ad aures Artaxerxis viam invenerunt, suspi-

cione

cione injecta, arcem sedemque belli parari a populo semper inquieto et regibus male fido, tum imminutâ, ut videtur, Esdræ apud regem gratiâ, vi apertâ et armis aggressi murum recentem evertêrunt.

Jam si fatis firma sint rationum nostrarum fundamenta; si 70 hebdomadæ sint annorum hebdomadæ; si perpetuo tenore sine intervallo numerandæ sint; si hebdomadarum anni totidem Julianis æquantur; si mandatum ad instaurandum Hierosolymam id est quod Esdræ commissum est: Non erit ex angeli verbis difficile vel summam annorum in partes suas 7 hebdom. 62, et 1 hebdom. distribuere, vel annum Christi emortualem, qui ab Angelo præfinitus est, investigare.

C A P. V.

Prima portio e 7 hebdomadis constans exit in Paschate A°. Per. Jul. 4305. in quo spatium urbs ædificata fuisse videtur.

Prima portio e septem hebdomadis constat, seu annis 49, quibus labentibus desolatæ urbis spatia ædificiis erant replenda, et ambitus muro fossaque muniendus, inter ærumnas tamen metusque infestantibus perpetuo

petuo vicinis. Earum initium *ab exitu verbi* Esdræ dati *ad extruendum rursus Hierosolymam* capitur; exiit autem verbum regium non quum ab ore prolatum est, sed quum in executionem amandaretur: Quum enim reges ipsi vix unquam in publicum prodirent, eorum decreta nonnisi promulgatione simul et effectibus populo cognoscenda erant. Nec inelegans erat apud orientales prosopopœia, quæ mandato regio corpus et personam tribuebat, ut tanquam vir aliquis primarius egredi, properare, agere multa fingeretur, quo modo Dei verbum* mitti in terram, et velocissime currere dicitur. Et credibile est etiam accessisse, quod rem pene oculis subiciebat, ut ante agmen Esdræ procederet Edictum Artaxerxis aureæ tabellæ insculptum, quod stragulo splendidissimo involutum Camelo insigniter ornato vectabatur, quali pompâ hodie quoque Coranus Mohamedis ex Ægypto quotannis Meccam defertur.

Conventum Judæorum omnium qui patriam antiquam repetere optabant, indixerat Esdras ad Ahava, Syro interpreti Hava, Græcis Ave, et Evi, Arabi Ava et Avi five id loci nomen, seu fluvii, seu utriusque,

* Psal. cxlvii. 15, 18.

recentioribus omnibus pariter incognitum est. Colligimus tamen Pagum aliquem Babyloniae provinciae fuisse cum fluvio fortasse cognomine, nec longissime a Babylone diffitum; tum quod ad Babylonem vicofque circumjacentes a Nabuchodonosoro deportati fuerant ibique confederant horum Judæorum proavi, nec ab omni specie veri abhorret, ut sit idem Pagus Ava qui cum Babylone memoratur 2 Reg. c. xvii, et xviii, quanquam variante paululum scriptione: Tum quod Esdræ iter ad hunc locum breve fuisse constat e rerum gestarum serie; nam quum primo die mensis Nisan Babylone profectus sit, post adventum tres dies consumsit in recensendis popularium suorum familiis, sensit abesse Levitas, arcessiit, et recepit, congregatisque omnibus jejunium publicum indixit ante diem duodecimum, quo castra movit; unde intra quatrimum Babyloniae finibus excedere potuit, eodem fere tempore, quo Pascha a Judæis Hierosolymitanis celebrabatur, quod illo anno Per. Jul. 4256 cadebat in diem Martii 22^m. Tunc *exiit vere verbum ad extruendum rursus Hierosolymam*, ab illâ epocha inceperunt hebdomadæ septem primæ, quas urbis mœniumque instaurationi Angelus addixerat,

dixerat, sub Efdra inchoatæ, ante mortem Nehemiæ exituræ: Nam Nehemiam ætate provecta decessisse scribit Josephus, et si post adventum suum in Judæam vixit annos tantum 36, confit summa annorum 49 ei rei destinatorum A°. P. J. 4305 ante Christum 409.

C A P. VI.

Secunda portio e 62 hebdomadis constans protenditur usque ad pascha A. P. J. 4739, quo perimendus erat Messias, non ultra. Neque dilationem ullam patiuntur oraculi verba, nec plus uno anno prædicationis.

SECUNDA pars hujus periodi e sexaginta duabus hebdomadis constans, seu annis 434, præcedentis partis vestigiis inhæret, et a Paschate anni Per. Jul. 4305, ante Christum 409 extenditur ad Pascha anni Per. Jul. 4739, seu anni Domini 26 æræ vulgaris. Hoc igitur Paschate ex Angeli prædictione excindendus erat Messias.

De hac secunda parte, duo dicuntur ab Angelo, *Ab exitu verbi ad rursus extruendum Hierosolymam usque ad Messiam principem*

pem hebdomadæ septem et hebdomadæ sexaginta et duæ : Deinde — *Et post hebdomadas sexaginta et duas excidetur Messias*, quæ prima fronte minus bene inter se consistere alicui videri possunt, ut simul prodeat in publicum Messias et moriatur, seu prodeat tantum ut moriatur. Sed facilis est ambarum clausularum conciliatio. Prior idem valet ac si dixisset, ab egressu Esdræ e Babylonia erunt hebdomadæ 69, seu anni erunt quadringenti octoginta tres, ante quam populo se ostendet Rex Messias, ita tamen ut hebdomadæ sexagesimæ nonæ dies ultimus, seu 483 annorum annus ultimus inchoatus tantum fuerit, quum apparebit Messias. Altera vero clausula *et post hebdomadas 62 excidetur Messias*, in fine ejusdem anni 483ⁱⁱ occisum fore Messiam significat, non adjecto post eum annum absolutum hebdomadæ dimidio, nedum hebdomadâ totâ, quam aliqui heic de suo fidenter addunt, et sine exemplo, nimium sane sibi suisque opinionibus indulgentes : Qui eo pacto, quum in summa habeant septuaginta hebdomadas, in partibus absurde numerant plus quam septuaginta. Viderint etiam an salva pietate possint sic *apponere ad verba prophetiæ libri hujus*, quod

ab Apocalypsi severissime prohibet Johannes. Nam quod *post* particulam ad hanc sententiam trahunt, in eo ita parum faventem habent sacrorum auctorum stylum et consuetudinem, ut eâ voculâ fere semper illi exprimant temporis partem nondum plane præteritam, ut *Deut.* xiv. 28. *post tres annos* educes decimam proventus tui quod xxvi. 12. tertio quoque anno faciendum esse dicitur. *Deut.* xv. 1. *a fine 7 annorum*, seu *post 7 annos* facies remissionem; at com. 9°. ibidem ipse annus remissionis septimus vocatur. Eodem modo hoc præceptum citat *Jeremias* xxxiv. 14. et statim subjicit, *6 annos serviet tibi, et dimittes eum liberum*, anno nempe septimo. Scribit Lucas, ii. 46. Jesum puerum, quum per biduum frustra quæsitus fuerat, tandem *post tres dies*, id est, tertio die repertum esse in templo. *Matth.* xxvii. 63. *post tres dies resurgam*, ait Dominus, hoc est, tertia die ut et intellexere Judæi, et ipse re comprobavit. Ita post 69 hebdomadas, nihil aliud significabit, quam hebdomade 69^a exeunte, sive in fine anni 483ⁱⁱ Messias ex hominibus tolletur. Jam si in priorē clausulâ sexaginta novem hebdomades usque ad tempus apparentis Messiae productæ, non possunt

possunt non attingere et includere principium ejus anni ultimi; si in posteriore clausula, qua obitûs Messræ tempus aperitur, 69 hebdomades exporrigi nequeunt ultra ejusdem anni finem; satis clarè patet eorum omnium historiam, quæ coram populo Messias aut docuit aut fecit, aut passus est, intra unius anni terminos ex prædictione concludi debere, adeoque frustra esse omnes qui tempus a Deo semel præfixum moveri aut retardari potuisse putant, frustra esse omnes recentiores, qui duos, tres, aut plures annos Messiæ rebus gerendis assignant.

Verba quæ in textu sequuntur ואין לו [excidentur] vertimus, *sed non sui* [excidentur] ad exemplum ejus locutionis, quæ habetur Num. xvi. 5. וידע יהוה את אשר לו et notum faciet Jahvoh, qui *sui* sint; qui ad se pertineant; cujus generis plures videas apud *Told.* p. 419. eâdem fere sententiâ, quâ Christus ipse vaticinatus est, *Et portæ inferni adversus ecclesiam meam non prævalent.* Matth. xvi. 18.

C A P. VII.

*Tertia portio unius hebdomadæ desinit in
A°. P. J. 4746.*

Tertia pars hujus periodi hebdomadal^{is}, quæ ex unicâ constat hebdomadâ vel septennio in quô fœdus Christi cum multis e gente Judaica confirmandum erat, ab illo extremo paschate seu occisione Domini Messia A°. P. J. 4739, seu A. D. 26 deducitur ad annum D. 33. Per. Jul. 4746. Hujus intervalli eventus novem prioribus capitibus Actorum Apostolorum summatim describuntur. Illa enim testantur multa Judæorum millia Jesum pro Messia rege olim promissò tunc agnovisse, et cum eo factum iniisse sancti spiritus illapsu confirmatum; atque A°. post passionem circiter 5°. inter alios Paulum magnum illud gentium lumen, Apostolorum ordine quidem postremum, virtute nulli secundum. Hi soli salvati sunt a generatione ista pravâ quæ Dominum vitæ rejecerat, prophetam illum eximium a Mose præmonstratum cujus dictis obedientiam tanquam suis Mose ipse sub excidii poenâ præceperat; quare

ipsi quoque a Deo itidem rejecti sunt, et ex eorum casu pervenit ad gentes salus. Namque animadvertendum est, toto hoc septennio post Messiae necem nullis nisi Judæis annunciatum fuisse Evangelium, tamdiu permittente Dei sapientia, ut ipsi Apostoli avita præjudicia secuti omnes mortales ab lege Moſis alienos immundos existimarint, et nefas esse crediderint cum iis etiam optimo proposito familiariter colloqui et conversari; donec anno demum octavo secundum Uſſerium aliosque pius ille felixque centurio Cornelius ab Angelo sub signa Christi vocatus est, ductorque fidelium e gentibus factus.

C A P. VIII.

Dimidium hebdomadæ, quo cessaturum erat sacrificium, non ad Antiochi Epiphanis tempora referendum est, sed immediate præcessit obsidionem Titi.

ATque heic poteram septuaginta hebdomadam explicationem et distributionem claudere, quandoquidem per singulas ejus periodi partes itum est, præsertim quæ ad quæstionem nostram de anno

Christi emortuali pertinent : Sed me revocat cupiditas etiam reliqua hujus adorandi vaticinii, quantum potero, illustrandi, revocant in primis errores mei in priore hujus opusculi editione admissi, nunc et agnoscendi et corrigendi, ne aliis etiam fraudi sint. Postquam enim totum septuaginta hebdomadum spatium per tres partes suas exegisset Angelus, statim subjicit, *et dimidium hebdomadæ cessabit sacrificium et oblatio* : Quod locum nullum relinquit ei cessationi figuratæ quæ ab leto Christi supponitur fluxisse, sed cessationem visibilem et re factam significat. Quum vero dicat Usserius ad an. Per. Jul. 4746 contaminationem templi ab Antiocho Epiphane factam, eamque secutam desolationem sanctuarii per triennium et sex menses seu dimidium hebdomadæ durasse : Tum viri maximi auctoritate inductus, et quia nullus alius historiae Judaicæ locus ad rem aptus occurrebat animo ; per *cessationem sacrificii* istam Antiochi oppressionem indicatam fuisse credidi, et hoc hebdomadæ dimidium in medium 62 hebdomadum inferendum esse. Quam ob rem inter postulata prævia id quoque adjunxi, in rebus a Gabriele prædictis non semper ordinem temporum fervari.

Nunc

Nunc vero pedem referre cogor his rationibus : Primo quod ista sub Antiocho Epiphanæ altaris pollutio et secutus quotidiani sacrificii defectus non sex mensibus sed uno tantum die triennium superavit, ideoque hebdomadæ dimidium non explevit. Nam quod e Josephi Historiâ Belli Jud. citat Usserius, triennii et sex mensium spatium sub eâ calamitate consumptum, id ab eodem Josepho in posterioribus et accuratioribus de Archæol. Jud. scriptis ad triennium redactum et correctum videmus ; neque plus triennio agnoscit aut prioris aut posterioris libri Macabaicorum autor. 2°. Quodd vox **ישכיר**, ut mihi quidem videtur, significat, cessabit seu sponte omittetur ab ipsa gente Judaica, non, prohibebitur ab ulla vi tyrannica vel hostili, qualis ab Antiocho vel Nabuchodonosoro illata est. 3°. Quia licet aliquid interjiciat Angelus ver. 26. de excidio urbis futuro prius quam absolvisset, quæ de hebdomadis dicenda erant, adeoque suspendat tantisper orationem ; non tamen idcirco perturbari dicendus est ordo temporum, quibus eventus singuli responsuri erant, quum cæterorum nihil alieno loco positum sit, nec ulla hebdomadum pars sit, quæ non per historiam eadem

serie factorum decurrerit, quâ prædicta fuerat.

Ubi igitur hodie quæremus isthoc hebdomadæ dimidium, in quo cessaturum erat sacrificium quotidianum et oblatio? Respondeo reperiri debere in eo loco atque ordine, quem in Angeli sermone obtinet, nempe intra illud temporis spatium, quod post evolutam omnem 70 hebdomadam periodum A. D. 33. usque ad Hierosolymæ obsidionem et casum A. D. 70. effluxit. Ecce autem cessatio illa, quæ vaticinio angelico satisfaciât, ni fallor, apud Josephum (De Bello Jud. lib. ii. c. 17.) Tanta enim fuerat fama et reverentia Numinis Hierosolymæ culti, ut exteri reges, et nationes disfitæ simul cum diis suis etiam verum Deum venerati sint, donis maximis et pulcherrimis in templo suspensis, unde Josephus quum ad populares suos verba faceret in hanc vocem erupit, *Quale templum, quotque gentium dona perditis?* Quin et a multis retro seculis Persici reges, Syri, Ægyptii, aliique, et ad eorum exemplum postea Imperatores Romani bis quotidie suis sumtibus in templo victimas et libamina offerri jusserant cum precibus pro se populi que et imperii incolumitate. Cujus rei testes idoneos habemus

habemus Esdram*, Philonem|| et Josephum†. Et mansit mos iste inviolatus usque ad æstatem A. D. 66. Tunc enim primum Eleazaro duce, pontificis filio, templique prætore sacerdotum plerisque ac populo persuasum est, ne cujus alienigenæ munus aut hostiam acciperent. Hoc factò summum impietatis ausi, ut dicebant prudentiores, omnes ubique gentes a cultu rectoris universi arcendo contra id quod apud Esaïam Dominus edixerat, *holocausta alienigenarum et sacrificia illorum placebunt mihi super altari meo, quia domus mea vocabitur domus orationis omnibus populis*, lvi. 6. Belli quoque cum Romanis Josepho iudice‡ fundamenta jecerunt; die mensis Tamuz 17°. 17us dies Tamuz illo anno erat 28us mensis Junii Juliani. Id enim e Calendario Judaico eruitur, in quo ad diem 17^m Tamuz his verbis notatur, *cessat jube sacrificium. Urbs fissa*, i. e. divisa. Certe huic notæ in Fastis Judaicis huic cessationi sacrificii quotidiani convenit aptissime id anni tempus, convenit civile bellum exinde in urbe gestum, sed cum Antiochi interdicto

* Cap. vi. v. 10, et vii. 23. || Legat. ad Cajum. p. 785, 801. † Bell. Jud. lib. ii. c. 10, et 17. Ant. lib. xi. c. 1. lib. xiii. c. 3. ‡ Bell. Jud. lib. ii. c. 17.
neutrum

neutrum quadrat. At non illo die statim in tantum scelus conjurarunt universi, aliquantisper obstitere populo furenti cum sacerdotibus viri aliquot primarii, malum vero avertere conati quum dicendo parum proficerent, auxilia petierunt a Romanis et rege Agrippa. Sed cunctis denique, qui adversabantur, ferro absumtis hoc nefas ab Angelo prædictum sanxit sacerdotum victoria sabbato illo quod in 13^m diem Septembris ejus anni secundum nostras rationes cecidit.

Ab 13° die Septembris A. D. 66 dimidium hebdomadæ, seu triennium cum sex mensibus porrigitur ad d. 13^m Martii A. D. 70. quo tempore *super ala* fuere *abominaciones vastatoris sive desolationis*, sive sceleratæ Zelotarum turmæ dabitur hujus clausuræ impletio, qui occupato interiore templi septo, Eleazaro duce, ἐπὶ πύργοις super portas sacras in fronte Sancti Sanctorum arma collocabant: Nam Zelotis applicat hæc ipsa verba Josephus, Ἦν γὰρ διὰ τῆς παλαιᾶς λόγος, &c. tum urbem captum iri, et loca sancta conflagratura jure belli, ubi seditio invaserit, et indigenarum ipsorum manus prius polluerint Dei templum. Sive de exercitu hostili accipienda sunt ista quum

quum nempe Cæsareâ profectus Titus Vespasianus aquilas Romanas undique advolare iussit ad obsidendam et vastandam denique Hierosolymam*. Extremam hujus vaticinii clausulam *et usque ad consumptionem et excidium effundetur [vastitas] super vastatorem*, si quidem recte a nobis versa est, nondum ad effectum perduxit Deus, sed altero forsitan seculo clariùs explicabit.

II. E sex notis chronologicis, apud Evangelium Lucæ, idem annus passionis, nempe Per. Jul. 4739, A. D. 26, elicitur, qui ex Angeli vaticinio apud Daniele re-pertus est.

Si igitur sensus oraculi de 70 hebdomadis natus ac genuinus (et sane nullum alium quærimus) Messiam excindendum fuisse A. P. J. 4739, A. D. 26 significat: Nunc serio dispiciendum quatenus oraculo congruat historia prædicationis ac obitus Jesu ex evangeliis petita. Sex ejus tum baptismi tum mortis temporis notæ occurrunt in capite Lucæ tertio:

* Joseph. Bell. Jud. lib. v. c. 1. Qui ad hæc ipsa verba respexisse creditur lib. iv. c. 6. p. 292. Edit. Havercamp.

1. Testatur imperante Tiberio Jesum baptizatum et mortuum esse, et anno quidem Tiberii decimo quinto baptizatum saltem, si non et mortuum quoque : 2. Sub Pilato Judææ Procuratore. 3. Dum Herodes Antipas Herodis Magni filius Galilææ Perææque Tetrarchiam obtineret : 4. Frater ejus Philippus Iturææ : 5. Et Lyfaniæ Abilenes : 6. Dum Annas et Caiaphas (apud Matthæum et Johannem solus Caiaphas) pontificatum administrarent.

Neque dubitandum est quin horum principum tempore Jesus obierit : Nihil tamen nobis afferunt hæ notæ, exceptâ primâ quod annum ipsum necis sine ulla circuitione præcise indicet. Nam quamvis omnia quæ ad historiam Christi pertinebant ab initio diligentissime peruestigarit, et ab Apostolis perquisierit Lucas, ut ipse de se in præfatione testatur; aut nunquam perdidicit, aut adnotare neglexit quoto anno Pilati præfecturæ, aut imperii Herodis Antipæ, Philippique fratris prædicarit Christus et defunctus sit. Sed accuratius has quas reliquit notas singulatim excutiemus.

1. Tiberii principatus ab Augusti morte incepit Aug. 19°. A. P. J. 4727, U. C. 767, A. D. 14. Igitur annus ejus 15us a 19° die Augusti A. P. J. 4741, U. C.

781 ad eundem diem anni sequentis extenditur. Jam ut demus Jesum baptismum accepisse anno 14° Tiberii, U. C. 781, hoc est uno anno citius quam vulgo creditur, quum plerique Lucam putent anno 15° Tib. baptismum ejus attribuisse; etiam hoc posito, is qui anno ante mortem Herodis nempe U. C. 749, natus est, necesse est ut anno U. C. 781 ætatis annum egerit 32^m, quod nemo veterum de Jesu ad baptismum accedente dicere unquam sustinuit, si diligentissimo Pagio fides habenda est. At si tribus annis ante mortem Herodis nempe A°. U. C. 747 natus est, ut nos quidem satis probatum credimus, in baptismo A°. U. C. 781 annum ætatis habuerit 34^m. Vel ex adverso, si A. U. C. 781 ætatis annum 32^m nondum etiam attigerat, natus sit oportet post Herodis mortem, quæ Martio mense contigit A. U. C. 750, contra tum Matthæi, tum Lucæ ipsius historiam. Et si seriùs ponitur baptismus, quod multis placuisse video, tanto longiùs a vero in angustias et absurditates pergitur. Quamobrem hæ duæ temporis notæ apud Lucam, quòd baptizatus sit Jesus 15° Tiberii, et quod in baptismo fuerit annorum circiter triginta, simul consistere non possunt, quin aperta discordia et conflictus sit. 2. Al-

2. Alterum hujus computationis vitium est, quòd quum notissimum sit Jesum animam exhalasse in parasceue seu feria hebdomadæ sextâ, quæ Paschalis festi simul dies erat ; tam e Calendario Judaico, quam e mediis Lunæ motibus constat anno Tiberii 15° Pascha in parasceuen seu feriam sextam cadere non potuisse, ideoque nec mortem obiisse illo anno Jesum, quod quivis calculorum sciens experiri potest, et nos postea monstrabimus.

3. Huc accedit tertia, neque illa minor, labes, quòd si 15^m Tiberii annum Lucas hoc loco significârit eum esse, quo prædicavit Jesus et interemtus est, (prout ejus mentem intellexere plurimi veterum, et vero simillimum videtur id eum voluisse dicere ;) fane nullo modo convenit hîc Lucas cum supradictò Angeli vaticinio apud Danielelem ; sed quocunque te verteris, a quocunque de quatuor mandatis regum Persicorum ad instaurandum Hierosolymam 70 hebdomadam initium ceperis, nunquam efficies ut 69 hebdomadam seu 483 annorum finis, in quo excindendus erat Messias, cadat in 15^m Tiberii (seu P. J. 4742, A. D. 29.) Quid igitur dicemus ? Peribunt cœli et terræ, sed nihil eorum quæ a Deo præ-

prædicta sunt. Si ergo istis, quæ divinitus annuntiavit Danieli Gabriel, contraria forte scribat Lucas, etiam post diligentissimam perquisitionem curamque quam in principio profitetur; dubium nullum erit, quin Lucæ non sit credendum. Diutissime tamen obstitit eruditis inter alia hominis reverentia, optimi quidem, ut credimus, et veritatis amantissimi, sed hominis tamen, ne unquam hæcenus recte exponerent 70 hebdomadam decursam, ita ut Judæis satisfaceret: Quid dicam? Imo ne Christianis quidem. Nunquam enim iusta facilisque illarum enarratio dabitur ab ullo, qui Christi mortem in anno 15° Tiberii principatus ab excessu Augusti, vel seriùs constituet.

Quare sedulo hunc locum retractare coacti homines docti reppererunt. A°. U. C. 764, A°. æræ vulgaris 11° Tiberium ab Augusto in consortium summæ potestatis assumptum, et *collegam imperii* (Taciti verbis utor) factum esse tam vere, quam postea fuit Titus a Vespasiano patre, Antoninus Pius ab Hadriano, aut a Marco Aurelio Verus, sed non eadem fortasse specie titulifve honorum quos sequentia secula invexerunt. Velleius Paterculus, qui multa stipendia sub Tiberio duce meruerat libro 2°

historiæ Romanæ c. 121. ipsa, credo, verba senatusconsulti in eam rem, Augusto postulante, facti recitat, *ut æquum ei jus in omnibus provinciis exercitibusque esset quam erat ipsi Augusto*: Quod per omnes imperii fines tam Tiberii quam Augusti sacramento legiones adigebat. Quin et senatusconsulti simul tempus indicat, nempe antequam a bello Germanico ad triumphum rediret. Abiit in Germaniam Tiberius primo vere post Vari cladem A°. U. C. 763, rediit post biennium, teste Suetonio, id est, ineunte anno U. C. 765. Itaque anno præcedente U. C. 764. senatus consultum factum, triennio toto ante obitum Augusti. Jure igitur potuit scriptor e Syria provinciâ Tiberii principatûs initium ab illo anno U. C. 764. arcessere, quo Syriæ dominari cœpit, adeoque pro quinto decimo computare illum annum, qui Romæ duodecimus dicebatur.

At objiciunt quidam talis numerationis exempla apud antiquos alios non extare, et Tiberio semper annos imperii 23, non amplius, imputari. Malunt scilicet erroris maculam inuri Lucæ, quam legitimam ejus defensionem recipere; quum sciant pene cunctos ejus temporis historicos in illo vetustatis oceano periisse, paucissimos neque semper

per optimos ad nostra secula enataſſe ; tertium Auguſti Ceuſum non jam in ſcriptis ſed ſolo monumento Ancyrano legi, tertiam Jani clauſuram (quæ anno ſequentē forſitan ab eo facta eſt) nuſquam.

Eſt tamen apud Clementem Alexandrinum *Strom.* l. 1. aliquid non abſimile : Quum enim ſeriem unam vulgarem Imperatorum Romanorum recitaſſet ad monſtrandam Chriſti ætatem, ſtatim ſubjicit, *eſſe tamen aliquos qui horum tempora ſic deſcribunt*, alteramque addit ſeriem, in quâ Tiberius imperaſſe dicitur annos 26, cum menſibus 6 di. 19. Jam qui Tiberio annos 26 aſſignabant, neceſſe eſt ut a quarto anno ante Auguſti mortem ejus regnum deduxerint. Et Lucæ par licentia quare denegabitur ? Aut quem alium Chriſti hiftoricum reſpexiſſe Clementem credes ? Certe ita judicarunt poſt Marcum Capellum, Monachum Italum non indoctum, Uſſerius, Pagius, Pezronius, Prideauxius, &c. homines quibuſcum errare, ſi modo error ſit, haud puderet.

2. De Pilato refert Joſephus *Archæol.* l. 18. c. 6. Tiberium toto imperii ſui tempore duos tantum miſiſſe, qui res Judaicas adminiſtrarent, Gratum, et Pilatum c. 6.

L

Gratum

Gratum statim ab Augusti excessu missum annos in Judæa undecim exegisse, (non integros, opinor, sed undecimo Grati corrente a mense Augusto anni U. C. 777. advenisse Pilatum successorem.) c. 4. Pilatum denique, postquam *decem* annos in Judæa regenda male contriverat, Vitellii jussu Romam properasse, Romam tamen prius attingere non potuisse quam decederet Tiberius. Quum igitur Tiberio viginti tres annos imperii constanter tribuant historici Romani, si Grato præstituantur undecim, restant Pilato duodecim. Non ergo dubitandum, quin δέκα exscriptoris incuriâ positum sit in cap. 4°. pro δώδεκα.

Ex hac vero computatione id efficitur, ut Pascha Domini finale anno U. C. 779. vel primum fuerit post Pilati adventum, vel ad summum secundum : Cui tamen adversari videtur id quod apud *Marcum* xv. 8. legitur, *et vociferans turba cæpit petere, ut faceret Pilatus, prout semper ipsis fecerat, sc. unum* e vinc-tis dimitteret : Quasi plurimos annos jam tum præfuisset Judææ Pilatus. Sed hæc verba non tam de Pilato ipso esse accipienda, quam de Præfide Judææ, quisquis ille demum fuisset, satis clarè docent loca parallela *Matth.* xxvii. 15. *In festo autem*

autem consueverat præsēs populo dimittere unum e vinētis. Et Luc. xxiii. 17. Necesse autem habebat in festo dimittere eis unum quempiam. Hoc est, priorum præsidium consuetudo necessitatem quandam Pilato induxerat quæ non lege sed pudore cogeret plebi concedere unum ex iis qui in carcere supplicium expectabant. Nam Pilato ipsi non ea morum suavitas, ut benignæ consuetudinis autor esset; sed præsides ante illum quatuor fuerant ab anno U. C. 760, anno æræ vulgaris 7°.

3. Herodi Antipæ duravit Tetrarchia, seu regnum, ut ipse cum vulgo dicebat, ab Herodis patris obitu anno U. C. 750. ad U. C. 792. Caii Imp. tertium, quum ab imperio dejectus bonis exutus et in Galliam primò deinde in Hispaniam pulsus est.

4. Philippus Herodis frater vitâ excessit anno U. C. 786. exeunte, vel ineunte anno U. C. 787, Tiberii 20°, a patris Herodis Magni morte 37°.

5. Lyfanas quoque Tetrarcha Tiberio superstitè mortuus est, neque tamen diu ante Tiberium interiisse videtur ex eo, quod primis imperii diebus Caius Lyfaniæ tetrarchiam Agrippæ amico concefferit, teste Josepho.

6. Ultimam anni Jesu emortualis notam apud Lucam reperimus fuisse *sub Anna et Caiapha Pontificibus Maximis*. Est autem animadvertendum nunquam per legem potuisse fieri, ut bini simul essent Pontifices Maximi. Unde igitur factum est ut uno anno duos nobis exhibeat Lucas? Nam quamvis Syrus ipse foret ex Antiochia, tamdiu tamen inter Judæos versatus morem ab ea gente perpetuo servatum ignorare non potuit, neque per errorem Pontifices vocare qui non essent. Gratus ante quam e provincia decederet anno præfecturæ ultimo Pontificatus ornavit Josephum, qui Caiaphæ cognomine apud scriptores sacros notior est, Anani vulgo Annæ quondam Pontificis generum. Hic Caiaphas a Johanne xi. 51. dicitur eo tempore quo resuscitatus est Lazarus a mortuis nempe mense circiter Januario qui Pasche servatoris nostri ultimum præcessit, *Pontifex Maximus illius anni*, (U. C. 779.) itidemque in ipso Paschate finali c. xviii. v. 13. Unde colligere licet pontificatum sub procuratoribus Romanis fere annum devenisse quo Annas et Caiaphas alternis vicibus aliquod spatium functi esse videntur, et verisimile sit Pilatum circa finem anni U. C. 777 provinciam ingressum reperisse Caiapham

pham pontificem a Grato relictum, cui focerum Annam suffecerit in annum sequentem, U. C. 778, annum illum, quo ubique circumtulit Jesus ægris medelam, omnibus evangelium : Anno vero U. C. 779, quo maſtandus erat Jesus, Caiapham restituit. Quocirca Lucam opinamur quum intra unius anni spatium sed in duos annos Julianos divisum, clauderet historiam eorum quæ coram populo Jesus aut fecit aut dixit, utriusque anni pontifices heic apposuisse, prioris Annam, sub quo prædicavit Dominus, posterioris Caiapham, sub quo interiit.

Denique collatis in unum et recognitis indiciiis omnibus, quæ nobis ministrat caput Lucæ tertium, ad hanc conclusionem sine ulla dubitatione descendimus, neque ante 12^m Tiberii, 2^m Pilati præfecturæ, et U. C. 779, mortem Christi contingere potuisse, neque post 19^m Tiberii et U. C. 786, absolutum : Et si 15^m Tiberii pro Epocha Passionis Lucas designavit, ut designasse credimus ; apparet ad illum annum digitum intendisse, quem nos cum vetustis Romanis numeramus duodecimum Tiberii, U. C. 779.

III. Quum Jesus in baptismo 30 circiter annos habuerit, quumque non plus anno prædicarit, necesse est ut mortem passus sit anno U. C. 779, P. J. 4739.

Utcunque minus fortasse curarint Apostoli meminisse, aut Lucas percunctari, quoto anno principum vicinorum Jesus decesserit; vix tamen fieri potuit ut nescierint, quot propemodum annos ætatis tunc habuerit, quum se delegerit, et docere publice occeperit. Lucas ait fuisse Jesum tunc annorum circiter triginta. Siquidem igitur vere natus est anni P. J. 4707, U. C. 747, ut in priore dissertatione satis demonstratum esse arbitramur, vere anni P. J. 4737, U. C. 777 annos 30 justos absolverat. Itaque si vel mense Novembri ejusdem anni, ut credidit Epiphanius, vel Januario anni sequentis U. C. 778 ad baptismum Johannis accessit, prout computarunt nonnulli Clementis Alexandrini seculo, et nostro pene omnes Ecclesiæ Christianæ; jure poterat Jesus, recteque a Lucâ dici *annorum circiter triginta esse*, qui trigesimum jam compleverat, et aliquot mensibus a fine trigesimi primi aberat.

Si

Si igitur validissimis testimoniis evicerimus Jesum interiisse in Paschate post ejus baptismum secundo; quisquis diligentiam criticam in perscrutandis evangeliiis adhibebit, comperiet denique fidem Angelicæ revelationis apud Danielelem effectibus exolutam, tam in eo quod uno tantum anno publice docuerit Jesus, quam quod in fine ejusdem P. J. 4739 e vita excefferit. Non nescimus longe alia sensisse viros doctos per multa secula, præsertim recentiores, inter quos illa potissimum invaluit præ cæteris opinio, (nam multæ fuerunt et diversæ) quâ ferebatur Jesus post baptismum quatuor ad minimum Paschata cum aliquot mensibus vidisse. Sed quæstiones hujus generis non ex numero suffragiorum, sed ex rationum pondere dijudicandæ sunt. Argumenta quæ nos credere coegêrunt uno anno, non pluribus, publice docuisse Jesum, ista sunt.

CAP. IX.

Annum prædicationis ostendit Lucas, nam quum duos tantum Christi annos notis chronologicis signavit, ut in primo Natalem, ita in ultimo fere cum baptismo mortem quoque posuit.

1. **S**alvatoris nostri vitam a principio ad exitum compendio scribere professus Lucas, duas tantum ejusdem epochas nobis dedit, nempe cap. 2° pro natalis anni notâ Censum Augusti universalem, et cap. 3° annum Tiberii principatûs 15^m, cujus in spatio præterpropter omnia, quæ deinceps a baptismo Johannis ad finem usque libri perscribit, gesta esse significat, adeoque annum 15^m Tiberii esse annum Jesu finalem. Ita certe veteres fere omnes, doctrinaque et auctoritate præstantissimi patres hoc Lucæ caput sunt interpretati, neque id temere fecerunt. Nihil enim absurdius aut minus credendum fuisset, quam ut ille, qui omnia quæ ad Christi historiam pertinebant sedulo perquisierat et perscripturus erat, sollicitè notaret Imperatoris Romani annum, Tetrarcharumque omnium et Pontificum nomina,

nomina, ut contestatum certumque faceret tempus, quo Johannes Christi præcursor e deserto ad prædicandum prodiisset; interea tamen annum, quo Christus ipse salutari doctrinâ Judæam perfudisset, quo se letho tradidisset humani generis hostiam, adscribere neglexerit. Nam si 15us Tiberii non sit apud Lucam annus Christi emortalis, epocha mortis Christi apud Lucam omnino nulla est, qui tamen de cætero minutissima quæque ejus maximi sacrificii adjuncta diligenter persecutus est, nec diem horamve omisit.

C A P. X.

Quum Baptismus sub Pilato fuerit, non potuit omnino præcedere A. P. J. 4738, neque mortem Domini plus quam 15 mensibus.

2. **E** Lucae contextu apparet sub Pontio Pilato Procuratore Judææ tam baptizatum fuisse Jesum, quam occisum. Liceat igitur jam nunc pro certo et confesso præsumere, quod alibi postea plenius demonstrabitur, Christum obiisse, prout in vaticinio Angelico apud Danielem obiturus esse dicebatur, i. e. in paschate anni P. J. 4739, U. C.

U. C. 779. Hoc posito, vix potuit fieri ut baptismus Domini idem pascha præcesserit totis octodecim mensibus, quoniam ad Judæam non appulit Pilatus ante annum tam Tiberii quam Grati præfecturæ undecimum, qui ab extremo Augusti mensis anni P. J. 4737, U. C. 777 computandus est. Si vero Januario mense sub Pilato baptismus factus est, ut jam diu est quod vulgare ita fert opinio, non totis quindecim mensibus pascha illud ultimum antevenit.

Verba quidem Josephi, *quum annos in Judæa undecim exegisset Gratus*, prima fronte vix videntur pati, ut etiam tam cito præfecturam susceperit Pilatus, nec nisi post absolutum annum Grati undecimum, seu autumno anni P. J. 4738. Sed toties Josephus aliorum historicorum ritu annorum summam uno adaugere, qui ultimus tamen vix inchoatus est, nedum completus dici potest; ut jure liceat hunc quoque locum sic interpretari. Plurima hujusmodi exempla facile esset huc congerere, sed unum sufficiet. In 14° Archæol. refert Hierosolymam primo a Pompeio expugnatam anno U. C. 691. iterum ab Herode et Sosio eadem die mensis anno U. C. 717: Intervallo, inquit, 27 annorum, quod tamen ex ipsius computatione

26 annos

26 annos cum die una excedere non potest. Quin et Rabbiorum regulam notam ait fuisse Petitus, *ut dies unus in fine anni pro anno numeretur.*

C A P. XI.

Christus missus est ad publicandum unum annum Dei acceptabilem, non annos.

3. **L**ocus ille Eſaiæ cap. lxi. quem Jeſus ipſe in Synagogâ Nazarena legit, quemque tunc effectum ſuum finemque habere publice teſtatus eſt, *Spiritus Domini Jēhovæ eſt ſuper me, propterea quod unxerit me Jēhova—ad proclamandum annum complacentiæ Jēhovæ, &c.* olim a patribus antiquiſſimis hodieque a multis eruditis ita creditur ſignificare, ut Meſſias Spiritu ſancto plenus genti Judaicæ declararit annum illum unicum datum eſſe divinæ acceptationis, ſi modo reſipiſcat eamque arripiat; eandem vero ſi populus tunc aſpernaretur, ultio deinceps erat expectanda, utut pauci privati e naufragio nationis communi ſalvandi eſſent. Scimus quidem alios eſſe neque pauciores, qui hunc *annum acceptationis ſeu acceptabilem* ſpatium temporis indefinitum eſſe dicunt, alios qui hunc annum a paſſione Chriſti

Christi ad excidium Hierosolymæ usque porrigunt, adeoque nihil ex hoc vocabulo exculpi posse, quod nostro proposito conducatur.

Sed 1° quomodo promulgatur tempus, cujus neque principium neque finis indicatur? Quare mea sententia Messiae personam parum decoram imponunt, qui illum inducunt loquentem, misit me Dominus Jehova ad promulgandum populo tempus gratiæ suæ incertum et indefinitum.

2°. Nusquam quod sciam apud veteris Testamenti scriptores occurrit vox annus alio sensu quam genuino, nullibi annus unus pro quadraginta aut laxè pro tempore limitibus non circumscripto, quod voci *dies* aliquando accidit.

3°. Si annus pro tempore sumatur, brevissimum tamen fore id oblatae gratiæ tempus pronunciarat Johannes Baptista, quum diceret, *Jam securis ad radicem arborum posita est.* Ejus temporis initium nullus opinor dubitaverit quin capiendum sit ab exordio prædicationis Messiae in oppidis Galilææ, Capernaum, Chorazin, &c. paucis fortasse hebdomadis ante quam Esaïæ vaticinium Nazarethæ legeret et simul impleret. At illis ipsis oppidis etiam ante mortem Baptistæ judicium Dei gravissimum interminatus est
Christus,

Christus, quod sermones suos et miracula etiam contempsissent. Annum igitur acceptationis suæ jam exegerant isti. Et Hierosolymæ itidem quum appropinquaret sexto ante necem suam die cum lacrymis et voce miserationis plenissima denunciavit, *O si vel tu nosse hoc saltem die tuo ea quæ ad pacem tuam pertinet ! Sed nunc ab oculis tuis abscondita sunt.* Heic igitur finem habemus istius anni seu temporis acceptationis et gratiæ Jehovæ, post quem ex Esaïæ prædictione in ipso illo, de quo agimus, loco secutura erat *dies vindictæ Dei*, ut prius a Mose, fore ut qui *Prophetæ illi eximio non auscultarit exterminetur.* Prætereundum vero non est, inter initium illud atque finem tam vitæ quam prædicationis Domini, Pascha nullum a Luca memoratum intercessisse ; unde patet spatium temporis nationi. Judaicæ dati, quo ad gratiam divinam vocata est, longius annuo non fuisse. Ex illo itaque tempore rejectus est a Jehova populus, et excidio (sane horribili) addictus, pœnâ, utut multos in annos dilatâ, nequaquam tamen remissâ.

C A P. XII.

Vetustissimi et præstantissimi scriptores Christiani unum annum fuisse constanter perhibent.

4. **E** Primævis scriptoribus Christianis doctissimi gravissimique, et qui ad seculum Apostolorum proxime accesserunt, omnes persuasum habuere non plus uno anno evangelium publicasse Jesum et signa edidisse. Hoc Scaliger, quanquam commento longe diverso se implicuerat, ultro tamen confitetur, *Hæc omnium vetustissima est opinio**. Et Petavius Scaligeri juratus hostis, ipse quidem prædicationem ad biennium extendit, veteres tamen eidem non plus anno tribuisse agnoscit†. *Neque paucorum neque plebeiorum scriptorum fuit hæc sententia, sed doctrina et auctoritate præstantium, et sane vetustissimorum.*

Hæc testimonia duorum hominum, quibus doctiores superior ætas non vidit, multis credo satisficient: Sed quando supersunt etiamnum qui resistant et adversantur, ea veterum de hac re judicia, quæ reperimus, singulatim et plenius exponere oportebit.

* Emend. tem. p. 562. et Can. Isag. p. 309.

† Doct. tem. lib. xii. c. 17.

1. Clemens Alexandrinus in lib. 1°. Stromateon p. 340. hæc habet : Καὶ ὅτι ἐνιαυτὸν μόνον ἔδει αὐτὸν κηρύξαι, καὶ τῷτο γέγραπται ἔτῳ. Ἐνιαυτὸν δεκτὸν κυρίῳ κηρύξαι ἀπέσειλέ με. Τῷτο καὶ ὁ προφήτης εἶπε καὶ τὸ εὐαγγέλιον. Πεντεκαίδεκάτῳ οὖν ἔτει Τιβερίῳ, καὶ πεντεκαίδεκάτῳ Αὐγύστῳ· ἔτῳ πληροῦνται τὰ τριάκοντα ἔτη ἕως ᾧ ἔπαθεν. Et quod annum solum oportet eum prædicare hoc quoque sic scriptum est. Annum Domini acceptabilem prædicatum misit me. Hoc et Propheta dixit et Evangelium. Quinto decimo ergo anno Tiberii, et quintodecimo Augusti, sic implentur triginta anni usque ad tempus quo passus est. Postremi quidem commatis bonus interpretes verbum verbo reddidit, sensum nullum elicere potuit; quare conjicimus ita legendum esse : πεντεκαίδεκα ἔν ἔτη Τιβερίῳ, καὶ πεντεκαίδεκα Αὐγύστῳ.—Quindecim igitur anni Tiberii, &c.

Idem in Strom. l. 6. p. 658. Καὶ τοὺς τριάκοντα πῆχεις τῆς σκῆνης—τὸ κήρυγμα δηλοῦν ἰσορῶσιν· ὅτι τριακοσὶ ἐκήρυξεν ὁ κύριος ἔτει. Et triginta cubitos tabernaculi dicunt significare prædicationem, quoniam tricesimo anno prædicavit Dominus.

2. Tertullianus libello adversus Judæos c. 8.—*Successit Tiberius Cæsar—hujus quinto*

quinto decimo anno imperii passus est Christus, annos habens quasi triginta quum pateretur. Non dissimulamus contra hoc testimonium id objici, quòd ipse Tertullianus operis contra Marcionem lib. 1°. cap. 15°. ait — *Dominus a duodecimo Tiberii revelatus est;* quod sic interpretantur, quasi voluerit Tertullianus anno 12° Tiberii Christum prædicandi initium fecisse, et mortem subiisse triennio post.

Sed qui hæc duo loca componunt, quasi inter se congrua et consonantia, parum prospiciunt quantum absurditatis Tertulliano asfingant, et quam alienam ab ejus mente sententiam. Si enim quinto decimo Tiberii quum pateretur Christus annos habuit quasi triginta, duodecimo Tiberii quum baptizatus est et revelatus, necesse est ut annos quasi viginti septem, nec plus eo habuerit, quod aperte Lucæ contradicit. Si autem, ut Pamelio visum est, plurium annorum intervallo post editam adversus Judæos disputationem libros contra Marcionem scripsit Tertullianus, et in posteriore volumine meliora edoctus, ut sæpe fit, prioris erratum retractare voluit et corrigere; eandem certe Lucæ interpretationem, cum recentiorum chronologorum doctissimis amplexus est,

quæ

quæ Christum afferit et prædicasse et prædicationem morte finiisse anno Tiberii duodecimo ab excessu Augusti computato, quinto decimo ex quo in imperii consortium ab Augusto assumtus est, ut jam supra dictum est.

3. Origenes in libro De Principiis lib. 4. sect. 5. disertissime τεκμήριον γὰρ τὸ ἐκχυθείσης χάριτος ἐν χείλεσιν αὐτῶ [Χριστῶ] τὸ ὀλίγῃ διαγεγενημένῃ τῷ χρόνῳ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶ (ἐνιαυτὸν γὰρ πῶς καὶ μῆνας ὀλίγους ἐδίδαξε) πεπληρωθῆαι τὴν οἰκουμενὴν τὴν διδασκαλίαν αὐτῶ, καὶ τὸ δι' αὐτῶ θεοσεβείας. Hoc enim signum est effusæ in labiis ejus [Christi] gratiæ, quòd, licet brevissimum fuerit ejus prædicationis tempus (nam annum et pauculos menses prædicavit) impletus tamen sit orbis ejus doctrinâ, Deique per ipsum cultu. Quod testimonium, quum per se clarum sit ac manifestum, optime alium ejusdem* locum ex opere præstantissimo qui in contrariam partem adductus est, explicabit, in quo Celso insolentius objectanti Jesum a suis discipulis proditum, regerit Origenes; Aristotelem postquam per viginti annos Platonem sectatus erat, tandem ab eo descivisse; atque item Chrysippum a Cleanthe, quem diutis-

* Orig. cont. Celsum, lib. ii. p. 67. edit. Spenceri.

fime audiêrat, et utrumque magistros suos accusasse : ο δὲ ἰσθὰς παρὰ τῷ Ἰησοῦ ἔδὲ τρία συνέλθειψεν ἔτη. Judas vero apud Jesum ne tres quidem annos versatus est, id est, biennii quidem majorem partem seu plus anno exegit, anni vero tertii partem prorsus nullam attigit. Sed *ne duos quidem annos*, noluit dicere, quum ultra annum duos tresve menses inter baptismum et initium docendi effluxisse crederet, cavillari enim visus esset si contra morem tunc receptum partis anni excurrentis rationem nullam habuisset.

4. De Africano primo inter Christianos chronologo insigni, quin cum Origene consenserit de anno uno prædicationis, dubitare non finit dissertatio illa de 70 Danielis hebdomadis quas ille in Passione Christi concludit Olymp. 202æ anno secundo, Tiberii 16°. Hanc exscripserunt Eusebius*, Georgius Syncellus, et Hieronymus in comment. ad caput 9^m Danielis† : Ex quibus Hieronymus solus ait Africanum passionem Domini in 15° Tiberii Coss. duobus Geminis statuisse, ita ut pene dubitet Petavius §, num annum etiam unum solidum prædicationi imputaverit Africanus.

* Dem. Evang. lib. viii. p. 242. † pag. 322.
§ Var. Diff. lib. viii. c. 2.

5. Lactantius|| apertissime ait—*Exinde Tetrarchas habuerunt Judæi usque ad Herodem, qui fuit sub imperio Tiberii Cæsaris, cujus anno 15°, id est, duobus Geminis Consulibus ante diem decimum Kal. April. Judæi Christum cruci affixerunt. Iterumque in eandem rem cap. 14. In quem locum adnotat Petavius, sed si Geminis duobus Coss. passus est, uno duntaxat anno prædicavit; idque rectissime. Sunt tamen hodie quoque qui negant aut heic aut alibi apud Lactantium indicari, quantum temporis duraverit Christi prædicatio; neque vident aut sentiunt veteres omnes, qui vel unius et triginta annorum esse Jesum, quum pateretur, dixerunt, aut 16° Tiberii passum, eo ipso vix plus anno tribuisse prædicationi; qui vero 30 annos natum obiisse, vel 15° Tiberii obiisse dixerunt, ne annum quidem integrum.*

Eamque unanimem et constantem fuisse patrum veterum traditionem usque ad quintum Christianismi seculum nuper observavit P. Honoratus de S. Mariâ.

6. Ad hanc sententiam Eusebius Hist Eccl. lib. iii. c. 24. τὰς ἄλλας γὰρ τρεῖς εὐαγγελιστὰς συνιδεῖν πάρεσι, μόνὰ τὰ μετὰ τὸ ἐν τῷ δεσμῷ ἡρώδῳ

|| Institut. lib. iv. c. 10.

Ἰωάννης τῷ βαπτιστῷ καθείρξιν ἐφ' ἓνα ἐνιαυτὸν πεπραγμένα τῷ σωτῆρι συγγεγραφότας, αὐτό τε τοῦ ἐπισημηναιμένου καὶ ἀρχὰς τ' αὐτῶν ἱστορίας — τὸν δὲ ἀπόστολον Ἰωάννην τὸν ὑπὸ τῶν προφῆρων εὐαγγελιστῶν παρασιωπηθέντα χρόνον, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν πεπραγμένα τῷ σωτῆρι (ταῦτα δ' ἦν τὰ πρὸ τ' τῷ βαπτιστῷ καθείρξεως) τῷ κατ' αὐτὸν εὐαγγελίῳ παραδῆναι. Quòd igitur reliqui tres evangelistæ ea tantum conscripserint, quæ post conjectum in vincula Johannem Baptistam per unum annum fecit Salvator, idque ipsum in historiæ suæ principio significarint, videre in promptu est. — Et quòd Apostolus Johannes tempus a prioribus evangelistis omissum, et quæ per illud a Salvatore gesta sunt (sunt autem ea quæ ante Baptistæ carcerem evenere) evangelio suo tradiderit.

7. His anumerandus est Hieronymus comment. in nonum cap. Danielis — *Macedones regnaverunt annis trecenis, atque exinde usque ad annum quintum decimum Tiberii Cæsaris quo passus est Christus numerantur anni sexaginta :*

8. Et Augustinus, quem supra omnes veneratæ sunt occidentis ecclesiæ in Tractatu de Civitate Dei lib. xviii. c. ultimo; *Mortuus est ergo Christus duobus Geminis Coss.* feu

seu 15° Tib. ut supra: itidemque lib. iv. de Trinitate cap. v°.

9. Et Gaudentius Brixianus in Serm. 3° de Paschate, de Agno Paschali apud Judæos, Christum repræsentante, *Anniculus est, quia post baptismum usque ad passionem unius anni tempus impletur.*

10. Et Sulpicius Severus Histor. lib. ii. qui etiam ab anno illo consulatûs Geminorum duorum ad Stiliconem Consulem numerat annos 372. Stiliconis primus consulatus, quem cum Aureliano gessit, incurrit in annum Christi 400, de quo detractis 372 reliqui sunt 28. Itaque 29° communis æræ, in quem Geminorum consulatus convenit, passus a Sulpicio ponitur Christus.

11. Sic et Prosper Aquitanicus parte 1. libri de prædictione cap. 7. Christum censet anno ætatis tricesimo crucifixum esse. Sunt et alii fortasse ex antiquissimis, quos in hac causâ poteramus attestari, nam ad inferiora secula descendere non libet.

12. Eandem certe computationem confirmant vetusti omnes, qui a morte Christi ad excidium Hierosolymæ annos duos et quadraginta numerant, ut Clemens Alexand. Stromat. lib. i. p. 340. Origenes contra Celsum lib. iv. p. 174. atque alii. Nam si

urbs excisa est A. D. 70, exemptis e 70, 42, relinquuntur 28 : A. D. 29° ergo, id est 15° Tiberii passum esse Christum dicunt; et si 15° Tiberii passus est, plus anno publice non docuit.

13. Jam post tot tantosque unius anni assertores, quibus doctiores aut sanctiores nullos tulerunt prima illa et optima Christianismi secula; anne officiet huic sententiæ aut invidiam conciliabit, quod antiquissimis hæreticis itidem ut patribus placuerit? Nam Valentino placuisse fidem facit Epiphanius, Marcioni Tertullianus. Homines doctos fuisse dixeram, quod nonnullis displicuisse video, qui nolunt id quantulumcunque honoris hæreticis haberi. At non meminerant illi Tertullianum*, qui utrumque scriptis acriter exagitavit, ingenii tamen et eloquentiæ laudem eisdem ultro concessisse; imo *hæreses istas e dialecticâ, philosophiâ, et sapientiâ seculari natas dixisse; quia Platonius fuerat Valentinus, Marcion a Stoicis venerat.* Unde et exclamavit, *viderint illi, qui Stoicum et Platicum et Dialecticum Christianismum protulerunt; nobis curiositate opus non est post Christum Jesum.* Quodque Tertul-

* De præscript. hæret. c. 7.

lianum vidit et indoluit, exinde per omnia fere secula maximo suo malo fieri sensit Orbis Christianus. Docti enim, docti inquam et acuti dialectici, nihil reveriti anathema illud, quod Paulus spiritu divino plenus denunciavit contra unumquemque vel hominem vel angelum, qui aliquid evangelio addiderit, per omnes ecclesias (utinam Protestantes potuissent excipere!) tot decisiones subtiles et argutias scholasticas simplicitati religionis Christianæ attexuerunt, ut fidem communem pene obruerint, et evangelium, quod pauperibus prædicavit Christus, jam non amplius pauperibus intelligendum sit.

Sed ut ad rem redeamus, venia detur, ut de quæstione saltem historicâ hæreticorum testimonia olim quidem Cæsareis edictis prohibita non minus quam orthodoxorum hodie recipiamus, præsertim adeo vetustorum, ut a passione Christi vix amplius centum annis abfuerint.

C A P. XIII.

Matthæus, Marcus, et Lucas unum annum plane supponunt.

5. **J**AM ut ascendamus altius ad illos antiquissimos Christianorum scriptores evangelistas, in tribus, Matthæo nempe, Marco, et Lucâ manifestum facit ipsa narrationis series prædicationis tempus vix ad annum solidum produci posse, neque inter baptismum et crucem plura quam duo paschata intercessisse; prius etiam duorum ab omnibus his evangelistis taceri, quasi non intervenerit, fortasse quod incomitatus eo tunc profectus sit Jesus, aut saltem etiamnum latere malens nihil egerit dixeritve quod populi rumores concitaret. Supponendum enim et intelligendum videtur pascha penultimum duobus aut tribus fere mensibus post baptismum, siquidem Januario mense, ut vulgo fertur, baptizatus est. Id vero pascha quum omnes tres omittant, palam faciunt nonnisi peracto eo in publicum prodiisse Jesum, ideoque spatium docendi etiam minus annuo fuisse. Nec eâ de re dubium unquam ullum fuisset, nisi aliquanto amplius

amplius temporis postulare Johannis evangelium videretur,

C A P. XIV.

*Johannes duo paschata, nec plus, memorat,
et festa tantum unius anni.*

IMO Johannis narrationem si quis attentius considerabit, reperiet, id quod ex Eusebio superius annotatum est, isto tantum intervallo auctam esse, quod occurrit inter Christi baptismum et Baptistæ vincula, quodque duobus aut tribus ad summum mensibus continetur, adeoque totam ejus historiam paulum ultra annum unum extendare. Nam manifestissime unam tantum ætatem, unam tantum hyemem habet, ea quæ ad duo tantum paschata contigere describit (nec amplius duobus exemplar ejus *αὐτογράφον* habuisse credo) neque plus quam unam Pentecosten, Scenopegiam unam, Encæniam una, hoc est, omnia unius anni festa magna, atque ordine naturali, quomodo eadem celebravit Dominus, excepto quod caput ejus sextum loco suo emotum videatur, quum anteire debeat quintum.

C A P. X.

Johannis caput 6^m ante 5^m ponendum est.

Hanc temporum confusionem, sive ὕστερον πρότερον, ut vocat, observarat jampridem doctissimus Petitus, retulitque ad autoris incuriam, cujusmodi exempla apud scriptores sacros passim occurrere annotavit. Nos potius opinamur hæc capita recte a Johanne ordinata, quum ab iisdem verbis inciperent, ab exscriptoribus antiquitus fuisse transposita, quod ut credamus hæ rationes faciunt :

1. Capitis quinti verba ultima claudunt Christi sermonem Hierosolymæ habitum ; sexti initium neque notato ex urbe discessu, nec addito alio ullo procæmio, refert eum statim e Galilæâ in oppositam regionem lacum Tiberiadis trajecisse. Heic igitur hiat oratio, neque ullo modo cum quinto capite connectitur sextum, sed naturaliter et apte de quarto pendet, quod Christum inter Galilæos reliquerat. Ex altera parte, ut cum quarto sextum, ita cum quinto septimum commodissime cohæret. Nam in quinto ver. 16, et deinceps Jesus cum Judæis Hierosolymitanis,

rosolymitanis, qui eum interimere volebant, injuriam intentatam multis verbis expoſtulat: Initio ſeptimi abit ideo in Galilæam Jeſus, quia quærebant eum Judæi interficere. Sed eo modo quo nunc ordinantur capita, quamvis toto capite ſexto in Galilæâ docuiſſe dicitur, ſeptimum ab his verbis incipit, *poſt hæc autem ambulabat Jeſus in Galilæâ*, quaſi tunc primum ex alia provincia illuc adveniret.

2. Quia paſchata et anni pro rerum in iis geſtarum ratione, ut nunc ſtatuuntur capita, ultra modum augentur. Nam cap. iv° com. 45 apparet Jeſum nuper admodum a paſchate poſt baptiſmum primo rediiſſe, quum Capernaumi puerum βασιλικῆ τινός, i. e. aliqujus ex imperatoriis miniſtris, aut Herodianis ſanaret. Novem deinde commata percurre, et ecce paſcha adest alterum in principio capitis quinti, ſiquidem Irenæi Bezæque et Vulgi interpretationem ſequêris, neque tamen inter duo iſta paſchata toto anni ſpatio dictum factumve Chriſti ullum memoratur. Imo ab hoc ſecundo paſchate commentitio quo claudum ad piſcinam Bethſedæ jacentem reſtituit, uſque ad Scenopegiam anni ſequentis, hoc eſt juxta computationem vulgarem, per annum alterum

cum sex mensibus uno miraculo pavisse quinque millia, postridie Capernaumi docuisse dicitur Dominus, neque aliud quicquam de eo memoratur per totos reliquos octodecim menses. Jamne vero credibile cuiquam videri potest, ut, si Johannes in se recepisset historiam rerum a servatore per triennium gestarum contexere, ex eo spatio biennium cum anni dimidio præterire potuerit?

3. Ex *Matthæo* xiv. 13. *Marco* vi. 31. *Lucâ* ix. 10. constat Jesum auditâ Johannis Baptistæ cæde statim e Galilæa Herodis ditione navicula transiisse in oppositum desertum Bethsaidæ Gauloniticæ Philippo subiectæ, fratri quidem Herodis, sed meliori viro, et quum eo quoque sectaretur ingens hominum multitudo quinque panibus quinque virorum millia saturasse: Idem vero miraculum describitur Johannis capite sexto. Heic itaque primo innotescit Johannis Baptistæ mors. Caput tamen Johannis quintum Jesum inducit, dum Hierosolymæ ageret, ad Judæos loquentem de Baptistâ, ut quem scirent omnes jam defunctum esse, *erat ille lucerna ardens et lucens.*

C A P. XVI.

Restitutis in locum suum capitibus, Johannis historia cum exigua emendatione unum annum comprehendit.

JAM hæc ὑπερὰ πρότερα, et ἀσύσπλη Johanni ipsi nequaquam esse imputanda videntur, sed vel iis qui ejus evangelii capita primum digesserunt, vel qui exscripserunt: (nam error est vetustus, et ante Nonni paraphrastæ tempora:) Quia menda hæc omnia demto uno facillime tollentur, suisque locis singula restituentur, si modo caput sextum ante quintum reponatur.

Unum vero etiam tunc supererit, idque ut fieri solet errorum non infæcundum. Capituli sexti comma 4^m in hodiernis exemplaribus ita legitur, *Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰσδαίων.* Prope autem erat pascha dies festus Judæorum. Sed Johannem ita scripsisse mihi quidem haud facile persuadebitur. Paschatis Judaici mentionem jam supra fecerat capite secundo, quid opus erat ut vocabuli explicationem heic iterum adjungeret? Quare Cl. Joh. Gerardus Vossius, quo vix quisquam judicio et acumine valentior, in
Differ-

Differtatione de Annis Christi, legi voluit, *Ἡν δὲ ἐγγὺς ἐοικέναι τῶν Ἰσδαίων*, omisso τὸ πάχα. Idque ratione optima fecisse videtur, et gravissimis auctoribus. Nam quotquot veterum annum tantum Domini prædicationi adjudicarunt, sunt autem illi, ut supra monstravimus, et tempore primi, et auctoritate præstantissimi, omnes certe aut hoc in loco τὸ πάχα non legerunt, aut si legerant, ut commentitium et a temerariâ manu insertum respuerunt. Si enim legissent et pro genuino recepissent, quomodo fieri potuit, ut tale pascha intermedium in computationem nunquam admiserint, neque tria paschata post baptismum numerarint, bienniumque publici ministerii? Huc adde 2° quod nec verbulo significatur usquam, neque supponitur hoc pascha infitium, et reliquis evangelistis incognitum a Christo celebratum fuisse, qualis defectus de illo nequam credendus est, qui omnem justitiam implevit, legemque paternam ita servavit, ut obedientiæ perfectum exemplar esset.

Verisimillimum est Johannem in capite sexto voluisse dicere illud festum Judaicum tunc adventare, quod capite quinto celebraturus Jesus abiit Hierosolymam; id autem pentecosten fuisse non temere existimarunt

Cyrillus,

Cyrillus, Chrysostomus et Theophylactus. τὸ πᾶσα igitur fortasse fuerit alicujus scho-
liastæ Græculi conjectura ad marginem scrip-
ta, ut explicaret quodnam festum designa-
ret Johannes, quam non doctiores librarii in
textum receperunt pari ratione atque alibi
idem fecerunt, exempli gratiâ, capite ii°. com. 23°. et cap. xix°. com. 14°.

C A P. XVII.

*Obiter alia emendatio cap. xix°. com. 14°.
proponitur.*

ERunt fortasse non pauci, quibus nimio
audax videbitur, et periculo plena ulla
sacrorum codicum mutatio sine autoritate
veterum exemplarium. Quoniam igitur
posterior locus (nam in priore τὸ πᾶσα re-
dundat tantum et supervacaneum est, ne-
que sententiæ nocet) feriam passionis deno-
tat, optimosque commentatorum cruciavit,
et in errorem abduxit; non alienum a propo-
sito nostro neque importunum erit eundem
diligentiùs excutere. Et si satis clare convi-
cerimus τὸ πᾶσα huc intrusum fuisse contra
mentem sensumque evangelistæ, minus deinde
incredibile fuerit eandem licentiam alibi quo-
que in simili casu sumtam esse. Cap.

176 *De Anno Emortuali*

Cap. xviii. com. 28. manifeste significat
Johannes diem, quo crucifixus est Jesus,
diem fuisse paschatis Judaici, quod com. 39°
confirmat etiam Pilati dicto. Idem tamen,
ut in libris hodiernis legitur, cap. xix. com.
14. de eodem die annotat, Ἦν δὲ παρασκευὴ
τῆς πάσχα. Erat autem parasceue five pri-
die paschatis. Neque de lectione dubitatur,
neque discordant codices. Quid igitur?
An Johannem judicabimus, aut ullum etiam
scriptorem gravem intra unius paginae am-
bitum tam aperte secum pugnare et con-
tradicare potuisse? Accedit absurditas alia
super aliam, si animadvertatur parasceuen
apud Judæos vocem fuisse appropriatam,
quæ semper significaret præparationem sab-
bati, seu feriam hebdomadæ sextam, quæ
Romanis dies Veneris; quamque in hoc
sensu solo bis iterum adhibet Johannes de
hoc ipso die passionis in hoc ipso cap. com.
31°, et 42°. itidemque reliqui omnes evan-
gelistæ *Matth.* xxvii. 62. *Luc.* xxiii. 54.
et *Marcus* xv. 42. verbis disertissimis παρα-
σκευῇ, ὅ ἐστι προσάββατον. Parasceue, hoc
est, antesabbatum. Atque ita Nonnus hoc
ipsum comma de quo agitur interpretatur,
ut qui τῆς πάσχα nunquam ibi legisset:

Ἐκτὴ δ' ἦν ἐνέπαισι προσάββατον ἔπλετο ἡὼς.

Sexta vero, quam dicunt antefabbatum, erat aurora.

Quare mihi quidem minime dubitandum videtur, quin tam in hoc quam in com. 4° capitis sexti, nihil de paschate dixerit Johannes, sed hoc loco tantum scripserit Ἦν δὲ παρασκευὴ, Erat autem pasceue dies. Siquis vero malit etiam leviolem mutationem articuli τὸ in πὲ, ut totum commationem ita legatur Ἦν δὲ παρασκευὴ τὸ πάχα. Erat autem in pasceue pascha, non repugnabimus. Sed ad institutum redeamus.

Supponamus jam capita eo quo diximus modo transposita, et e capite sexto erasum τὸ πάχα, totum illum annum Salvatoris inter homines agentis ultimum reperiemus recto ordine per partes suas et magna festa Judaica a Johanne digestum descriptumque fuisse :

1. Nempe prius a baptismo pascha, vitæ penultimum ad diem 14^m mensis Nisan in cap. ii^o, com. 13. quod juxta rationes nostras cecidit in diem 2^m Aprilis, feriam 2^m, anni Domini 25. Per. Jul. 4738, U.C. 778, Lit. Dom. G.

N

2. Pen-

178 *De Anno Emortuali*

2. Pentecosten 6^m. diem Siwan 23 Maii, fer. 4^m. cujus mentio primum fit cap. vi^o. com. 4. ut appropinquantis, deinde iterum cap. v. com. 1. ut nos interpretamur, quum Jesus ad urbem profectus, sabbato sequente, quod fuit 26 Maii ad Lacum Bethesdæ claudum sanavit.

3. Scenopegiam, quæ 15° die mensis Tisri incipiebat, qui 15us isto anno fuit 27us Septembris, in cap. vii^o. com. 14. in medio cujus festi five 30° Septembris, feria prima, Jesus in templo publice docere cœpit.

4. Encania seu festum Dedicationis templi a Juda Maccabæo factæ, cujus memoria celebrata est a Judæis die 25° mensis Casleu, qui isto anno cum 5° Decembris concurrit, feria quarta, in cap. x. com. 22.

5. Pascha ultimum, in quo Jesus ipse humani generis hostia factus est, cap. xiii, &c. 14° Nisan Judaici, 22° Martii Juliani, feria sexta, Anni Domini 26, Per. Jul. 4739, U. C. 779. Lit. Dom. F.

Hoc modo, si concedatur, facile expediuntur illæ narrationis Johannis implicationes, et ipse secum conciliatur, et cum reliquis evangelistis, adeoque omnes quatuor in eo conveniunt ut intra unius fere anni spatium complectantur omnia quæ de

sermonibus, miraculis, et doloribus Christi referre visum est. Unde liquido sequitur, si 30 annos habuit Jesus, et baptizatus est non multo post initium anni P. J. 4738, æræ vulgaris 25, non posse fieri quin anno sequente juxta vaticinium ad Daniele de-
latum mortem obierit.

Sed totam hujus anni historiam clariore in lumine ante oculos ponet evangeliorum simul collatorum conspectus ad ordinem temporum compositus, quem ita formavimus, ut *αὐτῶν* duo Matthæus et Johannes pro primariis testibus statuatur, ad eorum auctoritatem, quantum fieri potest, Marci Lucæque narrationes accommodentur, et ubicunque discordiæ tantillum apparet, plures sequamur.

Conspectus quatuor evan-

MATTH.

MARC.

Cap. iii. com. 13.
baptizatus est Je-
sus, et super eum
descendit Spiritus
Dei.

Cap. i. com. 9—11.

iv. 1. Jejunium 40
dierum, post quod
tentatio.

— 12.

— 12. Jesus audiens
Baptistam in vin-
cula conjectum esse
recessit in Gali-
læam.

— 14.

— 13. Relicta Na-
zarethâ habitavit
in Capernaumour-
be ad lacum Ti-
beriadis.

— 21.

— 18. Apostolos vo-
cat ejusdem lacûs
piscatores.

— 16.

LUC.

geliorum chronologicus.

LUC.

JOHAN,

i. Cap. iii. com. 31.
Quum annos haberet quasi triginta.

iv. 1.—13.

Cap. i. com. 32. Post tridie baptismi testatur Johannes Baptista se vidisse Spiritum descendentem super Jesum.

— 14.

— 43.

— 31.

ii. com. 12. Sed manfit ibi non multos dies.

v. 2, 11. et vi. 13. i. 35.

LUC.

N 3

MATTH.

MATTH.

MARC.

C. xii. 1. Discipulos
qui maturæ segetis
aristas sabbato ma-
nibus confricabant
excusat.

C. ii. 23.

LUC.

LUC.

JOHAN.

C.vi. I. *Εν σαββάτῳ δευ-
τεροπρώτῳ*, seu post
pascha primo, ita-
que Aprilis 7°. quo
tempore segetes in
Judæa maturæ e-
rant. *Levit. xxiii.*
10.

C. ii. 13. Ascendit Je-
sus Hierosolymam
ad primum pascha
post baptismum
die 2° Aprilis feriâ
2^a. quod iter tri-
dui fuisse dicit Jo-
sephus in vita suâ.

iv. 1. Jesus in reditu
a Judæa per Sama-
riam plebem vi-
dens ad evange-
lium properantem
cum muliere Sa-
maritanâ, cui se
Messiam esse jam
persuaferat, Nonne
inquit, feminantes
proverbio dicitis,
*Εἰ. τετραμήνον χ' ὠθε-
ρισμὸς ἐρχεται*, ad-
huc quatuor men-
ses, et venit mes-
sis : Equidem mo-
do feminavi, ecce
jam meto. Ita

N 4

MATTH.

MATTH.

MARC.

C. iv. 23. Jēsus per
omnem Galilæam
prædicat evangeli-
um, et morbos
verbo sanat.

— 25. Confluunt ad
eum turbæ tam ex
Judæa et Phœni-
cia Syriæque, quam
Galilæa.

v, et vi, vii. Concio-
nem illam eximi-
am ad discipulos
habet in monte
prope Capernaum.

viii. 2. In descensu
leprosum obvium
restituit, sed me-
delam tacere ju-
bet.

— 5. Centurionis e-
tiam Romani fi-
lio paralytico ante
quam Capernaum
intraret, de via

C. i. 25—45. Et
sanatis, et dæmo-
niis ejectis tacere
de se imperat.

— 45.

— 40.

LUC.

LUC.

JOHAN.

Maldonatus et
Ger. Vossius.

C. iv. 35—44.

v. 15.

vii. 20. et partim xi.

v. 12.

vii. 1. Eandem hi-
storiam eodem lo-
co atque tempore,
non tamen de fi-
lio, sed de servo

iv. 46. De filio cu-
jusdam βασιλῆς,
seu hominis in sti-
pendiis imperato-
ris. Quare factum
MATTH.

MATTH.

MARC.

salutem mandat.

C. viii. 14. Ingressus
Capernaum Petri
focrum sanat.

— 23. Tempesta-
tem in mari sedat.

— 28. In regione
transmarina Ger-
gesenorum dæmo-
niacis mentem sa-
nam reddit, dæ-
monia in porcos
abire finit.

ix. 1. Paralyticum lec-
to affixum Caper-
naumi a peccatis
absolvit, et valen-
tem viribus facit.

— 9. Matthæum vo-
cat.

— 14. Rogatur Jesus
a Johannis discipu-
lis, cur ipsius disci-
puli non jejunent,
ut Johannis discipu-
li, utque Pharisei.

C. i. 29.

iv. 37.

v. 1. Gadarenorum.

ii. 3.

— 14.

— 18.

LUC.

LUC.

centurionis habet
Lucas.

C. iv. 38.

viii. 23.

— 26. Gadareno-
rum.

v. 18.

— 27.

— 33.

JOHAN.

idem esse quod a-
pud Matthæum re-
latum est, creditur.

MATTH.

MATTH.

MARC.

C. ix. 18. Jairi filiam
ad vitam revocat,
imperatque nequis
id resciscat.

C. v. 22.

— 20. Feminam
sanguinis profluvio
laborantem liberat.

— 25.

x. 1. Duodecim di-
scipulos cum man-
datis emittit.

iii. 14, et vi. 7.

xii. 10. Arefactam
manum cuidam in
integrum restituit
sabbato.

— 1.

— 22. Dæmonia-
cum cæcum et
mutum sanat, ma-
le dicentibus Pha-
risæis.

— 22.

— 46. Discipulos loco
matris et fratrum
se habere dicit.

— 31.

xiii. 1. Capernaumi
ad littus in para-
bolis multa differit.

iv. 1.

— 54. Nazaretham
revisit incredulam.

vi. 1.

LUC.

CHRISTI 189

LUC.

JOHAN.

C. viii. 41.

— 43.

vi. 13. et ix. 1.

— 6.

xi. 14.

viii. 19.

— 4.

MATTH.

LUC.

MATTH.

MARC.

C. xiv. 1. Herodes Tetrarcha, qui Johannem Machærunte in Peræa nuperrime interfecerat, rumores de Jesu accipit.

— 13. Johannis discipuli mortem ejus Jesu annunciant. Simul redeunt apostoli emissi, quibuscum e Galilæa ad desertum oppositum navicula trajicit.

xiv. 14. Jesus miraculo pascit virorum quinque milia, qui eum in desertum Bethsaidæ Gauloniticæ secuti erant.

— 22. Discipulos dimisit præituros navigio trans Lacum in terram Genesareth.

C. vi. 14. *iliv* *o*

— 39. *xi* *o* *iliv*

— 35.

— 45. Et e terra vidit eos vento contrario vexatos noctu in medio mari. *Luc.*

LUC.

JOHAN.

C. ix. 7.

Splendebat
Luna post modum
sua nocturni quod
fatis bene conve-
nit Luna decres-
centi illi anno
circa 14

— 10. Ad desertum
urbis Bethsaida in
Gaulonitide, quam
Philippus Tetrar-
cha Juliada nun-
cuparat. V. Joseph.
Ant. xviii. 3.

ix. 12.

C. vi. 4. Appropin-
quante festo Ju-
daeorum. Heic er-
go primum inno-
tuit mors Johan-
nis Baptista.

— 10. *Erat autem
multum gramen in
loco quo discubue-
rant ; quod jam
inde a Martio
mense exaruerat.*

— 19. Versus Ca-
pernaumum, sc.
in eodem littore.

MATTH.

MATTH.

MARC.

Splendebat igitur
Luna post medi-
am noctem, quod
fatis bene conve-
nit Lunæ decre-
scenti illo anno
circa 14 diem
Maii.

C. xiv. 25. Quarta
noctis vigiliâ na-
viculam pedibus
afsecutus est, et
super aquas con-
spectus pro phan-
tasmate habitus.

— 48.

LUC.

C. ix. 51. Iter ad Hierosolymam instituit per Samaritanas, qui eum recipere noluerunt.

x. 38. A Martha et Maria Lazari sororibus hospitio excipitur Bethanæ.

C. v. 1. Ad festum Judæorum (quod vero simillimum Pentecosten fuisse Maii 23) ascendit Jesus Hierosolymam, et sequente sabbato Maii 26° claudum ad piscinam Bethesdæ jacentem restituit.

O MATTH.

C. xv. 1. Post reditum a Pentecoste, ut videtur, Phariseos et Scribas ex Hierosolymâ eum secutos, et rogitan-tes, cur illotis manibus cibum caperent ejus sectatores, refellit.

— 21. Abit deinde ad confinia Tyri et Sidonis, ubi Syro-phœnissæ paganæ filiam dæmoni-
niacam sanat.

— 29. Redit Jesus ab itinere septentrionali ad occidentalem oram lacus Tiberiadis.

C. vii. 1.

— 24.

vii. 31. Per confinia Decapoleos et Galilææ iter faciens.

LUC.

CHRISTI. 195

LUC.

JOHAN.

De baptistâ loquitur, ut quem omnes scirent jam mortuum.

C. xi. 37. 54.

O 2

MATTH.

MATTH.

MARC.

xv. 32. Quatuor
millia virorum mi-
raculo pascit, et
statim trajicit ad
Magdala, aliis Ma-
geddan ad orien-
tem ——— vel

C. viii. 1.

Dalmanutha in eâ-
dem viciniâ.

xvi. 1. Pharifæis et
Sadducæis occurrit
poscentibus fig-
num e cœlo.

— 11.

— 13. Egrediens in-
de versus Cæsare-
am Philippi, quæ-
rit e discipulis,
quem se vel vulgus
vel ipsi esse dice-
rent: Recte respon-
dentes veritatem
celare jubet.

— 27.

— 21. In illo itinere
primum incipit
passionem suam
et resurrectionem
prædicere; qui-
cunque sui disci-

— 31.

CHRISTI. 197

LUC.

JOHAN.

C. xi. 16, 29. et xii.

54.

ix. 18.

— 22.

O 3

MATTH.

MATTH.

MARC.

puli velint esse, vitam projicere debere.

C. xvii. 1. In monte quodam celso Galilææ transformatus cum Mose et Elia colloquitur.

— 14. Inde descendens puerum lunaticum et dæmoniacum, cui deficientes fide discipuli subvenire non potuerant, sanat.

xviii. 1. Ad Capernaum reversus apostolis disputantibus, quis in regno cœlesti maximus, modestiæ infantilis exemplum proponit.

xix. 1. Finitâ per vias Galilææ prædicatione (nec enim posthoc vel

C. ix. 2.

— 17.

— 30. Dum in Galilæa moratur hoc tempore, latere quærit,

x. 1.

Luc.

LUC.

JOHAN.

C. ix. 28.

— 38.

— 46.

C. xii. 22, et 31.
Dum Peræam per-
agrat iter faciens
versus Hierosoly-

C. vii. 10. E Galilæa
ad Scenopegiæ fes-
tum (quod illo an-
no in 27^m diem

O 4

MATTH.

MATTH.

MARC.

mora vel iter ul-
lum per Galilæam
memoratur) per
Peræam Jesus ad
Judæam proficisci-
tur, et partes Pa-
læstinæ meridiona-
les deinde ut plu-
rimum obambulat.

C. xix. 3. Pharisæis de
jure divortiorum
perconctantibus re-
spondet.

— 13. Infantes ad-
duci jubet, eisque
benedicit.

— 16. Juveni diviti
frustra ostendit,
quid faciendum,
ut vitam æternam
habeat.

— 28. Jacturas sua
causa factas polli-
cetur amplissime
resarciendas esse.

xx. 20. Zebedæi fi-
lios locum apud

C. x. 2,

— 13.

— 17.

— 29.

— 35.

LUC.

LUC.

mam, annunciant
ei Pharifæi (ab He-
rode ut videtur,
missi) illinc aufu-
giendum esse quòd
Herodes regionis
ejus dominus eum
occidere paret.

JOHAN.

Septem. fer. 5. in-
cidit) secreto abit.
C. vii. 14. Ejus festi
medio, quod per
hebdomadam du-
ravit, Septembris
30°. fer. 1^a. Jesus
primum publicè
docuit in templo.

C. xviii. 15.

— 18.

— 29.

xxii. 24.

MATTH.

MATTH.

se primum ambi-
entes errare docet.

C. xx. 29. Ex Hierichunte Hierosolymam pergens cæcis duobus visum dat.

MARC.

C. x. 46. Bartimæo.

MATTH.

Luc.

LUC.

JOHAN.

xviii. 35. Cuidam
cæco.

C. x. 22. In Encæniis
feu festo Dedicat-
ionis (illo anno
Decem. die 5°. fer.
4^a.) quum Judæi
vim intentarent, e-
vadit ad Bethaba-
ram in ripa Jorda-
nis, ubi etiam ali-
quandiu mansit. In
hoc discessu videtur
edidisse lamentati-
onem illam super
Hierosolymâ, quæ
legitur *Matth. c.*
xxiii. 37. et *Luc.*
c. xiii. 34.

C. xi. 17. Jesus e
Peræâ venit Betha-
niam ad resusci-
tandum Lazarum
a mortuis.

C. xvii. 11. Hoc
tempore fortasse
transiit inter Sama-

— 54. Iterum re-
cedit ad Judææ
oppidum septen-
MATTH.

MATTH,

MARC.

C. xxi. 1. Jesus a fello
 vectus comitante
 turba maxima Hie-
 rosolymam publi-
 ce ascendit feria
 prima, quam diem
 Dominicam dici-
 mus, Martii 17.

— 12. Mercatorum
 et nummulario-
 rum numerum in-
 gentem verberi-
 bus insequitur in-
 sequitur et e tem-
 plo fugat.

xxii. 16. Phariseo-
 rum et Herodiano-

C. xi. 1.

— 15.

C. xii. 13.

LUC.

LUC.

riam et Galilæam
(nempe per Cam-
pum Magnum utri-
que conterminum)
ad Judææ latus oc-
cidentale, quod
alias invisisse nun-
quam memoratur,
et in via (C. xviii.
31.) mortis suæ ge-
nus clarè prædicit.

xix. 28.

— 45.

C. xx. 21.

JOHAN.

trionale prope de-
sertum Ephraim
in confiniis Sama-
riæ Judææque.

C. xii. 1. Hebdo-
madâ quæ præcef-
sit pascha seu vi-
tæ penultimâ Be-
thaniam redit.

— 12.

C. ii. 14. Rogantibus
Judæis, quo signo
jus attentandi talia
probet, ait, De-
struite templum
hoc et intra tridu-
um idem exci-
tabo. Quod male

МАТН.

MATTH.

MARC.

rum infidias, quæ-
rentium quid de tri-
buto Cæsari solven-
do statuatur, respon-
so acutissimo eludit
simul et officii ad-
monet.

C. xxi. 23. Sadducæo- — 18.

rum joco roganti-
um, quid de conju-
gibus fiat post re-
surrectionem, ig-
norantiam arguit.

xiv. 1. Discipulis tem- xiii. 1.

pli structuram mi-
rantibus Jesus tem-
plique rei; Judai-
cæ finem prædicit.

xxvi. 7. Unguento xiv. 3.

pretioso cœnans
ungitur Bethaniæ
a Mariâ Magda-
lenâ cujus etiam
capillis extergitur.

— 26. Ab Hieroso- — 22.

lymitano quodam
ignoto ultro in do-
mum receptus,

LUC.

CHRISTI. 207

LUC.

JOHAN.

intellectum illi
paulò post crimini
vertunt. *Matth.*
xxvi. 61. *Marc.*
xiv. 58.

— 27.

xxi. 5.

xi. 37.

C. xii. 3.

xxii. 19.

MATTH.

MATTH.

MARC.

iii Coenam Paschalem
cum apostolis edit,
et Coenam Christi-
anam instituit.

C. xxvi. 30. Eadem
nocte in horto in
monte Oliveti ca-
pitur, ad Annam et
Caiapham ducitur,
et a Petro abnega-
tur.

xxvii. 2. Mane diei
sequentis Martii
22. feriæ sextæ a
pontificibus ad Pi-
latum remittitur ;
Pilato tandem eo-
rum precibus mi-
nisque expugnato

— 33. In crucem
agitur, et horâ
nona seu tertiâ po-
meridianâ animam
exhalat.

xxviii. 1. Die 24
Martii fer. 1^a re-
surgit.

C. xiv. 26.

xv. 1.

— 24.

xvi. 1.

LUC.

LUC. JOHAN.

C. xxii. 39. C. xviii. 1.

xxiii. 1. — 28.

— 33. xix. 18.

xxiv. 1, xx. 1.

P

Qui-

LUC.

Quicumque hunc evangelicæ historiæ conspectum attentius perlustraverit, ei non prorsus absonum videbitur Gerardi Vossii iudicium in Dissert. de tempore Dominicæ Passionis §. 5. p. 52. *Sane ὅτι τὰ πρὸ τῆς πάσης sunt in evangeliiis compluria: Neque ulli id melius sciunt, quam qui in eorum harmonia concinnandâ vel consideranda aliquid temporis posuerunt.* Deinde consilium capiet a Daniele Heinio in Not. in *Matth.* xxiii. 39. *Nisi quis hoc semel in narratione apostolorum notet, (quod in Psalmos de Prophetis monet Kinchius) eos minime rationi temporis atque ordinis fuisse intentos, frustra erit.* Id vero de Luca præsertim ante omnes animadvertit Grotius in *Luc.* iv. 21.

Ex omnibus tamen inter se collatis recte colligi posse videntur, 1. In intervallo temporis post Baptismum elapsi usque ad pascha proximum, quod juxta Langii computationem tres menses, ex nostrâ conjecturâ aliquanto minus exhaustit, nusquam publice docuisse Jesum. 2. Sed ex quo primum prædicare occepit usque ad scenopegiam sequentem, excepta brevi excursionem ad Pentecosten, per Palæstinam septentrionalem salutarem evangelii Lucem assidue circumtulit, id quod ante septem secula præ-

dixerat Esaias. Et ab illa scenopegia usque ad supremum vitæ diem Australes provincias eadem diligentia et benignitate obiisse ex Johanne præcipue comperitur: Quamvis pauciores ejus sermones, pauciora etiam miracula ex hac anni parte posteriore scriptis sint tradita; tum quia illa superius memorata ad fidem faciendam sufficere poterant, tum quia nulla forsitan ex his nova erant, sed repetita tantum amoris divini testimonia, qualia multa prius in Galilæa fecerat.

C A P. XVIII.

Christus negotiatores templo expulit, non nisi prope ultimum vitæ pascha.

4. **P**ascha Christi supremum incidit in annum 46^m instaurationis illius et exædificationis templi, quam Herodes Magnus 18° regni sui anno, a cæde Antigoni numerato, occeptaverat, seu in annum 46^m ab anno U. C. 734. Per. Jul. 4694.

Memorable in primis est tres evangelistas Matthæum, Marcum et Lucam (quorum primus testis oculatus fuerat) ad finalem Christi in terris hebdomadam retulisse illius diei descriptionem, quo nummulariorum

menfas in templo ftantes proruit, ipfos negotiatores cum mercibus vi et verberibus expulit, quod veterum aliqui miraculorum maximum dixere; folus vero Johannes ad tempus primi pafchatis poft baptifmum id facinus adfcripfit. Sunt qui bis id egiffe Dominum fibi fingunt, alii meliore cum ratione arbitrantur a Johanne alieno loco pofitum. Nec enim omnino credibile eft vel plus una vice id factum effe, aut in ullo pafchate ante fupremum.

1. Tam fubita et afpera correctio peffimæ confuetudinis, quam lucelli caufâ in templum induxerat fummorum pontificum, ut videtur, avaritia, ipfa per fe coram omni populo tum rectoribus exprobrabat male tractatam rem publicam, et pontificibus fœdiffime pollutam Dei domum. Quod vituperium quum primariis Hierofolymæ viris impingeret homo privatus Galilæus, pauper, quum tot fures fraudumque artifices a quæftu abigeret, et vi proturbaret, et fimul coram mille teftibus Dei fe filium, id eft, Meffiam, effe aperte profiteretur: An fine miraculo fieri potuit, ut hæc per hebdomadam, nedum per annum, impune habuerit, aut manferit incognitus?

2. Et

2. Et tamen constat non nisi post Johannis Baptistæ mortem, ideoque post primum a baptismo pascha, aut Herodem aut multos e populo de Jesu quicquam audiisse. Nam quum primum prædicatione et miraculis inclaresceret, utrisque facile persuasum est Jesum non alium esse quam Johannem a mortuis resuscitatum.

3. Neque minus constat ipsum Dominum post illud primum a baptismo pascha, quamdiu in Galilæa versatus est, tum sanatis a se, tum dæmoniis ejectis, et suis quoque discipulis interdixisse ne cui patefacerent se Christum esse; quod tum taceri frustra imperasset, si toti populo fuisset jam ante declaratum.

4. Porro si paulo ante pascha Jesus divini honoris studium ardentissimum in templo tam insigni facto monstrasset, an sex postea mensibus adventante scenopegiæ festo fratres ejus increduli per ludibrium quæsiissent, cur quum tantas res animo agitaret, in Galilæa etiamnum lateret, neque se Judæis conspiciendum exhiberet, et super Hierosolymæ theatro virtutes suas explicaret? Plane ut qui nihildum ab eo celebre illic gestum scirent.

5. An sacerdotes primarii in accusatione inceptâ dixissent Jesum *a Galilæa exorsum usque ad Hierosolymam concionibus plebem concitâsse* (Luc. xxiii. 5.) si ante ista omnia in templo ipso pontificum instituta proculcasset, se Dei filium et Christum vocasset, quo nomine blasphemix reus postea peractus est, et vocem illam adjecisset ingratissimam, *Destruite templum hoc, et intra triduum excitabo illud?* Plura sunt quæ huc congeri possent; sed et hæc, et trium evangeliorum consensus satis evincunt non ante ultimam Domini hebdomadam pulsos fuisse de templo mercatores.

C A P. XIX.

Judæorum responsum, quadraginta et sex anni, &c. monstrat eam expulsionem fuisse
A. P. J. 4739.

ET hanc conclusionem validissime confirmant ea, quæ de hac re apud ipsum Johannem ibidem sequuntur. Interrogantibus enim Judæis quo signo comprobet se ad corruptelas corrigendas divinitus missum, respondet Jesus (inverso fortasse ad pectus digito) *Destruite templum hoc, et intra*

intra triduum excitabo illud. Judæi vero, quum verba ejus caperent de templo illo augustissimo cujus per atria spatiabantur, indignantes regerunt, *Jam quadraginta et sex anni sunt* (hic enim verborum sensus est) *ex quo ædificatur templum istud, et tu intra triduum illud excitabis?* Heic notandum est illos, qui duce Zorobabele a captivitate Babylonicâ redierunt anno Per. Jul. 4178. ædificationem templi secundi, teste *Esdra* vi. 15. absolvisse anno Darii Hystaspidæ sexto Per. Jul. 4199, hoc est, intra annos 22. ab ipsis initiis etiam liberalissime computatos. Ad Zorobabelis igitur ædis extructionem proculdubio non respexere Judæi; sed ad illam alteram templi ampliatiorem cum xystris et porticibus pulcherrimis, quam inceperat Herodes Magnus, et postea continuarunt sumtibus communibus Judæi usque ad annum Dom. circiter 65. Hoc opus aggressus est Herodes, teste Josepho, quum præterisset annus regni 17us curreret 18us, et eodem anno quo Syriam invisit Augustus. Annus Herodis 18us a morte Antigoni, ut alibi ostendimus, erat Per. Jul. 4694, U. C. 734: Eodemque urbis anno iter Augusti in Syriam memoratur a *Dione Cassio* lib. liv. Jam si anno U. C. 734.

principium habuit illa templi exædificatio, quam heic designant Judæi, annus ejusdem quadragesimus sextus fuit U. C. 779; quo quadragesimo sexto testatur Johannes mercatores templo pulsos; quo autem anno mercatores templo pulsi sunt, eodem anno, mense, et hebdomada, passum esse Jesum testantur tres evangelistæ reliqui.

V. Quum Dominus feriâ sextâ et paschatis Judaici festo in crucem actus sit, id ex Calendario Judaico hodierno contingere non potuit, nisi A. P. J. 4739, U. C. 779, æræ Domini vulgaris 26, Martii die 22°.

Anni Domini emortualis alius character est, quòd in eo in feria hebdomadæ sextâ paschalem agnum comedêrunt primores Judæorum, et simul ipsum Jesum immolârunt. Ad investigandum igitur quo anno Tiberii Cæsaris Pascha Judaicum illius obitu insignitum in feriam sextam inciderit, nihil aliud fuisset necessarium quam Calendarii Judaici subsidium, quale olim a Rabbino Samuele editum est, nuperius a Munstero et Josepho Scaligero in Canonibus Isagogicis, si vetustatis ejus certa fides fuisset,

At

At non modo Keplerus de Judæorum scientia tam bene credere non potuit, sed et Petavius, neque tantum dum contra Scaligerum debacchatur, sed alibi sæpius, et in scriptis postremis negat R. Samuelis Calendarium ante annos a Christo quingentos apud Judæos in usu fuisse; dubitat etiam quem Cyclum secuti sint, et an Lunares annos mensesque habuerint, nisi post Alexandri Magni mortem et sub Seleucidarum imperio, et tunc etiam menses inchoasse opinatur non e tabulis mediorum motuum sed ex visione Lunæ. Alibi vero tam vitiosum illis Cyclum fuisse divinat, ut Christi ævo triduo fere popularis neomenia novilunium anteverterit. l. xii. p. 430. Et hujus viri (acutissimi sane) autoritas Usserium ipsum et cum eo doctissimos recentiorum in eandem sententiam plerumque abripuit. Ut solus pæne quod sciam Mullerus de anno lunisolari Judæorum (quem tamen videre nondum contigit) contra torrentem obniscus sit, et affirmare ausus Judæos hac forma, qua nunc utuntur, usos fuisse etiam florente eorum rep. sed a Ricciolio, qui Judæorum vett. peritiam respuit, damnatur. Quapropter omni ope nobis allaborandum est primum, et dispiciendum si contra tot gravissimo.

vissimorum hominum judicia defendi possit hodierni Calendarii Judaici antiquitas, antequam ad epocham hanc confirmandam ex eo trahantur argumenta. Eoque magis, quòd iudice Petavio*, *difficillima et abstrusissima illa de passionis Dominicæ tempore disputatio tota ex anni Judaici forma, quæ per illa tempora apud Hebræos usitata fuit, pendere videatur.* Neque tamen mihi propositum est, vel R. Samuelis ætatem in remotiora tempora evehere, qui A. D. 213. hoc Calendarium edidisse dicitur, nec ipsam Calendarii formam hodiernam, quæ forsitan a R. Samuele inversa est, ita ut annus a Tisri inciperet, qui stante templo secundo Nisan mensem primum constanter tenuisse videtur: Sed rationem computandi annosque mensesque lunares nunc usitatam cum ipsis Judæis credimus longe vetustiorum fuisse Christi seculo.

* Doct. tem. lib. ii. c. 27.

CAP. XX.

*Calendarium hoc Judaicum vetustius esse
Christi seculo probatur, e Galeno, Aben
Ezræ loco, et Anatolio apud Eusebium.*

1. **N**AM luculentus est Galeni locus
Comment. in 1 Epidem. Hippocra-
tis a Petavio citatus in Var. *Dissert.* lib. iv.
c. 12. de accommodandis inter se diversa-
rum gentium mensibus, et cum anni cardini-
bus; quem brevitatis causa ex Latinâ inter-
pretatione adducemus: “ Apud eos, qui Pa-
“ læstinam incolunt, duodeni menses sum-
“ mam dierum colligunt 354. Etenim cum
“ ab Lunæ cum Sole coitu ad alterum simi-
“ lem tempus interjectum sit dierum 29,
“ cum unius diei circiter dimidio; eo fit, ut
“ menses duos, qui diebus constant 59, in
“ partes inæquales dividant, quarum altera
“ 30, altera 29 dierum constituitur. Itaque
“ qui ad hunc modum menses suos institu-
“ unt, coguntur intercalarem quendam ad-
“ hibere mensem, cum superiorum anno-
“ rum residuum collectum ad unius mensis
“ summam excreverit. Ac cum alii non-
“ nulli, tum Hipparchus scriptis prodidit,
“ quandonam intercalares isti menses inse-
rendi

“rendi fint.” Hæc anni Judaici descriptio a Galeno facta circa medium seculi a Christo nato secundi quum a Samuelitica et Scaligerana hoc est hodiernâ Judaicâ non discrepet, satis arguit id anni genus novum tunc non fuisse, sed ab aliquot fortasse seculis prius institutum, simulque significat menses eorum e tabulis non ex Lunæ phasi ordinatos fuisse.

2. Scaliger in Can. *Ifagog.* lib. iii^o pa. 222. citat Rabbinos Judæos, qui ex vetustis eorum annalibus comprobent antiquitus Judæis in usu fuisse lunarem annum perfectum, cujus quantitas eadem invenitur usque ad minuta prima et secunda cum Hipparcheâ. Neque negant ipsi Keplerus* et Petavius† in hanc sententiam conspirare Rabbiorum veterum testimonia, quamvis iisdem nolint cedere.

3. Aben Ezra Lucensis e Judæorum magistris gravissimus et probatissimus commentario suo ad cap. xii. Exodi, dum contendit menses Judaicos perpetuo fuisse lunares, ait R. Samuelem, qui formam Enneadecaëteridis Judaicæ cum 19 annis Julianis conciliatæ publicavit, minime ignorasse differentiam horæ unius cum scrupulis 485, quæ inter

* Eclog. Chron p. 96. † Doct. Temp. tom. I. p. 157.

utrisque Enneadecaëteridis ratiocinia intercessit; sed eam methodum adhibuisse, quæ ad veritatem proximè temporibus illis suis accederet, et ætatis suæ hominibus expeditior esset. Hodie tamen, id est, Aben Ezræ seculo, veram inter Tekupham et Samueliticam novem amplius dierum discrimen esse. Unius diei discrimen fit intra annos circiter centum triginta; scripsit vero Aben Ezra A. D. fere 1190. Pro novem itaque diebus, quibus tunc a Tekuphâ Samueliticâ recessum est, retro numerentur novies 130 anni seu 1170, et ad Christi ætatem facile assurgat Samuelis computatio, seu Calendarium Judaicum hodiernum.

4. Sed si concedamus Petavio* aliisque testimonia recentiorum Hebræorum recusantibus, quamlibet inter se constanter de hac re concordantium; quis tamen non mirabitur eundem dubitare potuisse, id quod de se pluribus in locis testatus est, quo Cyclo annorum Christi seculo usi sint Judæi; quum ipse † adducat doctissimi Anatolii Alexandrini locum apud Eusebium, qui disertis verbis statuit Cyclum veteribus Ju-

* Petav. Uranol. lib. ii. cap. 12. p. 109. † Idem Doct. T. lib. ii. cap. 30.

dæis usitatum decemnovennalem fuisse?
 ἔχει τοίνυν ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τὴν νεμηνίαν τῶ
 πρώτῳ μηνὲς, ἣτις ἀπάσης ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ἐννεα-
 καιδεκαετηρίδος. Habet igitur in primo an-
 no novilunium primi mensis, quod totius
 Enneadecaëteridis initium est. Subjicit
 deinde idem eruditorum sui temporis prin-
 ceptis, "Εἰς δ' ἔχ ἡμέτερος ὁ λόγος, Ἰσραηλῖταις δ'
 ἐγγινώσκουσιν τοῖς πάλαι καὶ πρὸ Χριστοῦ, ἐφυλάττε-
 τό τε πρὸς αὐτῶν μάλιστα, &c. Neque nostræ
 sunt rationes istæ, sed Judæis antiquis etiam
 ante Christum probe cognitæ, et ab illis
 diligentissime observatæ, ut apparet ex iis,
 quæ a Philone, Josepho, Musæo dicta sunt,
 et a multo vetustioribus etiam nempe Aga-
 thobulis duobus, Aristobuli celeberrimi et
 septuaginta interpretum primi, præceptoribus.

CAP. XXI.

Idem præcipue convincitur ab ejus Calendarii convenientia cum historia vetere, et cum Solis Lunæque defectibus apud annales antiquos memoratis.

5. **E**Runt fortasse, quibus satis jam probatum videbitur Calendarium Hebraicum hodiernum antiquius fuisse Christi seculo; saltem annos eorum lunares, menses lunares, alternis plenos cavosque, et Cyclum annorum decemnovenarium fuisse. Sed quum hæc argumenta omnia et testimonia e voluminibus ipsius Petavii pertinaciter repugnantis hausta sint, adeoque non tam ignorata videri poterunt quam contempta; opus est ut exemplis ab historiâ petitis contra tot tantosque adversarios sententiam nostram confirmare pergamus. Eorum calculos Astronomicos ipse Petavius ministrabit; Judaici Calendarii rationes nos afferemus et comparabimus.

1. Ptolemæo referente, Plenilunium E. A. P. J. clipticum contigit Alexandriae anno 20°. ^{4212.} Ante Ch. 502.
 Darii Hytaspidae Per. Jul. 4212. die 19°
 Novembris exeunte 15° Casleu ineunte
 36^{min.} ante mediam noctem ex computatione
 Petavii. Ex calculo astronomico mediorum
 Lunæ

224 *De Anno Emortuali*

Lunæ motuum novilunium debuit præcedere 14^{di}. 18^{ho}. 22^{min}. id est contingere die 5° Novembris mane : Ex Calendario Judaico novilunium Civile mensis Casleu cœptum est ejusdem diei vesperâ.

A. P. J. 2. Refert Thucydides Solem defecisse
4283. anno 1° Belli Peloponnesiaci, Per. Jul.
Ante Ch. 4283. Aug. 3° fer. 4^a post meridiem, a
431. quo emerfit Athenis quadrante circiter horæ ante occasum, five horam septimam computante Petavio lib. viii^o p. 792. Judæis in ipso defectu occidit. Sol non deficit nisi in noviluniis : Judaico vero computo novilunium civile mensis Elul postridie secutum est.

A. P. J. 3. Nobilem illam Alexandri Magni vic-
4383. toriam ad Gaugamela, quæ vulgo prope
Ante Ch. Arbela ponitur, undecim diebus præcessit,
331. Plutarcho teste, insignis Lunæ defectio in plenilunio, quod consentientibus Scaligero, Petavio, et Ricciolio affigitur nocti infecuta diem 20^m Septembris anni Per. Jul. 4383. In tabulis Judaicis nox eadem secuta est diem 15^m mensis Tisri, ipsumque adeo Scenopegiæ festum, quæ plenilunio semper adhærebat quam proxime.

A. P. J. 4. Memorat Livius Coff. L. Scipione
4524. Asiatico et C. Lælio obscuratum fuisse So-
Ante Ch. lem
190.

lem subeunte Luna. Ex Petavii calculis novilunium illud eclipticum commissum est A. U. C. 564. Martii die 14 mane. Et ex Judaicis apparet novilunium mensis Nisan ejusdem diei vespere proclamatum esse.

5. In exemplo ab Antiochi Sidetæ historia ducto longius immorabimur, quia Scaligeri et Petavii errores meique explicandi veniunt et corrigendi. Retulit Nicolaus Damascenus, Antiochum Sidetem post reportatam de Parthis victoriam ad Lycum fluvium, illic per biduum substitisse ad preces Hyrcani Judæi, quem secum in auxiliis habebat, ob patrium quoddam festum, in quo Judæis non licebat iter facere. Locum Nicolai citat Josephus*, deinde addit de suo, και ταῦτα μὲν εἰς ψεύδειν λέγων· ἐνέστη γὰρ ἡ Πεντηκοστὴ ἐορτὴ μετὰ τὸ σάββατον. *Et hæc quidem quum dicit non fallit; nam instabat illo anno Pentecoste post sabbatum.* Scaliger, quia comperit Pentecosten in feriam primam incidisse anno Per. Julianæ 4580, divinarat expeditionem Antiochi eo anno susceptam fuisse, eumque secutus sum. Scaligerum Petavii acerbè, ut solet, insectatur, quòd quinque annos isti bello tribuat contra veterum

A. P. J.
4583.
Ante Ch.
131.

* Ant. lib. xiii. cap. 8. p. 659.

sententiam, quum in eo certissime perierit Antiochus anno P. J. 4584. Interea peccat ipse multo gravius, qui lib. 2° et 13° dicat id bellum uno anno P. J. 4584. (quo tamen pentecoste sabbatum non infecuta est) inceptum et confectum esse; imo concludat denique disquisitionem totam his verbis, *Frustra ex hodierno [Judæorum] computo concursus ille duorum festorum explorabitur**. Itaque solvi posse hunc nodum plane desperavit.

At si quis Justinum lib. xxxviii. c. ultimo, cum Josepho conferet, adhibito calculo Judæorum hodierno facile rem expediet quam refugit Petavius. Nam ex Justino non plus duos annos belli istius Parthici eruet, quorum priore Antiochus tribus præliis victor reges populosque Assyriæ et Babylonix, Parthici fastus impatientes sibi que occurrentes, recepit. Sed divisus per hiberna exercitus ita injuriis et rapinis grassatus est, Athenæo duce improbissimo, ut anno sequente P. J. 4584. a subditis ad arma consurrectum sit, et copix a se invicem divulsæ et interclusæ non ægre sint oppressæ, ipse contra Phraaten animose pugnans perierit. Jam anno præ-

* D. T. lib. xiii. ad A. P. J. 4584.

cedente P. Jul. 4583. Lit. Dom. E. computus Judaicus deprehendit Neomeniam mensis Nisan cecidisse in diem Martii 22^m fer. 7^a Neomeniam Siwan in Maii 20^m fer. 3^a, adeoque Pentecosten, (quæ semper est sexta Siwan) in Maii 25^m, feria prima post sabbatum. Quamobrem dubitandum non est, quin annus P. J. 4583, idemque Antiochi penultimus, is sit, quo συνεξώρμησεν, expeditionem cum eo simul suscepit Hyrcanus.

6. Paulo ante mortem Herodis Magni defecisse Lunam ait Josephus. Plenilunium illud eclipticum statuit Keplerus, clareque ostendit contra Calvisium fuisse Martii die 13^a horis fere tribus post mediam noctem, A. P. J. 4710, ante Ch. 4. Petavius consentiens ejusdem calculos quoque addidit. Novilunium civile mensis Nisan ex computo Judaico celebrari cœpit Martii diei 28, id est, ex illo defectu 15^{ti} ferâ, et pascha Aprilis 11° dierum 30 intervallo.

7. Denique anno illo luctuosissimo, quo templum, et urbs, et res Judaica funditus concidêre, nempe A. D. 70, P. J. 4783. tradit Chronicon Hebraicum, quod Seder Olam vocatur, templum toto illud orbe venerandum a Romanis incensum fuisse sabbato mensis Ab die nonâ (quâ die arserat etiam

templum prius) ob eam causam Ab die nonâ hodieque jejunium solenne indicitur. Tradit etiam Xiphilinus e Dione Cassio urbem superiorem sabbato expugnatam esse, Josephus septima die mensis Gorpiaei: Utriusque facti tempus cum calendario Judæorum hodierno exacte quadrat.

Computat Petavius* novilunium Nisan astronomicum istius anni in meridiano Hierosolymitano commissum fuisse Martii die 30° hor. 1, min 8, post meridiem feria sexta; agnoscit etiam ex computo Judæorum hodierno Nisan occepisse post solem occasum ejusdem diei. Idem tamen *dubitat an ἀπὸ τῆς Φάσιως Neomenias putaverint, an medii illi motus a Judæis tunc adhibiti sint, an vitium in popularem cyclum incurrerit.* Neque videt aut sentit ex invariabili calendarii Judaici lege contingere non posse, ut nona dies mensis Ab, aut septima Elul, in sabbatum inciderit, nisi prima Nisan itidem sabbatum fuisset. Sed quum in hujus anni diebus distribuendis aliquoties errarit Petavius notante Card. Norisio†, et ipse optimus Usserius||, alique recentiores, libet

* Doct. tem. lib. xi. c. 17. † Epoc. Syro mac. p. 44. || Annal. hoc anno.

subjungere seriem mensium in ista obsidione actorum ex calculo Judaico, cum Macedonicis nominibus a Josepho usitatis, locisque quæ in anno Juliano obtinent :

<i>Nomina</i>	<i>Apud</i>	<i>Prima dies in A. D.</i>
<i>Chaldaica</i>	<i>Josephum</i>	<i>70. Lit. Dom. C.</i>
Nisan	Xanthicus	Mar. 31. feria sept ^a .
Jiar	Artemisius	Apr. 30. fer. secun ^a .
Siwan	Dæsius	Maii 29. fer. tertia.
Tamuz	Panemus	Jun. 28. fer. quinta.
Ab	Louïs	Jul. 27. fer. sexta.
Elul	Gorpiæus	Aug. 26. fer. prima.

Ex his facillime colligitur, 1° Pascha celebratum esse 13^a Apr. 14 Nisan feria sexta ; 2° Templo seu Sanctuario ignem injectum sabbato 4° Augusti 9^a Ab si Chronico Judaico fides ; 3° Urbem superiorem invasisse Romanos Sabbato 1^a die Septembris, 7^a Elul, seu Gorpiæi.

Vides Hebraici Calendarii per sex ætates post captivitatem. accuratorem, certitudinem et utilitatem.

C A P. XXIII.

*Judæos veteres non a Phasi seu prima visione
Lunæ, sed e tabulis Neomenias indixisse
contra plerosque doctos ostenditur.*

SED frustra exemplis testimoniisque contenditur, frustra laboramus hodierni computi cum historiis antiquis convenientiam comprobare, siquidem verum sit Hebræos veteres, stante templo, non e tabulis mediorum motuum, sed ἀπὸ τῆς φάσεως a conspectu Lunæ tantum Neomenias indixisse, ut censent Panvinus, Langius, Petavius, Seldenus, Bochartus, Spencerus, et nuperime Vignolius, &c. Ejus rei decernendæ rationem et ritus, vetustissimo, ut ait, usu receptos e Talmudistis et Maimonides diligenter explicat Petavius*, nos summa tantum perstringimus, nam omnia percensere nauseam faceret.

Inspectis tabulis, quæ indicabant, quota mensis nocte, an eâ quæ diem vicesimam nonam, an quæ tricesimam sequeretur, Luna se videndam exhibitura esset, speculatores ad minimum duo, pluresve, bene oculati, diligentes, veraces, quorum de-

* Doct. T. lib. ii. c. 27.

lectum morosum et accuratum fecerat Senatus, in edito aliquo loco nascentem Lunam prospectabant, visam continuo ad Syhedrium deferebant, nec tamen statim aut facile fidem inveniebant apud seniores; sed cunctis prius exquisitis si de tempore, magnitudine, et figura Lunæ satisfactum esset, exclamabat consessus, sanctificata est, sanctificata est Neomenia; quo facto nuncii missi ad loca, quæ decem dierum itinere Hierosolymâ distabant, Neomeniam publicabant. Atque illi quidem qui plus decem dierum itinere distabant, festum biduo celebrabant, quod incerti essent utro die Neomenia constituta foret. Si vero toto 30mo die nulli testes advenissent, in 31^m diem seu illunem seu illustratum, prout fors ferebat, decreta erat Neomenia; quia non ultra tricenos dies Lunaris mensis extenditur. Id autem senis duntaxat mensibus factitabant, in Nisan, Ab, Elul, Tisri, Casleu, Adar.

In hac statuendæ Neomeniæ ratione tot occurrunt absurda simul et superstitiosa, ut mirari vix desinam, qui factum sit ut tot viri docti et perspicaces hanc fabulam tradititiam admiserint, qui alia multa Judaica contemserant. Præsertim quum nullus ex antiquis testis adducatur, nisi anonymus

quidam nebulo Christianus, qui Petro Apostolo prædicationem suam affinxit, a Clem. Alexandrino citatus Strom. lib. vi. pag. 635. ubi Judæos quasi idololatrias calumniatur, ipse Judaicarum rerum ignarissimus. Sed quum huic Talmudistarum traditioni fidem habuerint etiam Christianorum doctissimi, non temere aspernanda est, sed sedulo excutienda.

1. Primo de re non constat, neque Judæi inter se universi consentiunt Neomenias stante templo a visione Lunæ institutas, *sed jamdudum inter se velitantur, et adhuc sub judice lis est.* Verba sunt Scaligeri Can. Isag. p. 222. Neque omnino verosimile est, ut Judæi quidam ex Ægypto forte vel Africâ, aut Hispaniâ post quinque aut decem etiam ab excidio Hierosolymæ secula (nam ita sunt recentes scriptores ad hanc litem citati) rescire potuerint et in numerato habere tot futes carimonias tamdiu ut ipsi fatentur abrogatas et desuetas.

2. Antiquissimi Judæorum autores Neomenias a Phasi institutas nesciêrunt; sed e contrario Philo * ipso Christi seculo ait pascha celebratum esse mensis primi (Nisan)

* Lib. iii. de vita Moïsis p. 530.

die 14^a μέλλουτος τῆς σεληνιακῆς κύκλος γίνεσθαι
 πλητιφαῆς *sub ipsum tempus, quo Luna or-*
bem suum jam completura est lumine. Nam ex
 computatione mediorum motuum vulgo sci-
 mus 14^a post conjunctionem die, Lunam fieri
 prope plenam, 14^a vero post primam Phasin
 die plenilunium jam præteriisse, ut mox fusius
 probabitur. Josephus † pariter pascha sacri-
 ficatum dicit ex præcepto Moſis τῷ μηνὶ Νι-
 σαν τεσσαρεσκαίδεκάτῃ κατὰ σελήνην, *in mense*
Nisan die decima quarta secundum Lunam,
 seu secundum Lunæ ætatem a coitu nume-
 ratam, non a Phasi.

Heic vero tacendus non est error Petavii *
 fane foedissimus, quo pascha semper ponit
 in plenilunio, die decima quinta, eâdem
 feriâ quâ Neomenia Nisan præcesserit. Nam
 pascha eâdem feria, quâ Neomenia, nun-
 quam fuit, sed pridie plenilunii die mensis 14^a
 fieri debuit, et plerumque factum credo.
 Hoc errore non computos modo suos, tabu-
 lasque totas conspurcavit, sed et alios latius
 evagari docuit, Ricciolum ad 15^m diem post
 Phasin, seu biduum aut amplius post pleni-
 lunium.

† Ant. lib. iii. c. 10. * Doc. Tem. lib. vii. c. 18:

3. In hac ipsa magistrorum traditione conceditur eos qui decem dierum itinere ab Hierosolymâ distabant incertos fuisse quo die Neomenia celebranda esset. An vero certiores de Neomenia illi fuissent, qui unius diei itinere aberant? Certe Galilæi nunquam scire potuissent quo die sancita esset, prius quam præterierat. Neque Neomeniam tantum Tisri legitimam ignorassent isti tam remoti; sed et diem Tisri decimam, diem illam Expiationum sanctam et celeberrimam, quam qui neglexisset exterminandus erat. *Lev. xxiii. 29.* Neomenia igitur sic a visione Lunæ indicta Judæis per Asiam, Africam, Europamque sparsis, imo plurimis in ipsa Palæstina fuisset incognita, adeoque solis fere Hierosolymitanis peculiaris et propria.

4. Si ad finem usque 30ma diei expectanda erat Lunæ visio ante quam indiceretur Neomenia, tam fines modique mensium, quam initia, fuissent incerti, neque potuissent menses ordine constanti alternis cavi plenique recurrere, quem tamen morem ut notissimum asseruit Galenus.

5. Neque potuissent syngraphæ et pacta ad diem mensis condictum exigi: Neque intellexissent historici sequentium temporum
aut

aut perscripissent quo die quæque res fuisset gesta, quia dubium semper fuisset posteris, quâ die primum oculis occurrisset Luna Nisan, a quo pendent menses reliqui. Quamobrem nunquam in animum induxisset Josephus de anno penultimo Antiochi Sidetæ, quo contra Parthos profectus est, pronunciare, fuisse illo anno Pentecosten postridie sabbati, si Neomenia Nisan a fortuita visione Lunæ tunc fuisset instituta.

6. Testantur iidem magistri Judæorum, et Scaligero persuadent, jam a multis seculis ante excidium templi posterioris invaluisse regulas, quas Adu et Badu vocant, nempe ut Neomeniam Tisri nunquam inirent a prima, quarta, vel sexta feria, Neomeniam Nisan nunquam a secunda, quarta, vel sexta. Sed quoties astronomica Neomenia in has incurreret, quod sæpissime usuvenire necesse erat, fiebat translatio feriæ in diem sequentem. At hæc duo frontibus adversis pugnant, et conciliari nequeunt neque simul observari. Si translatio subinde admissa est, Neomenia ex phasi non potuit ordinari, et vice versâ. Potuit quidem festum ad arbitrium pontificum procrastinari, Luna non potuit. Quare vel hoc vel illud fictum.

7. Denique

7. Denique ex Rabbinorum regula post 27 horas et dimidiam a coitu Lunæ expectanda erat Phafis. Geminus docet Lunam, quum citiffima est, apparere primo die mensis civilis [secundo ab ipso coitu] quum tardiffima, mensis tertio. Eadem copiose confirmat Ricciolius *Almagesto* Novo lib. iv. c. 3. Ergo ex Rabbinorum regulâ fieri non potuit, ut Neomenia ex visione Lunæ ordinata unquam inceperit ipso coitûs die, sæpe nec postridie. Et si vel ex uno exemplo constet Neomeniam initam fuisse ipso coitûs die, necesse est ut causa cadant Rabbinî, quia Neomenia fuisset ante quam videri posset Luna.

Ecce vero tibi in hanc rem duo exempla non dubitanda e septem superius allatis : Anno P. J. 4524. Ante Ch. 190. U. C. 564. Martii die 14. hor. 10. min 45. a media nocte novilunium verum eclipticum ex Petavii calculo Romæ contigit, Hierosolymæ duabus fere horis tardius adeoque 43 min. post meridiem. Eiusdem diei vespërâ intra sex horas a synodo ex Judæorum calculo Neomenia civilis Nisan proclamata est, Lunâ necdum visibili.

Alterum

Alterum exemplum dabit Annus reip. Judaicæ supremus A. D. 70. in quo novilunium Nisan medium computat Petavius * fuisse Martii die 30ma. hor. 1. min. 8. post meridiem, et fatetur idem, et aliunde certissimum est Neomeniam civilem mensis Nisan post quinque horas eadem ferâ celebratam fuisse.

Quin et tertium ibidem addit ipse Petavius; novilunium medium in Meridiano Hierosolymitano contigisse eodem anno Julii die 26^a, hor. 4^a, min. 4. post meridiem. Neomeniam civilem mensis Ab Judaici ex eorum computo tribus horis infecutam esse tum ex eo, tum pluribus argumentis supra compertum est, Lunâ necdum oculis mortalium conspicuâ.

Hæc omnia denique me perpulerunt ad eandem conclusionem cum accuratissimo Tillemontio, † nempe Rabbinos, (qui inter se diffident) etiamsi universi in eam sententiam irent, Judæos, stante templo, a visione Lunæ tantum Neomenias indixisse, haudquaquam fidem merituos. Neque tamen negavero a curâ eorum nimiam et superstitiosam in examinando et conferendo tabulas suas ad veros motus phasesque Lunæ potuisse nasci

* D. T. lib. xi. c. 17.

† Mem. Eccl. tom. i. p. 462.

calumniam veterem de astrorum cultu, potuisse nasci traditionem istam de non ordinatis nisi ad conspectum fideris Neomeniis.

C A P. XXIV.

Pascha in feriam sextam bis tantum cecidit ante annum Tiberii 22^m, nempe Æræ Vulg. 26, et 33. Posteriores epocham respuunt evangelia: Quare necesse est, ut vera sit prior, Martii die 22.

JAM si fatis demonstratum est, calendarium Judæorum hodiernum temporibus illis quibus florebat res Judaica prorsus accommodatum esse, sublata dubitatione omni de mensium initio; quid restat nisi ut eodem utamur ad designandum annum diemque qua pascha celebrarunt Judæi et mortem obiit Dominus? Quum enim singulis annis in feriam semper diversam fere inciderit pascha, atque illud pascha, quo Jesus mactatus est, feriâ sextâ fuerit; quærendus est aliquis Tiberii annus hac notâ insignitus, et ne longius evagemur, decem annorum paschata post undecimum Tiberii cum feriis suis subjiciemus e computo Judæorum hodierno.

A. D.	U. C.	Tiberii	Lit. D.	Paschatis dies ann. Julian.	Feriae
26	779	12	F	Martii 22	6 ^a
27	780	13	E	April. 9	4
28	781	14	DC	Martii 29	2
29	782	15	B	April. 16	7
30	783	16	A	April. 5	4
31	784	17	G	Martii 26	2
32	785	18	FE	April. 14	2
33	786	19	D	April. 3	6
34	787	20	C	Martii 22	2
35	788	21	B	April. 11	2

Ex hac tabellâ statim patet duos tantum annos ex istis decem habuisse pascha in feria sextâ: Horum primus ille est, qui Danieli tot ante seculis ab Angelo Gabriele prædictus et quasi digito designatus est; alter ordine octavus, a Scaligero post Rogerum Baconum monachum est ideo delectus, quod post 15^m annum Tiberii non potuit accidere ut pascha feria sextâ foret, nisi isto anno Domini Dionysiano, seu æræ vulgaris 33° Tiberii 19°, Per Jul. 4746°. Scaligerum, doctorem sui seculi facile principem, ob eandem causam

causam secuti sunt Ufferius, Ricciolius, Strauchius, Lloydius, ac tot alii, ut si suffragiis res judicanda sit, numero certe vincant. Sed meminisse debuerant, magister ipse Scaliger, nihil parvum aut humile de se suisque loqui solitus, quam parum sibi in hac opinione placuerit: “ Intervallum, ait, a baptismo ad
 “ resurrectionem, anni solidi quatuor, pas-
 “ chata quinque. Sed quatuor paschata dun-
 “ taxat expressa sunt in evangelio. Relin-
 “ quitur unum conjecturis indagandum,
 “ ut a nobis factum est. Sed quia neque
 “ demonstratione neque historia nititur,
 “ ideo reprehensioni obnoxium est. Itaque
 “ qui certius demonstrare poterit, magnam
 “ a nobis iniverit gratiam*. Huic tamen absurditati alteram aggerunt Ufferius et cæteri, qui biennio citius quam Scaliger natalem ponunt in anno Per. Jul. 4709. et passionem in A. P. J. 4746. quia necesse est, ut vel Christum anno ætatis 33º baptizatum fingant ad quinque paschata prædicasse, vel sex annos, septemque paschata post baptismum peregrinasse, utrumque contra omnem evangelii fidem. Et si adhuc citius statuatur natalis, error etiam tanto fiet immanior. Si igitur defendi non potuit prior

* Can. Isag. lib. iii. p. 309.

conjectura, posteriorem refellere opus non erit. Quamobrem ex historia sacra et calendario Judaico fidenter jam pronunciamus Christi necem in feriâ sextâ paschati dicatâ contingere non potuisse, nec alia diē, quam Martii 22^a, Lit. Dominic. F. nec alio anno, quam Per. Jul. 4739, U. C. 779, æræ vulgaris 26, Tiberii 12, Olymp. 201^æ. i. eodem nempe quem præfinierat Archangelī Gabrielis oraculum.

Erat Neomenia civilis ejus Nisan ex decreto feria septima Martii 9^a adeoque quartadecima mensis seu dies paschatis feria sexta Martii 22^a. Ex decreto pontificum, inquam; quia novilunium medium astronomicum, ut ē Ricciolii tabulis Petaviiquē colligo, fuit in meridiano Bononiæ Martii die 7^a hor. 7^a min. 8., in meridiano Hierosolymitano (quod Bononiensi orientalius ponit Petavius hor 2. min. 10.) hor. 9. min. 18. a media nocte, quod celebrandum fuisse crederes sequente vespere (vesper enim initium diei Judaicæ) et pascha proinde debuisse observari Martii die 21^a. feriâ quinta exeunte. Sane hac mente videntur discipuli feriam quintam pro legitima die paschatis accepisse, cum Dominum rogarent, quo loco id esurus esset: Neque de eo dubitavit parochus ille,

R

qui

qui cœnaculum suum ad eam rem adorna-
 verat : Matthæus, Marcus, et Lucas ean-
 dem diem paschatis et primam Azymorum
 diserte nuncupant. Quin et ipse Dominus
 apud Lucam supremam illam cœnam pas-
 cha vocat*. Sed Pontifices juxta regulam
Badu supra dictam, qua cautum erat ne
 unquam Neomenia Nisan in feriam sextam
 caderet, simul ne pascha nimium antever-
 teret æquinoctium, (æquinoctium enim ex
 Petavii tabulis et calculo nostro una cum
 plenilunio contigit illa nocte, quæ Martii
 diem 22 insecuta est) Neomeniam a feria
 quinta in septimam transtulerunt. En igitur
 exemplum *translationis feriæ*, cui tamen
 populum non paruisse e tribus evangeliis
 constat, vel quia mos iste non satis longo
 usu confirmatus fuisset, vel potius, quod
 fieri facillime potuit, ut omnes in cœlo illo
 serenissimo Lunam novam prius vidissent
 quam pontifices Neomeniam indicerent ; quo
 casu plus oculis suis credentes quam toti
 synedrio, sciebant Neomeniam uno saltem
 die ultra fas retardari, et pascha in quintam
 decimam et plenilunium differri, quod in
 quarta decima et pridie plenilunii fieri de-

* Luc. xxii. 15.

bebat.

bebat. Nihilo tamen minus primores plebem, ut legis ignaram et execrabilem*, aspernati, plenilunū diem dixerunt esse mensis quartamdecimam, in eā pascha edērunt teste Johanne, et Agnum verum paschalem immolārunt.

C A P. XXV.

Christum obiisse Martii die 22 dixit concilium Cæsariense A. D. 195 : Multos idem credidisse Clemens Alexandrinus, obiisse anno 12° Tiberii Tertullianus, et alibi etiam idem Clemens.

ET nequis ipsa novitate exterritus hanc epocham refugiat, inter recentiores vix unquam auditam, damus testimonium Theophili celeberrimi episcopi, et Synodi Cæsariensis in Palæstinâ sane antiquissimæ nempe circa A. D. 195 habitæ ad decidendum quæstionem de passionis die celebrandâ tunc inter orientis et occidentis episcopos satis animose agitatam. Patres enim illi in epistola synodica, (cujus mentionem facit Eusebius†,) ut fatetur Beda §, licet adver-

* Joh. vii. 49. † Hist. Eccl. lib. v. cap. 23. § In opusculo de Æquinoctio.

setur ipse, testantur *passum esse Dominum ab undecimo calendarum Aprilium*, sive, ut hodierno more loquamur, Martii die 22. Et si Martii die 22°, tum necessario in A. D. Dionysiano 26°.

Nec graviore hujus traditionis historicae autores vindicesque quærimus; suppetunt tamen alii et ejusdem. etiam seculi, ut minus firmi testes de die passionis, famam tamen vetustissimam servantes tam diei quam mensis Martii. Sic enim Clemens Alexandrinus*, *τότε πάθος αὐτῶ ἀκηρολογούμενοι ἀναφέρουσιν* [in editis *φέρουσιν*] *οἱ μὲν τινες τῷ ἑκκαίδεκάτῳ ἔτει Τιβερίῳ Καίσαρος φασιν ὡς κε, οἱ δέ, &c.* Et de ejus passione accuratius differentes eam referunt nonnulli quidem ad sextum decimum annum Tiberii Cæsaris, *Phamenoth* 25^a. alii, &c. Hunc locum citat Scaliger†, deinde subnotat: 25^a *Phamenoth* est 22^a Martii: *Qua tantum abest ut passus sit Christus, ut hoc illo seculo accidere non potuerit, nisi Cyclo Lunæ 8, hoc est, duodecimo anno Tiberii.* Verissime id quidem, et mecum facit quamvis invitus. De anno 16° Tiberii tabellam p. 100, cui vacat, consulat.

* Strom. lib. i. p. 340. † Emend. tem. lib. vi. p. 562.

De anno passionis idem Clemens *: Ἡ μὲν γὰρ τῇ Κυρίῳ κατὰ τὴν παρουσίαν διδασκαλία — μεσάντων τῶν Τιβερίῳ χρόνων τελεῖται. *Nam Domini dum in terris ageret prædicatio — in medio annorum Tiberii finitur.* Locum quidem corruptum fatemur, ut alia Clementis plurima, ex inopia manuscriptorum, et heic pro Τιβερίῳ, libri editi habent absurdissime Αὐγύστῳ: Sed nos ita legimus, ut legendum esse monent commentatores doctissimi, Sylburgius, Heinsius, et Reverendissimus Cantuariensis, imo ut ipse sermonis contextus postulat. Jam medius annus ex viginti tribus Tiberii, is est quem quaerimus, nempe duodecimus Tiberii. Quam constanter aut sibi convenienter hoc scribat Clemens, meum non est dicere; satis est quod vere scriptum arbitror. Qui miscellanea sine ordine congerit, nil mirum si secum aliquando pugnet.

Quartum de anno Passionis testimonium dabit Tertullianus, ut scriptorum Latinorum tempore antiquissimus, ita ingenio doctrina et pietate nulli posthabendus. Ille in iis quæ junior adversus Judæos scripsit cap. 8. prædicationem et mortem Christi statuerat

* Strom. lib. vii. p. 764.

in 15° Tiberii ab excessu Augusti computato; *Hujus [Tiberii] quinto decimo anno imperii passus est Christus annos habens quasi triginta quum pateretur.* Sed idem postea quum A. D. 207. tertiam editionem librorum contra Marcionem in publicum daret, ætatæ jam provectior et scientiâ, illam epocham mutavit, Lucam fortasse interpretatus in eundem sensum, quem supra exposuimus, nempe ut significarit 15^m Tiberii ab eo tempore quo collega imperii factus est cum Augusto. Marcion magistrum Cerdonem secutus reciderat et abjudicarat a Luca evangelii duo priora capita, quasi ab aliquo Christiano Judaizante conficta, et eâdem confidentia tertii capitis initium pro arbitrio sic deformarat, ut *anno quinto decimo Tiberiani principatus proposuerit Christum descendisse in civitatem Galilææ Capharnaum**. Contra hunc Tertullianus evangelii, prout tunc publice lectitabatur, integritatem acriter tuetur: Ipse tamen interea dicit †, *Domini a duodecimo Tiberii Cæsaris revelatum esse*; utque erat ejus seculi opinio receptissima, Christum eodem anno, quo prodiit in publicum, obiisse; significat istis verbis

* Adv. Marcion. lib. iv. c. 7. † Ibid. lib. i. c. 15.

Dominum tam passum esse, quam revelatum, duodecimo Tiberii, id quod allis argumentis jam superius evictum credimus.

Inter paradoxa quidem Tertulliani, seu errores 31 hoc quoque numerant commentatores; an jure id faciant, jam lite contestata judicent eruditi. Nobis certe antiquissimus patrum Latinorum et eruditissimus, quum testimonium de hac re clarissimum ferat, nequaquam erat negligendus.

C A P. XXVI.

Duo confectaria de natali Domini anno, et de historiâ totâ S. Pauli.

Porro ex omnibus ante allatis duo confectaria facile deduci possunt. 1°. Si annus Domini emortualis satis liquido demonstratus est, sequitur ut eâdem operâ annus quoque natalis quam proxime probetur is fuisse, qui in priorè Dissertatione definitus est. Si mense Martio anni Per. Jud. 4739. cruci affixus est Dominus; baptismus ejus serius aut citius poni non potest quam anno P. J. 4738. ineunte: Et si in baptismo annum ætatis trigesimum primum agebat, necesse est ut annus ejus natalis fuerit

fuerit P. J. 4707. 2. Neque levis mihi visa est hujus conclusionis commendatio, quod, posito semel duodecimo Tiberii pro passionis epochâ, facilis inde surgat explicatio et descriptio historiæ Pauli, magni illius gentium apostoli, quam hætenus miseris modis conturbarunt eruditi, de principio ministerii ejus atque duratione non parum inter se discrepantes.

Sed multo melius antiqui. Nam dixerat Hieronymus, quod recentiores omnes negligunt, exiisse vita Paulum, quum per 37 annos Christo serviisset: Clemens Romanus, qui cædi Pauli interesse potuit, refert ὅτι μαρτυρήσας ἐπὶ τῶν ἡγεμένων ἔτως ἀπελάγη τῷ κόσμῳ.* Hoc est, interprete Cl^{mo} Pearsono, martyrium passus sub præfectis Cæsaris, ita e mundo migravit: Johannes Chrysostomus, diem Pauli emortualem, nempe 29 Junii, vulgo notiozem quam Alexandri Magni esse †: Eusebius in Hist. Eccl. § significat Paulum gladio cæsum esse 12° Neronis, A. D. 66, quo bellum Judaicum erupit. Eusebium exscribit et confirmat Georgius Syncellus ‡; quibus etiam e recentioribus consentiunt Pagius et Tille-

* Ad Corinth. cap. v. † 2 Cor. hom. 26.

§ Lib. ii. cap. 25, 26. ‡ pag. 339.

montius. Vetus auctor Græcus inter opera Chrysostomi editus (si ipse Chrysostomus non fit) Paulum in morte illa exoptatissima fuisse annorum 68 *.

Videntur vera fuisse isthæc omnia; quia conveniunt optime cum iis quæ de se Paulus ipse, et comes fidissimus Lucas tradidère, et simul cum historia Neronis. Nero enim imp. sui 12° dimisso Tiridate statim in Græciam abiit, Olympia celebravit ab anno superiore in hunc dilata † (quæ ob hanc rem in tabulas suas Elei non admiserunt) quum præfectum urbis Helium cum summa potestate reliquisset; præfectos Prætorio Tigellinum, et Sabinum. Sub his tam dignis Nerone vicariis cecidit Paulus: Qui si tum annos habuit 68, natus est A. Per. Jul. 4712, U. C. 752: Si anno a Passione Christi tertio, (ære vulgaris 28) morientem Stephanum vidit, ut multi computant, erat tunc annorum 29, et merito potuit a Lucâ *νεανίας* dici. Si biennio post eam cædem, et quinto a Passione Domini, (ære vulg. 30, ætatis 31°) conversus est, fiunt anni quibus Christo serviit ad Hieronymi sententiam triginta septem. His principiis

* Tom. 6. Or. de Pet. et Paul. † Philostrat in Apollonio vol. II.

positis, reliqua hujus apostoli ad sua tempora nullo negotio referuntur.

C A P. XXVII.

Epilogus. Verum tempus mortis Jesu eundem evincit esse Messiam.

ATque ita per viam quæstionibus et disputationibus pene infinitis implicitam et horrentem erepsimus tandem ad epocham Dominicæ Passionis veram, inter antiquitatis rudera per quindecim fere secula sepultam. Inanis fortasse nonnullis et otiosa videbitur tota hæc disquisitio, et ad rem Christianam prorsus inutilis, quamvis innumeri prope docti in eâ laborarint, et volumina grandia implerint. Sed monendi sunt illi, partes eas et adjuncta mortis Christi, quæ alias minuta per se, et exilia poterant videri, nec animadversione digna (si modo pars ulla magni illius sacrificii pro mortalibus universis oblata minuta et exilis unquam dici potest) quum tamen ante eventum a Deo semel declarata fuerint, ex illo pondus ingens et momentum habere incipiunt. Tunc ea quæ fortuita et communia vulgus dixisset, clare cernuntur ab ipso rectore universi antiquitus præstituta, nec sine reverentia
et

et adoratione contemplanda. Tunc proditio Judæ et pretium * ; desertio sectatorum † ; patientia et silentium in judicio § ; flagellatio || ; crucifixio ‡ ; (supplicii genus non Judaicum) eaque inter latrones * * ; fellis et aceti propinatio † † ; vestes forte divisæ §§ ; perfossum lanceâ corpus ||| ; crura vero non fracta ‡ ‡ ; et alia, (quæ singula facile poterant in unum aliquem reum cadere, universa vix alias unquam,) simul concurrentia tot sunt argumenta divinæ Providentiæ, et testimonia hunc esse verum illum Messiam, quem oportuit hæc pati, et ita intrare in gloriam suam.

Sic etiam tempus Passionis, si nihil de tempore fuisset olim prædictum, materiam curiosis tantum præbuiſſet, in qua experirentur vires suas. Sed postquam placuit Altissimo ad Danieleſem Prophetam mittere Archangelum Gabrielem, qui annuntiaret a se decretum, ut anno quadringenteſimo octogeſimo tertio ab exitu Eſdræ cum man-

* Zech. xi. 12, 13. Matth. xxvii. 9. † Zech. xiii. 7. Matth. xxvi. 56. Marc. xiv. 27, 50. § Iſa. liii. 7. Matth. xxvi. 63. || Iſa. liii. 5. Matth. xxvii. 26. ‡ Pf. xxii. 16. Matth. xxvii. 35. * * Iſa. liii. 12. Marc. xv. 28, † † Pf. lxix. 21. Joh. xix. 29. §§ Pf. xxii. 18. Matth. xxvii. 35. ||| Zech. xii. 10. Joh. xix. 34. † † Exod. xii. 46, Pf. xxxiv. 20. Joh. xix. 33.

dato regio ad instaurandum Hierosolymam, venturus esset Messias, et in fine ejusdem anni interimendus: Quum ipsa temporis notatio Hebræos satis admonuisset attentos stare in adventum regis sui, quâ etiam plebem mirifice tunc emotam et erectam scribunt historici evangelici, quum rex ille ex ipso tempore adventûs sui dignoscendus esset: Non gravior unquam quæstio populûm Judaicum agitavit, nec ab eo ad reliquas gentes devenit ulla examinatione dignior. Quomobrem si satis constat et comprobatum est JESUM, qui solus omnium hominum circa ætatem Tiberii tam a Judæis et a Paganis, quam a suis discipulis Christus vulgo appellatus est, et in quem velut centrum diriguntur et conveniunt cætera omnia vel a prophetis vaticinata, vel figuris præmonstrata, vere occisum esse ipso anno, ipso mense, atque ipsâ hebdomade, quam præfinierant Archangeli Gabrielis verba: Non restat ultra dubitandi locus, quin Jesus fuerit ille Christus Princeps, ille Sanctus Sanctorum, qui pro gaudio sibi proposito sustinuit crucem, ignominia contempta, et ad dexteram throni Dei confedit.

Εὐλοῖητός ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

s
 -
 -
 -
 -
 -
 n
 s
 s
 -
 -
 s
 o,
 n
 n
 -
 :-
 i-
 d

